

SZÖGKIRÁLY

Cigány mesék

Sáfár Sándor gyűjtését feldolgozta Jékely Zoltán

TARTALOM

SZÖGKIRÁLY

CSUDATARISZNYA

NÉGY CIGÁNYLEGÉNY MESTERSÉGÉNEK HASZNA

A KIRÁLYFI, AKI AZ EGÉSZ VILÁGON LÉTEZETT

ÁRPÁD KIRÁLY HÁROM IKERFIA

ÉJFÉL, ESTE ÉS HAJNAL

HOGY LETT A SZEGÉNY LAJOSBÓL KIRÁLY?

BORSSZEM JANKÓ

BETYÁR VOLT-E CIGÁNY JÓSKA?

A VASEREJŰ MÓGA

ZÖLD MARCI, ERŐS ZÓGA

SZÖGKIRÁLY

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. De ez a király olyan szegény volt, hogy országában őnála szegényebb ember egy sem akadt. Ennek a szegény királynak mindene, szeme fénye egyetlen fiacskája volt. Mikor a fiú felcseperedett, egy napon így szólt az apjához:

- Édesapám, hogy lehet, hogy te felséges király vagy, s nekünk még sincs semmi olyanunk, ami a királyoknak lenni szokott?

- Kedves fiam - válaszolta a király -, ennek hosszú és szomorú története van. Jobb volna, ha el sem kezdeném. De ha már kérdezed, elmondom. Nos hát, volt nekem egy gonosz lelkű bátyám; mindent, amit örököltünk, megkaparintott, elrabolt. Így maradtam én koldusan!

- Jó, hogy tudom, kedves édesapám! - mondta a fiú. - Máris arra kérem, engedjen el engem gonosz lelkű bácsikám után! Megtalálom a föld fenekén is, és visszaszerzem édesapám jussát, ha addig élek is!

- Jaj, édes fiam - aggodalmaskodott a szegény király -, nem szívesen engedlek el! De ha már ennyire a fejedbe vetted, meg nem tilthatom neked. Nagyon vigyázz azonban, mert szörnyű erős ember, s van neki valami tudománya, de olyan, hogy azzal még mindenkit legyőzött és elpusztított, akit csak akart. Akárhogy is, igazi vitézi próba lesz egy ilyen szörnyeteggel megbirkózni!

- Köszönöm kedves édesapám jó tanácsait - mondta a királyfi. - Bizzék bennem: elég erősnek és bátornak érzem magam ahhoz, hogy elbánjak vele!

Azzal felkötötte kardját, lovára pattant és elindult.

Ahogy ment, mendegélt, egy nagy sűrű erdőbe ért. Elfogta az álmoság; lovát egy fához kötötte, kardját magához szorította, két tenyerét a feje alá tette és elaludt. Éjjel tizenkét órákor valami beszédre ébredt. A fa tetején három holló beszélgetett:

- Jaj, de kár ezért a szép ifjúért! Szegény még nem is tudja, hogy a rézerdőhöz közeledik - mondta az egyik.

- Csak lenne annyi esze, hogy a hídon ne menjen át, mert lova dobogását meghallja a sárkány! - mondta a második holló.

- De megmentheti az életét, ha a sárkány közeledtére a híd alá bújik! Mikor azután a sárkány arra kéri, hogy a szájából kicsapó piros lángra vizet öntsön, meg ne tegye, hanem karddal vágjon bele a lángba! Az ő lova száján is láng fog kicsapni, kék színű láng! Ha erre tüstént vizet öntene, elolthatná - mondta a harmadik.

Ezzel a beszélgetésnek vége szakadt, és a hollók elrepültek.

„No, ennek fele se tréfa” - gondolta a királyfi, s mintha mi sem történt volna, elindult a rézerdő felé.

Hamarosan a hídhöz érkezett. Jött a sárkány, ő elbújt a híd alá, majd a sárkány kiabálására kiugrott, belevágta kardját a piros lángba. Azután gyorsan vizet merített a kalapjába, s ráöntötte a lova kék lángjára. Egy csepp hija volt, hogy a merítéssel elkésik, mert mihelyt kardját a sárkány lángjába vágta, a sárkány vére majdnem ellepte a vizet! Szerencsére a lónak még jót is tett a sárkányvér, s nagy erővel rugtatott a sárkánynak. A királyfi pedig kaszabolta, ahol érte, hogy a végén már csak egy feje maradt. A sárkány erre könnyörgésre fogta:

- Hagyd meg legalább ezt az egy fejemet!

- Meghagyom - mondta a királyfi -, csak mondd meg, hogy tudok átmenni a rézhídon.

- Bátran átmehetsz, csak amikor átérsz, tűzz egy rézgallyacskát a kalapodhoz. Amikor továbbmég, találkozol a bátyámmal. Az ügyis elpusztít, bosszút áll értem! - kacagott a sárkány.

Erre a királyfi megmérgeződött, s a gonosz sárkány utolsó fejét is levágta. S továbbindult az ezüsterdő felé. Nemsokára el is ért az ezüsterdő határára. A hídnál megkötötte a lovát, ő maga gyorsan a híd alá bújt. Ekkor megszólalt a lova:

- Hej, kedves gazdám, itt már nagyobb baj ér minket! Ez a tizenkét fejű sárkány birodalma: mielőtt ideérne, meríts vizet a kalapodba, de még a csizmádba is, mert amikor szükség lesz rá, már nem fogsz ráérni. Háromszor fogok kiáltani neked. Mikor először kiáltok, előbb a csizmádból, amikor másodszor kiáltok, a kalapodból öntsél rám vizet. Mikor harmadszor kiáltok: vagdosd a kardoddal a sárkány szájából kicsapó lángot, ahogy csak bírod!

A királyfi erre leszaladt a híd alá, s lám, alighogy a csizmáját, kalapját megmerítette, jött ordítva, zúgva, rombolva a sárkány! Úgy bömbölt, hogy még a híd is remegett.

- Tudtam, ebadta, hogy egyszer meggyúlik veled a bajom! Megölted az öcsémet, azt neked meg nem bocsátom! Készülj a halálra, mert most elevenen megeszlek!

- Kedves gazdám - szólalt meg a ló -, egy marék vizet!

A királyfi fogta a csizmáját, és gyorsan ráöntötte a lóra. De alighogy ráöntötte, a paripa ismét megszólalt:

- Kedves gazdám, bár egy csepp vizet önts rám, mert mindjárt vége az életünknek!

A királyfi gyorsan ráöntötte a kalapjában levő vizet. Akkor a sárkány szájából hatalmas láng csapott ki.

- Vízet, vizet, ha istent ismersz! - könyörgött a királyfinak.

Persze a királyfinak volt esze, s a sárkányra egy cseppet sem öntött. Közben a láng már olyan erősen csapkodott a sárkány szájából, hogy majdnem mindent felperzselt a környéken. Akkor megszólalt a királyfi lova:

- Segíts, kedves gazdám!

A királyfi fogta kardját, s ütötte-vágta a sárkány piros lángját, ahogy csak bírta. Ömlött a vér a sárkányból, már mind a tizenegy fejét levágta, s éppen a tizenkettedikhez látott volna, mikor a szörnyeteg könyörgésre fogta:

- Jaj, jaj, ne bánts! Hagyd meg legalább ezt az egy fejemet!

- Jól van - mondja a királyfi. - Meghagyom a fejedet, ha megmondod, hogyan tudok átmenni az ezüsterdőn.

- Nyugodtan átmehetsz, csak tűzz egy gallyat a kalapodba.

Már éppen indulni akart, mikor látja, hogy egy kövön rettenetesen csúnya boszorkány kuporog.

„Ezt nem mondta nekem - gondolta magában -, mert remélte, hogy a boszorkány elpusztít! Nem érdemel kegyelmet!” Fogta a kardját, és a sárkány utolsó fejét is levágta.

A boszorkány, aki nem volt más, mint a sárkány anyja, már tátotta hatalmas száját, hogy lovastul lenyeli. A királyfi sem volt rest, fogta a kardját, s neki a boszorkánynak!

De bizony, ha a lova nem gázolja le, s nem tiporja össze a gonosz teremtet, könnyen otthagyhatta volna a fogát! Miután nagy nehezen legyőzték, s a híd alá dobták, a királyfi letört egy gallyat, a kalapjába tűzte, és indult tovább.

Azt mondja neki a lova:

- Kedves gazdám, két nagy harcot megnyertünk, de nem tudom, hogy a harmadiknál nem marad-e ott az életünk. Mikor a hídhez érünk, ne köss meg engem, hanem hagyj szabadon, s te se bújj a híd alá. Mind a két csizmádba meríts vizet, de még a kalapodba is! Mikor kiáltok, mind a két csizmából önts rám vizet, de arra nagyon vigyázz, hogy egy csepp se fröccsenjen a sárkány szájából dőlő piros lángra!

Mikor a hídhez értek, a királyfi úgy tett, ahogy a lova tanácsolta: megmerítette csizmáját, kalapját, majd elbújt egy bokor mögé, lova pedig egy fa mögé. Egyszer csak borzasztó nagy dirrel-durrall jött a huszonkét fejű sárkány. Ordításától majdnem megsüketültek. Még messze volt a hídtól, de szájából már lövellt a láng, és ha a királyfi nem bújik bokor mögé, lova pedig fa mögé, megsütötte volna őket. Ordított a sárkány:

- Megbosszulom a testvéreimet! Megeszlek lovastul, te nyomorult!

Mi tagadás, nagyon megijedt a királyfi is, a lova is erre az irtóztató ordításra.

- Kedves gazdám - szólalt meg a ló -, adjál egy csepp vizet!

A királyfi fogta a két csizmát, hogy abból öntsön a lovára. Látta ezt a sárkány, és könyörögni kezdett:

- Nekem is adjál! Jótett helyében jót várj!

A királyfinak azonban helyén volt az esze, s a két csizmájában levő vizet ügyesen a lova kék lángjára öntötte, hogy egy csepp se esett a sárkányra. Utána a kalapjában levő vizet is a lovára öntötte. De ezt már alig bírta, mert a sárkány torkából lövellő láng majd megsütötte.

- Kedves gazdám - szólt a ló -, most segítsél! Szedd össze minden erődet!

- Semmit sem tehetek, kedves lovam, mert majd megégek a lángtól! Úgy látom, vége az életünknek!

- Sose keseredj el! - biztatta a ló. - Fogd a kardodat, és küldd magad helyett!

- Édes kardom, segíts rajtunk - mondta a királyfi. Pusztítsd el ezt a bűdös férget!

A kard erre kisiklott a királyfi kezéből, és kocsonyahússá vagdosta a huszonkét fejű sárkányt. Ugyanúgy összevagdosta a második boszorkányt is, vagyis a huszonkét fejű sárkány anyját, s utána magától visszaszállt a hüvelyébe.

A királyfinak csak annyi dolga volt, hogy bedobálja őket a híd alá. Aztán letört egy gallyat az aranyfáról, a kalapjához tűzte, felült hűséges lovára, s továbbindultak, befelé az aranyerdőbe. Mikor már nagyon elfáradtak, lefeküdtek egy nagy fa tövébe.

- Aludjál csak, édes gazdám - szólalt meg a ló -, majd én virrasztok.

Éjjel tizenkét órakor három holló szállt a nagy fa tetejére. Elkezdtek beszélgetni:

- Ha most ébren volna, valamelyikünk szavaiból megtudhatná, hogy az aranyerdőn túl egy faluba érnek. Abban a faluban annyi a varjú, hogy a népek semmi jószágnak nem tudják hasznát venni, mert a varjak mindent kiesznek a földből. Van azonban abban a faluban egy kis kunyhó. Ha abba a kunyhóba bemennének, szép szóval tanácsot kapnának.

Hallja ezt a ló, s azonnal felkelti gazdáját.

- Gyerünk, édes gazdám! Majd később megpihenünk. Nemsokára beérünk egy faluba. Abban a faluban találunk egy kis kunyhót. Szépen köszönj be oda, s kérdezd meg: miért van ez a sok fekete madár ezen a tájon?

Úgy is lett. Odaértek, a királyfi beköszönt:

- Szerencsés jó napot a ház gazdájának!

Egy öregasszony ült odabent.

- Adjon isten nektek is! - mondta. - Hogy kerültetek ide, mikor erre se lovas, se semmiféle gyalogos nem járhat, csak madarak?

- Sajnos, édes nénikém - mondja a királyfi -, elég baj az nekünk, hogy erre kellett jönni! De kérdeznék magától valamit, ha meg nem sérténém. Miért van maguknál ez a sok fekete madár?

- Azért van mivelénk ez a sok fekete madár - felelte az öregasszony -, mert Szöghkirály, akinek az országában vagytok, még azt a kevés gabonát sem hagyja meg nekünk, amin eltengődhetünk. Ha akadna valaki, aki minket ezektől megszabadítana, nagyon szegény vagyok, de három zsák aranyat adnék neki!

- Én megpróbálnám, kedves öreganyám, ha megmondaná, hogy lehetne őket innen kipusztítani.

- Nagy vitéz lehetsz, édes fiam, ha erre vállalkozni mersz! De ha már így áll a dolog, elmondom, mit kell tenned. Innen háromszáz méterre van egy kőbárka. Odáig kellene eljutnod úgy, hogy a varjak a szemed ki ne szedjék. Abban a kőbárkában ezüst-, arany-, gyémántkincseken ül egy öregember. Ha azt elpusztítanád, egy varjú sem maradna errefelé, s a kincsekből neked is adnék három zsákkal, fiam!

Megköszönte a királyfi az öregasszony tanácsát, s ment vissza a lovához.

- No, édes gazdám, mit mondott a ház gazdája? - kérdi a lova.

A királyfi elmondta.

- De hogy ezt miként fogjuk véghezvinni, azt már nem tudom.

- Megpróbálkozunk ezzel is! - vigasztalta a lova.

Azzal elindultak: olyan sebesen száguldott a ló, hogy a varjak nem tudták utolérni. Mikor odaérnek, így szól:

- Édes gazdám, vedd ki a fülemből ezt a pálcát, vágj rá vele a bárka négy oldalára! Rögtön kinyílik a bárka ajtaja. Mihelyt kinyílt, vágd a kardot az ősz emberhez! Meg ne sajnáld, bárhogy rimánkodik. És meg ne ijedj, bármilyen sokan támadnak is rád majd ottan!

Mikor a kőbárkához ért, rávágott a pálcájával mind a négy sarkára, s csakugyan kinyílt az ajtó. Hát ahogy kinyílik az ajtó, annyi kígyófej bukkan ki, hogy a királyfinak majdnem földbe gyökerezett a lába. Jobbnak látta, ha ismét a kardját küldi, mert mi tagadás, úgy megrémült, hogy egy picula sem maradt a zsebében. Látta ezt a lova, azonnal segítségére sietett, a sok kígyót, már amit a kard nem győzött aprítani, összetaposta. Keresték a vénembert, nem találták. Egyszer csak látja a királyfi, hogy egy kővön hatalmas varangyos béka ül. Éppen rugaszkodik, hogy rájuk vesse magát. No de a királyfi sem volt rest! Diribdarabra vagdosta a varangyos békát. Mihelyt a varangyos béka kiadta páráját, az öregasszony kunyhójából egyszeriben palota lett, s a varjak mind eltűntek még a környékről is. Mert hát az a gonosz vénember volt a varangyos béka.

- No, kedves fiam - mondja az öregasszony -, alaposan bebizonyítottad nagy vitézségedet! Amit ígértem, megadom! Itt van a három zsák arany.

- Nem kell nekem a három zsák aranya, kedves jó öreganyám! Használja el jó egészséggel!

- Hát, kedves fiam, ha már így vagyunk, akkor csak annyit mondhatok, hogy jótettedért tőlem mindig jót várhatsz! Bárhol leszel, bármilyen veszedelmek között, én mindig segítségedre sietek. Nagyon okos jószág a lovad; minden gondolatomat neki fogom megsúgni, hogy téged ügyesen és okosan hordozzon nehéz utadon, mert tudom, hová mégy, édes fiam: Szögkirály birodalmába! No, hát csak induljatok, és járjatok jó szerencsével!

Miközben így búcsúzkodott az öregasszony, fogott egy gyönyörű szép kantárt, és a királyfi lovára tette. Ahogy mentek, mendegéltek, egy olyan hatalmas temetőhöz érkeztek, amelynek nem is látták a végét. Annyi volt ott a fejfa, mint égen a csillag. Látja a lova, hogy a királyfi igen elgondolkozik, s így szól:

- Látod, kedves gazdám, ezt a hatalmas temetőt? Nagyon kell vigyáznod, hogy te is ide ne kerülj a többi halott közé! Én már ott nem sokat tudok rajtad segíteni, csak azt tanácsolom, hogy bármilyen helyzetbe kerülj is, arra nagyon vigyázz, hogy senkit meg ne üssél, hanem inkább etesd és itasd! Most pedig vedd le a kantárodat, s köss ide, ehhez a fához, a kantárt akaszd fel a gallyra, te pedig indulj neki a temetőnek, ezen az úton addig, amíg egy kastélyhoz nem érsz. A többit majd meglátod.

A királyfi kikötötte lovát, ahogy az kérte, s aztán elindult a temetőn át, s nagy sokára odaért a kastélyhoz. Gondolta, ez bizonyára a király kastélya lehet. Fogta magát, s nagy bátran beköszönt a kastélyba:

- Szerencsés jó napot, felséges király atyám!

- Jó napot neked is! Hogy kerülsz te erre, ahol még a madár se jár? Mert még azok a varjak is, amelyek eddig itt tanyáztak, elmenekültek innen.

- Szolgálatot keresek, felséges király atyám!

- Hát ha keresel, kaphatsz. Nálam három nap három esztendő. De figyelmeztetlek, ha nem végzed jól a dolgot, a te fejed is a többiek mellé kerül! Az lesz a dolgod, hogy három lovat ezzel a vasgerendával kétszer naponta alaposan eldöngetsz! Reggel pedig a vasgerendát ezzel a fafűrészszel összevágod.

A királyfi csak bólogatott. Szögkirály - mert ő volt - levezette az istállóba, és magára hagyta. Azt még elfelejtettem mondani, azt is meghagyta, hogy a lovakat etetni-itatni nem szabad.

„Most ugyan mitévő legyek? - eresztette a királyfi bűnét a fejét. Nézte a három szerencsétlen lovat - éhesek is voltak, szomjasak is. - Még verjem is őket? - gondolta. - Én, aki jószágot soha egy ujjal sem bántottam?... No meg aztán itt van ez a vasgerenda. Hogy fogom ezt fafűrészszel elvágni? Jaj, csak legalább lenne mellettem hűséges lovam, hogy tanácsot adhatna!” Lesz, ahogy lesz, de biz ő nem teljesíti a király kegyetlen parancsát. Jól megetette és megittatta a lovakat.

Mikor már éppen ki akar menni az istállóból, az egyik ló megszólal:

- Látom, nagyon el vagy keseredve, kedves gazdám! Egy cseppet se búsulj! Jótettedért jót várj!

- Hogyan, hát te beszélni is tudsz, ló létedre? - kérdi álmélkodva a királyfi.

- Azért szólaltam meg, mert enni-inni adtál nekünk. És láttam, milyen keservesen töröd a fejed azon, hogyan vágjad össze a fafűrészszel a vasgerendát. Ezen se búsulj, mert már össze

van vágva apró darabokra. Most pedig figyelj jól arra, amit mondok - folytatta a ló. - Ha majd hozza neked a szakácsné az ebédet, ne fogadd el! Azt mondd neki, hogy munkáddal megérdemelsz annyit, hogy a király asztalánál egyél. Ha kérdi a király, hogy mi lett a vasgerendával, mondd azt, hogy már mind a hármat apróra törted, mikor összevissza vertél bennünket.

Alighogy a ló ezt elmondta, már hozta is a szakácsné az ebédet.

- Tessék, itt van az ebéd - mondja.

A királyfi erre így szólt:

- Ilyen munkával, mint az enyém, megérdemlem, hogy nekem a király asztalánál terítsen. Egy becsületes munkásember nem kint eszik a *farágatón*!

A szakácsné, mit volt mit tennie, visszavitte az ebédet, s jelentette a királynak, mi történt. Igen, de a király közben elment hazulról, csak a királyné volt otthon.

- Fölséges királyasszonyom, még ilyen szolgálk nem volt!

- Hogyhogy? - kérdi a királyné.

- Nemcsak az egyik, hanem mind a három gerendát összevágta, az ebédet azonban nem fogadta el. Azt mondta: egy munkásember nem eszik a farágatón, megérdemli, hogy a király asztalánál terítsenek neki!

Mikor a királyné ezt hallja, rettenetes dühbe gurul.

- No, majd adok én neki!

Szalad az istállóba nagy dühösen, de bizony mikor meglátta a királyfiút, elámult a szépségén, délcegségén, s nemhogy megszidta volna, de örömeiben azt sem tudta, milyen mézesmázos szavakkal hívja be asztalához ebédelni.

- Nem is tudtam, hogy olyan szorgalmas munkásember vagy. Nagyobb erővel bírsz, mint az én uram! Hol szerezted ezt a nagy tudományodat?

Azt feleli erre a királyfi:

- Fölséges királyasszonyom! Azért járom a világot, hogy szolgálataimat becsületesen teljesítsem. Ami pedig az én tudományomat illeti, megmondhatom, nincs énnekem semmiféle tudományom! Épp ezért arra kérem, mondja meg, hogy hol van s miben rejlik férjének nagy ereje és okossága.

- Én azt nem tudom - feleli a királyné -, megkérdezni meg nem merem tőle, mert azonnal megölne haragjában.

A királyfi mind jobban és jobban kedveskedett a királynénak, úgyhogy az majdnem beleszeretett; mikor ebéd után elment, nem is tudott másra gondolni, csak órá, mert mondom, annyira megtetszett neki. No de azért estére az urának nagyon finom vacsorát készített.

- Jaj, de el vagyok fáradva, asszony! - állít be este Szögm király.

- Elhiszem, hogy el vagy fáradva, drága jó uram. Készítettem is neked finom vacsorát. Egyél, azután pihenj le.

- Nem eszem, és nem pihenek le addig, míg meg nem nézem, hogy az új szolga mit végzett. Szolga, hol vagy?

- Itt vagyok, fölséges király atyám - állt elő a királyfi. Parancsát végrehajtottam!

Nem hitt a fülének a király. Leszalad az istállóba, hogy megnézzze, mit végzett a szolga, s mikor látja, hogy a vasrudak össze vannak törve, majd kétségbeesett. Bemegy a lovakhoz az istállóba, azok fetrengenek, nyögnek kínjukban.

- No, most akadt jó gazdátok! Még a vasgerenda is eltört, annyira elvert benneteket! - mondta kárörömmel a lovaknak.

Fölmegy vissza a királynéhez.

- No, mit végzett a szolga? - kérdi a királyné, mintha semmiről sem tudna.

- Derekasán végrehajtotta feladatát! - felelte Szögkirály.

Azzal leültek vacsorázni. Vacsora közben odahúzódik a királyné az urához, elkezd cirógatni, simogatni, és szép szavakkal hízeleg neki:

- Oly szép és erős vagy, mint egy igazi király! S oly boldog is lennék melletted - és akkor elkezdett keservesen sírni -, ha őszinte volnál hozzám! Mert egy igazi férj a feleségének megmondaná, miben van az ő nagy tudománya!

Mikor ezt hallja Szögkirály, rettenetes haragra gerjedt, és úgy nyakon cserdítette a feleségét, hogy lefordult a székről.

- Hogy kérdezhetsz tőlem ilyet? - ordította.

Az asszony bánatában nem szólt egy szót sem, csak sírt keservesen. A király elunta hallgatni felesége sírását, meg is bánta hirtelen haragját, enyhébb szóval megkérdezte hát:

- Miért sírsz, kedves feleségem, mi bajod?

Azt mondja neki az asszony elcsukló hangon:

- Hiába vagyok a világ leghatalmasabb királyának a felesége, hiába van szépségem, gazdagságom, szolgálaim, kincseim, mind nem ér semmit: mert az én uram nem szeret engem!

- Honnan jött rád újabban az a mánia, hogy én téged nem szeretlek?

- Nem mánia ez, való igazság! Mert ha szeretnél, nem titkolóznál előttem, hanem megmondanád, hogy miben van a te nagy erőd és tudományod.

- Hát ha csak az a bajod, megmondom: a kertben, a legnagyobb almafában van az én összes tudományom és erőm.

Mikor a király elaludt, a királyné titokban leosont az istállóba a szolgálhoz. Mit beszéltek, sugdolóztak, mit nem, elég az hozzá, a királyné azonnal az almafához szaladt, körülkapál-gatta, száraz leveleit leszedegette, gyönyörű szépen kidíszítgette.

Mikor reggel felkelt a király, kinéz az ablakon, látja az almafát kidíszítve.

„Mégiscsak szeret engem ez az asszony - gondolta magában -, hogy olyan szépen kidíszítgette a fát!”

Majd lement az istállóba a szolgálhoz, és most kétszerte olyan vastag vasgerendát adott neki, mint először, fafűrész is, és megparancsolta, ne adjon sem enni, sem inni a lovaknak, hanem üsse-verje őket a vasgerendával, aztán a vasgerendát a fafűrészszel fűrészelve ketté.

Azzal Szögkirály elment hazulról.

A királyné alig várta, hogy elmenjen. Még csak reggel volt, de már hívatta fel a szolgát. Már fröstök is várta. Együtt fröstököltek, beszélgettek. A szolga megint kioktatta a királyasszonyt:

- Úgy cselekedjél, hogy amikor a király hazajön, téged az almafánál találjon! Nagyon örülj neki, mikor hazajön, járd körül a fát, ölelgesd, csókolgasd, mondd neki, hogy már nagyon boldog vagy.

A királyfi ezután lement az istállóba, a lovakat megetette, megittatta (nem is kell mondjam, hogy a gerendákat megint összevágta). Azt mondja később a legkisebb ló neki:

- Nehogy azt hidd, kedves gazdánk, hogy Szögkirály ereje az almafában van! Mi tudjuk, hol az ő ereje! Van neki valahol a palotájában egy galambja, annak a zúzájában van egy darázs. Aki azt a galambot megöli, zúzájából a darazsat kiveszi és lenyeli, abba Szögkirály minden ereje belészáll, Szögkirály pedig összeroskad, erejét veszti. De te csak mondd a királynénak, hogy örüljön, mert később Szögkirály úgymint mindent bevall neki, még azt is, hogy hol tartja azt a galambot elzárva.

Mikor hazajön a király, s az asszonyt lopva lesi, hát látja, hogy kivitt magának egy fotelt az almafa alá, és ott örvendezik, énekel.

„Csakugyan szeret engem ez az asszony - gondolja magában. - Milyen hűségesen őrizgeti ezt a fát!”

Nem szólt semmit, hanem azonnal a szolgálhoz sietett, hogy megnézzze, milyen munkát végzett. Látja, hogy a vasrudak össze vannak tördelve, a lovak pedig úgy nyöszörögnek kínjukban, mintha mindjárt ki akarnák adni párójukat.

Megdicsérte a szolgát, aztán ment vissza a királynéhez, mintha keresné, mintha nem is látta volna, hogy a fa alatt szórakozik.

- Hol vagy, kedves feleségem? - kiabál utána a kertben.

- Itt vagyok, édes uram, gyere ide az almafához!

Mikor a király odaért, felesége összevissza ölelgeti, csókolgatja, és azt mondja neki:

- Még azt kérdezed, miért vagyok itt, drága jó uram? Örööm az erődet, a tudományodat, a szépségedet!

- Látod, milyen könnyen bolonddá lehet tenni egy asszonyt?! - kacagja el magát Szögkirály. - Hát azt hiszed, az almafában van az én erőm?

- Hát nem? Nem abban van?

- De nem ám!

- Hát akkor miért teszel engem bolonddá? Most már látom valóban, hogy nem szeretsz! - mondja a királyné, s elkezd keservesen sírni.

- Ne sírj, mert igazán megmondom, hol van az erőm! A kemencében.

Ahogy ezt a királyné hallja, azonnal odaszalad a kemencéhez, lesepregeti, frissen meszeli. Nézi a király, mit csinál a felesége. Azt mondja neki:

- Hagyd abba most ezt, inkább vacsorát adjál!

- Ó, édes, drága jó uram! Nekem ez az első, nem a vacsora.

Mit volt mit tennie, kénytelen volt megvárni, míg az asszony rendbe hozza, kidíszíti a kemencét. Csak azután mentek be vacsorázni. Vacsora közben azt mondja a király:

- Hallod, asszony, olyan szolgára akadtunk, hogy ő már nekünk meg is marad, még akkor is, ha letölti a három napot.

- Minek nekünk ez a szolga? - kérdi a királyné, hogy észre ne vegye a király, mi van a bokor mögött. Fizesd ki, és engedd útjára!

Felkel reggel a király, egyenest az istállóba megy. Most már háromszorta vastagabb vasrudat adott a szolgának, mint legelőször, mellé a fafűrészt, és ugyanazt parancsolta, amit az előtte való napokon.

Azután felszedelőzködött, hogy elmenjen hazulról, s közben látja, hogy az asszony még akkor is a kemencével bajol. Nagyon örült neki, hogy a felesége ennyire szereti.

Hogyha a felesége csakugyan ennyire szereti, miért kell akkor néki titkolóznia? - kérdezte magában útközben. S elhatározta, hogy ha hazaér, megmondja a valóságot.

A királyné otthon azalatt így-úgy, tovább szórakozott a királyfival. Mikor jön haza este Szögm király, látja, hogy felesége a kemencét még mindig bokrétáztatja.

„Szegény asszony - gondolja magában -, valósággal csókolgatja, babusgatja azt a kemencét!”

Örömeiben le se ment a szolgálához, hanem megölelte a feleségét, s azt mondta neki:

- Jaj, de buta vagy, édes feleségem! Gyere utánam!

Azzal a kulcsok közül kiválasztotta a tizenkettediket, s benyitott a tizenkettedik szobába. Odavezeti feleségét egyenest egy szép aranykalitkához.

- No, kedves feleségem, látod ezt a galambot?

- Látom.

- Ennek a galambnak a zúzájában van egy darázs. Ebben a darázsban van az én erőm. De ha ezt megmondod valakinek, halálnak halálával halsz meg! Mert aki ezt a galambot megölné, zúzájából a darazsat kivenné és lenyelné, minden erőm belé költözne!

Mikor az asszony ezt hallotta, fogta a kalitkát, leporolgatta, lepucolgatta, s azután elkezdett sírni, hogy miért teszi őt az ura ennyire bolonddá.

Reggel, mikor felkeltek, a király kiadta a parancsot a szolgának úgy, mint az előző napokban, azután elment hazulról.

A szolga úgy, mint eddig, szépen megetetett, megitatott.

A királyné alig várta, hogy az ura elmenjen, felhívatta a fiút, s boldogan mondta:

- No, most már tudom, hol van az uram ereje! Ha akarod, te is megláthatod.

Azzal átadta neki a tizenkettedik szoba kulcsát.

A királyfi azonnal kinyitotta a szobát, megfogta a galambot, zúzájából kivette a darazsat, s lenyelte. Abban a pillanatban olyan erős lett, hogy a föld besüppedt alatta, ahogy lépett.

Szögm király csak este tíz órára ért haza: olyan erőtlen lett, hogy alig bírt járni. De már akkorra a három ló három gyönyörű szép tündérlánnyá változott!

- Jó estét, édes feleségem - köszöntött be keserűen Szögm király, mikor megérkezett. - Tudhattam volna, hogy ezt teszitek velem, mert azt a munkát, amit a szolgára bízam, még senki sem tudta végrehajtani. Most már azt is tudom, hogy a szolga nem más, mint öcsémnek a fia! Most már mindegy. Itt van a fülemben ez a pálca. Vegyék ki, és ütögesse meg vele azokat a sírköveket, melyek a kertben és a határoknak vannak. Azok mind élő emberek voltak, és a pálca ütésére megelevenednek. A másik fülemben is van egy pálca. Vegyék ki, és ha azzal a pálcával a kastély négy sarkát megütöd, egy alma lesz belőle. Add oda az öcsém fiának

ezt az almát, s mondd meg neki, hogy vigye vissza az öcsémnek, amit tőle elragadtam. Engem, ha gonosz voltam is, hagyjatok élni, és teljesítsétek utolsó kívánságomat, hogy még egyszer az életben beszélgethessek az öcsémmel!

Úgy is lett minden, ahogy Szögkirály mondta. Kivették füléből a pálcát, a köveket megveregették. Felébredtek a népek, szaladoztak erre-arra, ki merre tudott, keresték az utat hazafelé.

Akkor a királyfi megparancsolta, hogy terítsenek hétszemélyes asztalt. Felhívatta a három leányt is. Körülülték az asztalt, együtt vacsorázott a király, királyné, szakácsné, a három leány. A királyfi már úgy volt felöltözve, ahogy királyoknak dukál.

Vacsora után kivette Szögkirály füléből a másik pálcát, megütötte vele a kastély négy sarkát, s az tüstént almává változott. A királyfi az almát betette a zsebébe, és ment vissza egyenest a lovához. Leakasztotta a gallyról a kantárt, felrakta a lóra.

- No, kedves lovam, most már mindent végrehajtottunk! Köszönöm szolgálataidat, a jutalmat majd otthon megkapod, mehetünk vissza édesapámhoz!

Hamarosan meg is érkeztek a palotához.

- Megjöttem, édesapám! - köszöntötte boldogan a királyfi az öreg királyt.

Volt nagy öröm otthon! De mit tagadjam, nagy változás is történt, mialatt a királyfi távol volt. Született neki két öccse. No, ez öröm. De szomorúság is történt távolléte alatt, mert meghalt az édesanyja. Ezen bizony sokáig elbúslakodtak, de változtatni a dolgon már nem lehetett. Azt mondja a királyfi édesapjának:

- Édesapám, gyerünk ki a rózsáskertbe!

Mikor kiértek, elővette a pálcát, megütötte az almának a négy oldalát, s abban a pillanatban ott termett előtte Szögkirály kastélya.

- Ez a kastély most már a tied, édesapám!

Azzal elővette a rézgallyat, amit a rézerdőben tört le, azután az ezüstgallyat, amit az ezüsterdőben tört le, azután az aranygallyat, amit az aranyerdőben tört le, s odaadta édesapjának.

- Édesapám, most már tied a rézerdő, az ezüsterdő és az aranyerdő is!

Édesapja meihatottságában csak a szemét törölgette.

Akkor megszólalt a királyfi:

- Édesapám, szeretnéd-e meglátni a bátyádat, ha még oly gonoszul bánt is veled?

- Mi tagadás, fiam, még mindig haragszom, de azért örülnék, ha láthatnám: vajon milyen lehet abban a nagy gazdagságban?

Akkor a királyfi karon fogta édesapját, és bevezette a kastélyba. Ott ültek az asztalnál Szögkirályék ugyanúgy, mint abban a pillanatban, mikor almává varázsolta a kastélyt. A két testvér egymásra ismert, és Szögkirálynak megbocsátott az öccse. De minek szaporítsam a szót? A királyfi feleségül vette a legkisebb lányt, aki Szögkirálynál ló volt, a másik két tündérlányt két öccsének adta, a királynét pedig az édesapjának. Az öreg, erőtlen és magatehetetlen Szögkirályt pedig úgy tartották már csak, mint valami kisgyermeket. Megvolt a nagy lagzi, mink is ott voltunk, ettünk-ittunk, jóllaktunk, hazagyüttünk, ők ott maradtak, és még ma is élnek, ha meg nem haltak.

CSUDATARISZNYA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagyon szegény cigány. Annyi gyereke volt, mint szitán a lyuk. Bizony sokszor előfordult, hogy nem tudott nekik enni adni. Egyszer bánatában a fejszét a vállára tette, s elindult, hogy agyonüsse az Istent, amiért annyi gyereket adott neki, ennivalót pedig nem ad az ártatlanoknak. Ahogy megy, mendegél, találkozik egy nagyon öreg koldussal. Ráköszön illendőképpen:

- Szerencsés jó napot, kedves öregapám!

- Adjon isten neked is. Hová mégy, te szegény ember?

- Hová megyek, hm, hm, hm? Megyek az Istent agyonütni! Mert annyi gyereket adott, hogy nem tudok velük mit kezdeni. Nemcsak hogy pőrén vannak, de még enni sem tudok nekik adni!

- Ne menj sehová, te szegény ember! Itt van ez a tarisznya, neked adom. Eredj szépen haza, és monddaj neki: *Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!*

Fogta a szegény ember a tarisznyát, megköszönte az öreg koldus jóságát, és elindult hazafelé. Útközben egy kúthoz ért. Letelepedett megpihenni. Gondolta magában: „Megpróbálom, milyen tarisznyát adott az öreg” - s így szólt a tarisznyához:

- Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!

Hát, csodák csodája, annyi enni- és innivaló termett a kútnál, hogy azt sem tudta, melyikhez fogjon előbb. Mikor jóllakott, a maradékot szépen berakta a tarisznyába, és elindult hazafelé.

Mikor hazaért, azt mondja a feleségének:

- Hallod, asszony! Annyi a gyermekünk, hogy nem férnek a szobába. Üljetek le velük az udvaron karéjban, a többit bízd rám!

Mikor már ott ült az egész család, így szólt a tarisznyához:

- Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!

A tarisznya jól kitálalt nekik: ettek-ittak torkig.

A szegényemberék nagyon boldogok voltak. Egy napon az ember azt mondja a feleségének:

- Menj el a királyhoz, hívd el ebédre, ha már elértük, hogy mindenünk van, hisz ő is komám az egyik gyerek után.

Ment is az asszony, de a kapunál nem akarták beengedni; hiába mondta szegény feje, hogy fölséges király komájával akar beszélni.

Jelentették a kapuőrök a királynak, hogy egy rongyos cigányasszony áll a kapuban, és mindenáron vele akar beszélni. Elmegy a király a kapuba, az asszony mindjárt mondja neki, hogy felséges királyom, így meg úgy, azért jött, hogy meghívja ebédre. Szörnyűséges haragra gerjedt a király, elzavarta az asszonyt, még a kutyáját is ráuszította.

Hazamegy nagy bánatosan a szegény asszony, elpanaszolja az urának, hogyan bántak vele, a király jóformán meg sem hallgatta, s még a kutyáját is ráuszította.

- Hej, a mindenségedet, te ügyetlen asszony! - támadt neki az ura. - Menj vissza a királyhoz, csak annyit mondd neki, hogy én hívatom! Ha nem jön el, a házamnál nincs többé helye.

Visszament szegény asszony a királyhoz, rimázkodott neki:

- Kedves komám! Király atyám! Felséges uram! - mondta, ahogy eszébe jutott. - Gyere el hozzánk ebédre, ne szégyelld magad, hogy szegények vagyunk! Ha nem jössz el, megbánod: az uram elcsap a háztól.

- No, hát nem vágom vissza a komámnak a szavát! Űsse kő, holnap elmegyek ebédre.

A szegény asszony hazament, jelentette az urának, hogy holnap délből jön a király. A gyerekeket idejében felrakták a padlásra, hogy ne lábatlankodjanak.

Jött is másnap a király!

- Jó napot, komám! Kérésedre megjöttem - köszönt be illendőképpen.

- Köszönöm, komám! Ül le, foglalj helyet - tessékelt beljebb a szegény ember. - Hozd be, asszony, a tarisznyát!

Az asszony behozta, letette az asztalra.

- Uccu, édes tarisznyám - mondja neki a gazda -, add ki a magadét, de olyat és úgy, hogy a királynak terítsz!

Hát lett is ott olyan teríték, hogy a király sem látott hasonlót. Mindenféle finom pecsenye, még gyémánttal töltött malac, hurka is nyomtatásul! Álmélkodott a király, csóválta a fejét, majd leesett a fejéről a korona.

- Édes komám, hogyan tudtál nekem ilyen asztalt teríteni? Nem félsz, hogy jön valaki, és ellopja tőled a csudatarisznyát? Tudod mit? Add nekem ezt a tarisznyát, én cserébe küldök neked tíz szekér füstölt disznóhúst, mindennap egy ökröt, sót, lisztet: szóval mindent, ami a konyhára kell; be is hordatom neked, csak győzzön a feleséged sütni-főzni! Sőt, ezenkívül felruházom sok csóré gyermeked; mert igaz-e, nem ér semmit, ha ennivalód van, a gyermekeid pedig meztelenek?

A szegény ember nem sokat kérte magát: odaadta a királynak a tarisznyát. A király megtartotta a szavát, a szegény ember boldog volt, mert gyermekei többé nem csórón szaladgáltak. A király pedig nagyon büszke volt a tarisznyára. Egy napon kihirdette az országban, hogy mindenki menjen hozzá ebédre. Üzent a szegény cigánynak is: jöjjön hozzá kályhát fűtögetni, legalább így neki is le-leszottyán egy s más.

Elfelejtettem mondani, hogy a király hamarost megtagadta ígéretét, s nem küldött se élelmet, se ruhát a szegény embernek. Mikor az panaszkodni akart, be se engedték a kapun. Fogta magát, fejszéjét vállára tette, s elindult vissza az Istenhez. Meg is találta. Elpanaszolta baját: majd meghalnak a gyermekei éhen, mert nem küld most már se ruhát, se élelmet a király!

- Sose búsulj - mondta az Isten. - Itt van egy másik tarisznya, ez ugyanúgy megteszi, mint az első.

Megköszönte a szegény ember, és elindult hazafelé. Mikor a kúthoz ért, gondolta, kipróbálja a tarisznyát, és így szólt:

- Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!

Ahogy ezt kimondta, annyi pálca ugrott ki a tarisznyából, mint égen a csillag, és mind a szegény cigányt ütötte-verte egész addig, míg kínjában eszébe nem jutott:

- Uzsgyi, vissza a tarisznyába!

Erre visszamentek a tarisznyába. Így menekült meg szegény feje. De alig tudott hazamenni.

„No, most kipróbálom a családon - gondolta -, vajon igaz-e ennek a tarisznyának a tudománya.”

Hát igaz volt! A rajkókat is alaposan elverték a pálcák, hiába szaladtak fel a padlásra.

A szegény ember akkor fogta a tarisznyát, s elindult vele a királyhoz. Éppen nagy mulatság, eszem-iszom volt ott. A szegény ember beóvakodott, és titokban kicserélte a két tarisznyát (a régi tarisznyát odaadta a feleségének, vigye haza). Javában szólt a muzsika. Királyok, hercegek, grófok, bárók asztalhoz ültek, és várták a terítést.

Akkor a király nagy büszkén kiállt a trónra, megbiztatta tarisznyáját:

- Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!

Lett aztán ott haddelhadd! A pálcák kékre-zöldre püfölték a vendégeket: ki ajtón, ki ablakon át menekült előlük. Már-már a királyra is sor került, amikor a szegény ember, vagyis a király komája visszaparancsolta a botokat. De azért csak szégyenben maradt a király. A szegény cigányék még most is élnek, ha meg nem haltak.

NÉGY CIGÁNYLEGÉNY MESTERSÉGÉNEK HASZNA

Volt egyszer, hol nem volt, volt egy szegény, öreg cigányember. Az erdőbe járt dolgozni szegény feje, hogy mindennapi betevő falatját megkeresse magának és családjának. Reggeltől estig hasogatta a fát, ölbe rakosgatta, cipekedett vele napestig. A vastagabb fákat kiválogatta, azokból teknőket meg vályúkat készített. Ez bizony túlságosan sok munka volt az öregnek, estére mindig úgy elfáradt, hogy alig bírt hazacammogni.

Volt az öreg cigánynak négy naplopó suhanc fia. Hiába kérte őket, segítsenek a munkájában, legalább a maguk kenyerét keressék meg - hiszen már mindegyik elmúlt tizenhét esztendő -, nem hajlottak az apai szóra.

Apjuk nem is bánta volna lustaságukat, ha nem lett volna rettenetes étvágyuk! Mindent felfaltak, ami csak megehető volt. Hiába dolgozott az öreg erejét megfeszítve: hosszú évek alatt annyit nem tudott összekuporgatni miattuk, hogy düledező viskóját megreparálhatta volna. De hiába könyörgött a felesége is a négy suhancnak, még a szelíd anyai szó sem fogott rajtuk!

Egyszer, amikor kettesben volt feleségével az öreg, így szólt az asszonyhoz:

- Hallod-e, öreg Mari, kedves feleségem! Tisztességben megöregedtünk mindketten, egész életünkben dolgoztunk, húztuk az igát, de egy megveszekedett krajcárt sem tudtunk félretenni! Az öregség napról napra jobban gyöngíti erőmet, és látom, rajtad is napról napra több a ránc; maholnap annyira elvénülünk, elgyengülünk, mint öreg fűzfa a patak partján, amely addig korhad, míg egyszer csak kidől. De ez még hagyján! A legjobban az fáj, hogy itt van ez a négy erős, lusta fiunk. Keservesen neveltük fel őket, mégsem segítenek meglelt korukban a munkában. Mért dolgozom én? Csak azért, hogy a szájukra keressek? Hiába nógatom őket, az sem használ semmit. Ez még jobban elkeserít! Ezért azt gondoltam, hogy holnap, mikor kint leszek az erdőn, mondd azt nekik, hogy téged is, őket is elcsapom a háztól, ha nem tanulnak valami tisztességes mesterséget!

Másnap, alighogy az öreg munkába ment, az asszony így szólt a négy sihederhez:

- Ide figyeljete, fiaim! Mondani akarok nektek valamit. Édesapátok panaszkodott, hogy egész nap csak lustálkodtok, nem dolgoztok semmit. Ha nem fogtok dolgozni, elcsap a háztól titeket is, engemet is örökre, mert öreg fejével nem bírja már a nehéz erdei munkát. Azért én is azt mondom, fiaim, nézzetek valami munka után, s eztán már ne ténferegjete, ne szédelegjete a ház körül, mint a fejbe kólintott kacsza, hanem lássatok valami mesterséghez!

A fiúk elgondolkoztak, és igazat adtak anyjuknak. A legidősebb azt mondta:

- Igazad van, kedves jó anyám! Erős legényekké neveltetek bennünket, úgy dukál, hogy most már valami mesterség után nézzünk, s ne csak magunkat, hanem titeket is eltartsunk öreg napjaitokra.

Összedugta a négy suhanc a fejét, s hamarosan elhatározták, elmennek valahová valamilyen mesterséget tanulni. Mikor az öreg cigány este hazajött az erdőből, örömmel hallotta, mi a szándéka fiainak. Magához hívatta s becsületességre, jóságra és tisztességre intette mind-négyüket.

Másnap aztán el is búcsúzott a négy fiú apjától-anyjától. Szépen feltarisznyázták őket; ők pedig fogadkoztak, hogy derék emberek lesznek, és hét év múlva biztosan hazatérnek.

Elindult a négy fiú botra akasztott batyuval kelet felé. Mentek, mendegéltek, utakon innen, utakon túl, patakon innen, patakon túl, de még hetedhét országon is túl, no meg az üveg-hegyen is túl, amíg egy nagy országos városhoz nem értek. Bocskoruk olyan nehéz volt már a portól, hogy mikor törölték az árok szélén, tele lett az árok porral. Az árokparton üldögéltek, pihentek egy szemmenésnyit, majd megindultak a városba befelé. A város közepén egy gyönyörűséges nagy, sokemeletes házat láttak.

Megkérdeztek egy odavalósit: miféle ház az?

- Ez bizony a király háza - felelte nekik az idegen, s azzal tovább is ment.

Hallván ezt, a legöregebb fiú így szólt testvéreihez:

- Várjatok itt rám, kedves testvéreim! Bemegyek a királyhoz, hátha kapok tőle valamilyen munkát.

Úgy is tett. A királyhoz könnyen bejutott, mert ezt a királyt nem őrizték testőrök.

- Szerencsés jó napot, felséges királyom! - köszönt bátor hangon a királynak.

- Adjon isten neked is, fiam. Ugyan mi járatban vagy?

- Szegény cigánygyerek vagyok, messze országból vándorolok, szeretnék valami mesterséget tanulni.

- Jól van, kedves fiam! Látom, fáradt is vagy, biztosan éhes is, ülj le, és falatozz kedvedre.

Szó, ami szó, a király megkínálta enni- és innivalóval bőségesen.

Amikor a legény befejezte az evést és ivást, a király megkérdezte, jóllakott-e.

- Igenis jóllaktam, felséges királyom.

- Ha már megebédeltél, ide figyelj, kedves fiam! Azt mondd, mesterséget szeretnél tanulni. Ez bizony szép dolog. Mivel nagyon messzi országból jöttél, felfogadlak, de azt előre megmondom neked, hogy nálam csak a csillagvizsgálást lehet megtanulni, mert én a csillagok királya vagyok.

- Szép mesterség lehet az, felséges királyom! Ha megtanít rá, meghálálom - fogadkozott a fiú.

Ott is maradt, csak még lement a palotából, hogy elbúcsúzzék a testvéreitől, s meghagyta nekik, hogy ha ők is kitanulják azt a mesterséget, amit választanak, jöjjenek vissza erre a helyre, ahol most elbúcsúzkodnak: itt fogja várni őket hét esztendő múlva.

A három testvér aztán fogta a cókmókját, és továbbment. Addig mentek, mendegéltek, amíg a szabók királyának országába nem értek. A második fiú felment a szabók királyához, s elmondta, mi járatban van. A király felfogadta hétévi szolgálatra, mert itt is annyi idő kellett a mesterség kitanulásához.

A harmadik fiú a vadászok királyához került, a legkisebb pedig a rablók királyához. Mindenütt hét év volt a tanulási idő.

Mind a négy fiú szorgalmasan tanult, és hét esztendő alatt ki-ki sikeresen megtanulta mesterségét. Jóformán észre sem vették, le is telt a hét esztendő, s mindegyik király felesége hozta nekik a bőséges útravalót, és mindegyik király inasa a nyakukba akasztott egy átalvetőt, tele aranypénzzel.

A három testvér addig ment, mendegélt, míg meg nem érkezett arra a helyre, ahol hét évvel azelőtt elbúcsúzkodtak. Mindhárman felmentek a csillagok királyához, hogy elkérjék tőle leg-idősebb bátyjukat. A király nagyon megörült, hogy megismerhette mind a négy testvért, s

megköszönte a legidősebb testvér szolgálatát. A királyasszony ellátta minden jóval, a király inasa pedig a nyakába akasztott egy átalvetőt, tele aranypénzzel; aztán mind a négyen elindultak, és szerencsésen haza is értek.

- Adjon isten jó napot, kedves jó édesapánk és édesanyánk! Hazajöttünk! - álltak meg a kapuban.

Hej, megörült a két öreg, mikor meglátta a négy fiút, akiket már rég elveszettnek hittek! A fiúk letették a tarisznyát a nyakukból, kibújtak a nehéz átalvetőből, s odaadták az öregeknek. Az öreg cigány pedig maga köré ültette őket, s így szólt:

- No, kedves gyermekeim, mondjátok meg: nem jobb-e így, hogy van mindegyiketeknek mestersége?

- Jobb bizony! - felelték a fiúk.

- No, lássuk: ki milyen mesterséget tanult? - kérdezte a legidősebb fiától. - Vagyishát mi lett belőled édes fiam?

- Én bizony csillagvizsgáló lettem, kedves apám.

- Hát te? - kérdezte a másik fiát.

- Én szabó lettem.

- Hát te, fiam? - szólt a harmadikhoz.

- Én vadász.

- No és te? - kérdezte a legkisebbtől.

- Én rabló.

Erre csak hümmögött az öreg, fejét is megcsóválta. Aztán ismét a legidősebbhez fordult.

- No, lássuk csak, milyen csillagász lettél, ha már hét évig tanultad ezt a mesterséget egy királynál? Gyere csak ki velem az udvarra! Látod, hét év alatt, míg távol voltál, mekkora nyárfa nőtt itt?

A fiú előveszi távcsövét, szeme elé tartja, felfelé néz, s elképedve mondja:

- Tyű, édesapám, hiszen ennek a fának a teteje egészen az égig ér!

- Nézd csak meg, fiam, mit látsz a fa tetején?

- Egy fészket.

- És abban a fészekben mi van?

- Négy tojáson ül egy gólya.

- No, fiam, látom jó mesterséget választottál! Olyan messzire látsz el, ameddig még halandó ember nem látott. Ebből a mesterségből megélhatsz!

- No és te, lássuk, mit tudsz - szólt legkisebb fiához, aki a rablómesterséget tanulta ki. - Hadd lám, ha felmászol erre a fára, el tudod-e lopni a gólya alól a négy tojást, de úgy, hogy a gólya észre ne vegye!

Alig mondta ki ezt az öreg, már fent is volt a fiú a fa tetején. Észre sem vették, máris lejött a négy tojással. Az öreg cigány fogta a négy tojást, és egyenként az asztal négy sarkára rakta szét.

- Na most - szólt a harmadik fiához, aki a vadászmesterséget tanulta -, ha te olyan jó vadász vagy, mint ahogy mondd, hunyd be a szemedet, és lőj bele az egyik tojásba, de úgy, hogy attól az egy lövéstől mind a négy tojás széjjelmenjen!

A fiú behunyta fél szemét, rálőtt az egyik tojásra, és attól az egy találatától mind a négy tojás szétloccsant!

- No, lássuk, te szabó: mit tudsz te? Egy jó szabónak posztót, fát, vasat is össze kell tudni varrni. Varrd össze ezt a négy tojást, de úgy, hogy észre ne lehessen venni, hogy össze voltak törve!

A fiú egy szempillantás alatt összevarrta a négy tojást, hogy sehol meg nem látszott a törés helye.

- Jól van, fiam! Te is derék legény vagy, jó munkát végeztél - mondta az apja.

Majd fogta a négy tojást, odaadta a tanult rablónak azzal, vigye vissza a fa tetejére, s tegye a golya alá úgy, hogy az észre ne vegye. El is vitte a fiú, s vissza is rakta a négy tojást a fészekbe, hogy a madár észre se vette.

Örült nagyon a két öreg, mikor látta, milyen ügyesek lettek gyermekeik. El is tartották őket a fiúk mesterségükből, úgyhogy az aranypénzhez nem is kellett hozzányúlni. A két öreg nem dolgozott semmit egész nap csak a lábát lógatta.

Lakott abban az országban egy király, ahol ők laktak. Meghallotta egyszer, hogy az öreg cigánynak milyen híres csillagvizsgáló fia van. Kíváncsi volt rá, magához hívatta. El is ment a legény rögtön.

- Szerencsés jó napot, felséges királyom! Eljöttem, mert hívatott. Mit parancsol felséged?

- Hozott isten, kedves fiam! - fogadta a király. Hallottam, hogy híres csillagvizsgáló vagy.

- Igen, felséges királyom, hét évig tanultam a mesterséget a csillagok királyánál.

- Hát, kedves fiam, én nagyon nagy dologban hívatlak téged. Elpanaszlom neked bánatomat, figyelj csak ide jól! Volt nekem egy gyönyörűsége szép lányom, a szomszéd országok királyfiai mind halálra versengtek érte! Szép szeme a napnál is jobban ragyogott, s amerre lépett, lába nyomából rózsák fakadtak, keze simogatásától a betegek is meggyógyultak. Nagy keserűségemre azonban húsz évvel ezelőtt eltűnt. Az egész világon kerestettem, de sehol sem találták. Már-már végleg elvesztettem a reménységem, hogy valaha is meglássam, mikor hallottam híredet, és erre az az álom támadt bennem, hogy talán te ráakadsz. Ha megtalálod, édes fiam, a leányomat, neked adom feleségül és fele királyságot is vele!

- Rendben van, felséges királyom, megpróbálom - felelte a fiú.

Elköszönt a királytól, és elment. Első útja a nagy kőhegyre vezetett. Annak tetején szemére illesztette távcsövét, nézegetett szerteszéjjel, nem látja-e valamerre a szépséges királykisasszonyt. De bizony nem látta. Visszament a királyhoz, és így szólt:

- Felséges királyom, nem dicsekvésemből mondom, de olyan csillagvizsgáló vagyok, hogy sem ezen, sem a másvilágon nincsen hozzám fogható. Most már a pokolban is szertenéztem, de ott sem találtam a királykisasszonyt. És hiába kerestem a mennyországban is. Belenéztem Alsó-Indiába, ott sem találtam. Kerestem, hol csak ország-világ van a földön, de sehol sem láttam.

Erre nagyon elszomorodott a király.

Látta ezt a csillagvizsgáló, s így vigasztalta:

- Ne keseredjék el, felséges királyom! Csak arra kérem, legyen türelemmel: elmegyek most olyan helyre, ahol még soha nem jártam, és ahová távcsövemmel sem bírtam betekinteni. Hátha ott találok a királykisasszonyt.

El is indult. Addig ment, mendegélt, míg a tenger széléhez nem ért. Ott elővette a távcsövét, s letekintett a tenger fenekére. Hát borzasztóságok borzasztósága! Meglátja ott a nyolcvannyolc fejű sárkányt és a nála sínylődő szépséges szép királykisasszonyt. Még a fejét sem vakarta meg meglepetésében, hanem rögtön hazaszaladt testvéreihez, s elmondotta, mit látott. Azonnal tanácsot tartottak; aztán szereztek egy nagy gályát, s azzal tengerre szálltak. Pontosan azon a helyen, ahol a sárkány tanyázott, megállították a gályát. A csillagvizsgáló így szólt a rabló öccséhez:

- Kedves öcsém, ugorj gyorsan fejest a vízbe, ússz le a tenger fenekére, ott megtalálod a szépséges királylányt a sárkány rabságában. Hozd fel a királylányt, de úgy, hogy a sárkány ne vegye észre, mert ha észreveszi, mindnyájunknak vége!

A rabló nem kérte magát, beugrott a tengerbe, leszállt a fenekére, és egy-két szempillantás alatt felhozta a királylányt.

Az ám, de a sárkány felébredt, észrevette, hogy elrabolták a királylányt, nyomban a felszínen termett, s teljes erejével a gályára csapott, hogy az menten kétfelé hasadt tőle.

- Na most, öcsém! - szólt a csillagvizsgáló szabó öccséhez. - Ha most egy pillanat alatt össze nem varrod a gályát, mindnyájan itt veszünk!

Alig mondta ki ezt a legidősebb fiú, a szabó már össze is varrta a gályát, hogy abba egy csepp víz se tudott befolyni.

Erre szó nélkül megragadták az evezőket, és oly gyorsan eveztek a part felé, ahogy csak bírtak. Persze a sárkány sem volt rest, utánuk íramodott, már-már utolérte őket. De a vadász fogta a serétes puskát, és szerencsésen lelőtte: mindegyik fejének jutott egy-egy serét, hogy egyetlen lövéstől a sárkány véresen merült el a vízben. Most már zavartalanul értek partra, kikötöttek, s indultak egyenest a királyhoz.

- Jó napot, felséges királyunk! - köszöntötték a királyt. - Elhoztuk a kedves lányát! Megismeri-e, hiszen már nagyon régen látta!

A király megnézte, megvan-e lányának az az anyajegye, miről milliók közül is meg lehet ismerni. Mikor meggyőződött róla, hogy valóban ő az, így szólt:

- Hogyne, fiaim, ő az én lányom!

A király és lánya sírva borultak egymás nyakába. Mikor jól kisírták magukat, így szólt a király:

- Szerelmetes kislányom, megvallom neked őszintén, kerestettelek téged országot-világot ismerő tudósokkal, de nem tudták megmondani, merre búslakodsz utánam. Már nem is reméltük, hogy valaha is lássunk, amikor ez a derék legény, ez a csillagvizsgáló vállalta, hogy felkutat téged, bárhol is lennél. Megígértem neki, hogy ha megtalál és kiszabadít, neki adlak feleségül, és neki adom fele királtságomat is. Hozzá méssz-e feleségül, édes lányom?

A királykisasszony már eddig is szégyellte, hogy semmivel se hálálta meg a csillagvizsgálót; tetszett is neki nagyon, most aztán szívesen borult a nyakába, s boldogan mondta, hogy már hogyne menne hozzá feleségül.

- Nem egészen igazságos ez a döntés - szólt közbe a testvérek közül a rabló. - A bátyám csak meglátta a királykisasszonyt, de én loptam el a sárkánytól, és ha el nem lopom, még most is ott sínylődnék a sárkány rabságában!

- Hát, fiam, én erről nem tudtam! Belátom, neked van némi igazad.

- Csak részben van igaz, felséges királyom! - szólt közbe a vadász. - Mert ha én nem lövöm le a sárkányt, mindnyájan ott pusztulunk!

- Hát erről semmit sem tudtam - felelte a király -, neki is igaz van.

- Nincs neki sem igaz - szólt közbe a szabó. - Ha én össze nem varrom a gályát, melyet a sárkány kettécsapott, mindnyájan odaveszünk!

- Erről sem tudtam semmit. Neked is igazad van! - mondta a király. És mély tünődésbe merült, hogy mármost hogyan tegyen igazságot. Mind a négy legénynek igaz van, de neki csak egy lánya van, négyfelé csak nem szakíthatja! Megkérdi végül a négy legényt:

- Melyikőtök a legidősebb?

- A csillagvizsgáló - felelik mind.

- Mondjátok meg nekem, ha egy családban több legény van, melyik nősul meg legelőbb: nem a legöregebb? - kérdezte a király.

- Ez igaz, felséges királyunk! - válaszolták egyszerre hárman.

- No, ti hárman kaptok tőlem egy-egy nagy darab birtokot, hogy gond nélkül élhessetek rajta. Feleséget is szerzek mindnyájatoknak. Előbb azonban, lássátok be, a legidősebb bátyátoknak kell megnősülni, hiszen ez a törvény! Néki adom tehát leányomat és fele királyságot, ahogy magam is ígértem, meg aztán a leányom is őt választotta közületek. Ezek után megkérdezlek: van-e valami panaszotok?

- Nincs, nincs, felség - mondták mind a négyen.

A király pedig összehívatta a szomszéd országok királyait, az összes fő- és alhercegeket, grófokat és bárókat, valamint a környéken található minden cigányt, minden dolgos és lusta népet, öreget és fiataalt, szóval az egész országot, és csaptak olyan nagy lakodalmat, amilyen még eddig nem volt! Hétszer esküdtek meg a fiatalok, mindenki színe előtt, állandó harangzúgás közben. Nem maradtak el a lakodalomról a vőlegény szülei sem: érettük tizenkét fogatú hintót küldött a király, s a lakodalmi asztalnál őfelsége mellett ültek.

Az esküvő után a király a csillagvizsgálót nyomban királlyá koronáztatta, s nekiadta fele királyságát. A három testvérnek pedig egy-egy szép birtokot adott. És a lakodalmat hét nap és hét éjjel tartott szakadatlanul, mulattak ott öregek és fiatalok, mindenkinek jókedve volt, s nem akart vége lenni a gyönyörű szép lakodalomnak.

A három testvér is megkapta a maga párját, s még ma is valamennyien élnek, ha meg nem haltak.

A KIRÁLYFI, AKI AZ EGÉSZ VILÁGON LÉTEZETT

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Ennek a királynak volt három fia. Az öreg király egész nap csak sírt és bánkódott, s bezárkózott a szobájába. Azt mondja egyszer a három testvér:

- Édesapánknak nagy baja lehet. Ki sem jön a szobájából, nagyon megöregedett hirtelen! Menjünk be és kérdezzük meg, mi emésztí annyira.

A három testvér az ajtónál tanakodott: melyik menjen be elsőnek?

A választás a legkisebbre esett. Elindul a legkisebb testvér, kopogtat, s így szól:

- Adjon isten jó napot, kedves édesapám! Bocsáss meg, hogy zavarlak. Azért jöttem, hogy megkérdezzem, mi bajod lehet, hogy állandóan sírsz, szomorkodsz, és annyira megöregedtél hirtelen.

- Kedves fiam - feleli az öreg király -, énrajtam ti nem tudtok segíteni. De ha meghallanám az aranyhajú lány éneklését, az aranszörű paripa nyihogását, az aranytollú madár fütyülését: azonnal tizenhat éves lennék.

- Sose búsuljon kend, édesapám! Mindent megpróbálunk, hogy kenden segítsünk!

Azzal elkészönt apjától, kiment, és elmondta két bátyjának, mit hallott az öregtől. Azt mondja erre a legidősebb fiú:

- Útra kell kelni, és meg kell keresni az aranyhajú lányt, az aranszörű paripát és az aranytollú madarat! Kedves öcsém, ti itthon maradtok, vigyáztok apámra! Én vagyok a legöregebb, én elindulok.

Nem szólt más senkinek, hanem kiválasztotta a legszebb lovat, a ló hátára feltett egy zsák aranyat; a szakácsné sütt-főzött neki bőséges útravalót, s a királyfi útnak indult.

Ahogy megy, mendegél, egyszer csak egy nagy erdőbe kerül. Szép gyepre ér, s mert közben meg is éhezett, gondolta, ő már bizony ott megebédel. Ahogy falatozik, odamegy hozzá egy sovány róka, könyörög, adjon neki egy falatot, mert nagyon éhes.

- Menj innen! - mordult rá a királyfi, felkapott egy jó darab fát, s azzal úgy meghajította, hogy szegény róka meg is sántult.

Ahogy kotródik el szegény, odakiált a királyfinak:

- Megállj, jó lennék én még neked! Jótettért jót várj!

A királyfi rá sem hederített, felült a lovára, s folytatta útját. Elérkezett egy csárdához. Látja, hogy a csárdában valami leányfélék nagyon mulatnak, vigadnak. Ahogy közelebb ér, a leányok csalogatják be a csárdába, még fehér kendőket is mutogatnak neki. A királyfi nem sokat gondolkodott, leszállt a lováról, és bement a csárdába. No, mi történt, mi nem, elég az hozzá, nem is tért vissza a csárdából többé soha!

Amikor a két öccse már nem győzte várni, merthogy bátyjuknak se híri, se szeri, a középső elhatározta, hogy most ő vág neki a világnak. Ő is kiválasztotta a legszebb lovat, felnyergelte, feltette a hátára a zsák aranyat, útravalót készíttetett, és útnak indult. Ahogy megy, mendegél, egyszer csak egy nagy erdőbe ér. Nagyon éhes volt, nekifogott ebédelni. Ahogy falatozik, odamegy hozzá egy sánta róka, s könyörög, adjon neki egy falatot, majd éhen vész.

- Menj innen! - mordul rá a királyfi, s éppúgy cselekedett, mint a bátyja.

A róka el is kotródott, de még odakiáltotta:

- Kár, hogy így cselekedtél velem! Jótettért jót várj!

A királyfi felült a lovára; érkezett a csárdához, a leányok őt is becsalták, s ő is bátyja sorsára jutott.

Hiába várták haza. Telt-múlt az idő, de csak nem érkezett meg. Egy napon aztán a legkisebb királyfi így szólt az apjához:

- Elmegyek, édesapám, hogy elhozzam neked az aranyhajú lányt, az aranyszőrű lovat, az aranytollú madarat, s hogy felkutassam két testvéremet!

Az apja sehogy se akarta elengedni, de a nagy könyörgésre mégis beleegyezett.

- Jól van, indulj el, fiam, s járjál szerencsével!

- Isten áldja, édesapám - búcsúzott a fiú -, de mielőtt elindulnék a hosszú útra, lenne egy kérésem. Adja ide az apjának, de még annak az apjának a lovát meg azt a rozsdás kardot, amely az istállóban van felakasztva! Az apja beleegyezett. A fiú felnyergelte a lovat, a kardot leakasztotta, felpakolt ő is pénzzel, mint a bátyjai, s útravalóval, és no, Jézus, segíts! - útnak indult.

Ahogy megy, mendegél, elérkezik ő is ugyanabba a nagy erdőbe, ahová bátyjai. Leül, és elkezd falatozni. Odamegy hozzá a sánta róka.

- Adj egy falatot, édes jó gazdám, majd elveszek éhen!

- Gyere közelebb, kicsi rókám! Egyél-igyál, amennyi beléd fér! - mondta neki.

Mikor jóllaktak mind a ketten, így szól a róka:

- Kedves gazdám, jótettedért jót várj ! Tudom, ki vagy, meg azt is tudom, hová mégy. Akármilyen bajod lesz, ne félj semmit, én ott leszek a segítségedre. Most figyelj jól rám, hogy mit mondok. Ahogy mégy tovább, útközben egy csárdához érsz. Abban a csárdában szép lányok mulatoznak, és téged mindenféle módon csalogatni fognak, hogy oda bemenjél. Még a kendőjüket is lobogtatják majd feléd, de te azzal ne törődj, rájuk se nézz, hanem menjél tovább!

Úgy is lett, ahogy a kis róka mondta. De őt bizony hiába hívták, csalogatták a lányok, kellették magukat: rájuk sem hederített, hanem gyorsan elvágtatott onnan.

Ahogy megy, mendegél, egyszer csak mellette terem a sánta róka.

- No, édes gazdám, már nem messze vagyunk!

Együtt mendegéltek tovább, amíg egy nagy házhoz nem értek. Azt mondja a róka:

- No, édes gazdám, itt vagyunk az aranyszőrű paripánál! Kösd a lovat egy fához, majd én vigyázok rá. Menj be az istállóba; a sok ló közül mindjárt meglátod, melyiket keresed! Ne sokat teketóriázzál, kösd el a paripát, és hozd ki!

A királyfi úgy is tett. Kihozta a paripát, de a róka rászólt:

- Édes gazdám, édes gazdám! Rosszul tetted, hogy kantár nélkül hoztad ki a paripát! Azonnal vidd vissza, s kantárostul vezesd ki. Még azt is megmondom, hogy ha valaki kérdezi, ki vagy, azt feleled, te vagy az, aki az egész világon létezik!

A királyfi visszament az istállóba. Ahogy vezeti ki kantárostul a paripát, megszólal egy láthatatlan valaki:

- Hopp-hopp, ki van itt?

- *Én vagyok, aki az egész világon létezik!* - felelte nagy bátran a királyfi.

- No, ha te az egész világon létezel, csak úgy kaphatod meg az aranyszőrű paripát, ha elhozod nekünk az aranyhajú leányt!

Mit volt mit tennie? Kiment paripa nélkül. Mondja a rókának, mi történt.

Azt mondja a róka:

- Tudtam, hogy így járunk. De most már mindegy. Nincs sok vesztegetni valónk, gyerünk tovább, megkeressük az aranyhajú leányt!

Mentek, mendegéltek, egyszer csak elérkeztek az aranyhajú leány palotájához. Ott megszólal a róka:

- Kösd a lovat egy fához, majd én vigyázok rá. Te pedig menj be a palotába, és ott a hetvenhetedik szobában megtalálod az aranyhajú leányt. Ne törődj semmivel, ne szólj senkihez, hanem kapd ölbe, és sietve hozd ki!

A királyfi bement a palotába, a hetvenhetedik szobában megtalálta az aranyhajú leányt. Nem sokat tévővázott, hanem felkapta, és kirohant vele.

De biz szegény aranyhajú lányon nem volt egy szál ruha sem! Mikor a róka látja, hogy meztelenül hozta ki, így szólt:

- Jaj, édes gazdám, gyorsan vidd vissza! Így nem vihetjük el, hisz megfázik szegény! Hagyjad, hadd öltözzék föl, csak arra vigyázz, hogy mikor kihozod, a párnáját is hozd magaddal, hogy majd ha lefekszik, azon nyugtassa aranyhaját.

Mihelyt az aranyhajú lány felöltözött, s a királyfi párnájával együtt megfogta, hogy kihozza, megszólalt valaki:

- Ki van itt? Ki mászkál az én palotámban?

A királyfi már tudta, mit kell felelnie.

- *Én vagyok, aki az egész világon létezik!* - felelte nagy bátran.

- Ha te az egész világon létezel, hozd ide előbb az aranymadarat! - mondta a hang.

Elmegy nagy búsan a királyfi, s mondja a rókának, mi történt.

- Tudtam, hogy ez lesz belőle - mondta a róka. - Nincs más mit tennünk, elmegyünk az aranymadárért!

Fogták magukat és elindultak. Mentek, mendegéltek, egyszer csak elérkeztek egy hatalmas nagy palotához.

Azt mondja a kicsi róka:

- Helyben vagyunk, kis gazdám! Kösd a lovat egy fához, menj be a palotába, ott a kilencvenkilencedik szobában megtalálod az aranymadarat. Ne törődj semmivel, hanem sietve hozd ki!

A királyfi úgy is tett; a kilencvenkilencedik szobában megtalálta az aranymadarat, és se szó, se beszéd, kivette a kalitkából, s szaladt vele a rókához.

- Tudtam, hogy így járunk - szólalt meg a róka. - Vidd vissza gyorsan, és kalitkával együtt hozd ki!

A királyfi visszament, fogja a kalitkát, hogy kihozza, egyszer csak mindenfelől megszólalnak a csengők, s egy hang kiáltja:

- Hopp-hopp, ki van itt? Ki akarja elvinni az aranymadarat? A királyfi már tudta, mit mondjon:

- *Én vagyok, aki az egész világon létezik!*

- No, ha te az egész világon létezel, akkor hozzál nekünk a föld bal sarkában levő körtefáról néhány gyümölcsöt!

Visszaballag nagy búsán a királyfi a rókához, s mondja, hogy mi történt.

- Tudtam, hogy így járunk - feleli a róka. - No, de nem baj, ezt is megpróbáljuk!

Azzal fogták magukat, s elindultak hetedhét ország ellen. Amint mennek, mendegélnek, egy hatalmas nagy vízhez érnek. Azt mondja a róka:

- Vigyázz, édes gazdám! Ezen a vízen egy ősz öregember fog átvinni. De csak úgy akar majd átvinni, ha megígéred, hogy adsz neki abból a körtéből, amit hozol, ennek fejében ő is mindent ígér majd a világon. Te ne törődj vele, csak azt mondd: adsz neki annyi körtét, amennyi kell, csak vigyen át a vízen.

Meglátja a királyfi az öregembert a vízparton, odaszól neki:

- Adjon isten szerencsés jó napot, kedves öregapám!

- Adjon isten neked is, fiam. Hová-merre mégy?

- Én bizony a föld bal sarkán levő körtefához, gyümölcsért. De ezen a nagy vízen átmenni nem tudok. Ha megkérném öregapámat, átvinné-e rajta?

- Átviszlek rajta - mondja az öreg -, ha adsz nekem is abból a körtéből, amit majd hozol.

- Adok, már miért ne adnék, amennyi csak kell, kedves öregapám!

A lovat egy fához kötötték, s otthagyták a zsák aranyat; az öreg felvette a királyfit a hátára, és elindult vele a nagy vízen keresztül.

Mikor a víz közepéhez értek, fogta az öreg a királyfit, s hajánál fogva beledobta a vízbe. Szegény feje nem tudta mire vélni a dolgot, már éppen fuldokolni kezdett, mikor az öreg azt mondja neki:

- Adsz-é abból a körtéből, amit majd hozol? Mert ha nem, itt fulladsz bele ebbe a feneketlen vízbe!

- Adok hát, már miért ne adnék? - felelte fuldokló hangon a királyfi. - De ha nem visz át, s nem érek a körtefához, hogyan adhatnék belőle?

Az öreg a királyfit ismét feltette a hátára, és átvitte a vízen. Mikor a túlsó partra értek, azt mondta:

- Most menj, fiam, mindig arra, amerre a napot látod nappal, amerre a holdat látod éjjel. Amikor hét nap, hét éjjel mégy, elérkezel a föld bal sarkához, s ott megtalálod azt a körtefát, amelyet keresel. De ne felejtsd szavadat, hogy mit ígértél!

A királyfi úgy is tett, ahogy az öregember mondta: ment hét nap, hét éjjel, amerre a napot meg a holdat látta, míg végre meglátta a hatalmas körtefát. Nem sokat tétozott, teleszedte tarisznyáját a legszebb körtékkel.

Ahogy éppen visszafelé akar indulni, lát a fa alatt egy terített asztalt, azon két bögre kávé, mellette két zsömlé. Éppen megéhezett, fogta magát, megivott egy bögre kávé, és megevett egy zsömlét. Ahogy jobban körülnéz, egy gyönyörű szép lányt pillant meg ottan. Biztosan a körtefa őrzője - gondolta -, s az egyik bögre kávé, s az egyik zsömlét meghagyta neki. A leány marasztalta a királyfit szóval, hízélgéssel, mert erőst megtetszett neki. Szó, ami szó, a lány is tetszett a királyfinak, de hát eszébe jutott a kötelessége, elbúcsúzott tőle, és azon az úton, amelyiken jött, visszaindult a nagy vízhez.

Az öregember már várta.

- Hozol-e a körtéből, édes fiam? - kérdezte mindjárt.

- Hozok, kedves öregapám.

- Adsz-e belőle nekem is?

- Adok, már hogyan adnék, csak vigyen át a vízen!

Az öreg felvette a királyfit a hátára, és vitte. Mikor a víz közepéhez értek, megszólal:

- Még egyszer kérdelek tőled, adsz-e a körtéből, mert ha nem: rögtön a vízbe hajítalak, és itt fogsz halálnak halálával megfulladni!

- Adok, adok, már hogyan adnék, csak vigyen át a vízen! - fogadkozott.

A királyfi tudta, hogy ha az öregnek ad a körtéből, az tüstént szellemmé változik, és neki majd míg a világ, szolgálnia kell. De hát hogyan járjon túl az öreg eszén? Gondolta, lesz, ami lesz, rábízta magát a sorsára. Mikor partra értek, azt mondja az öreg:

- No, áthoztalak! Most már adjál a körtéből! „Uram, segíts! Most mit tegyek? - töri a fejét a királyfi. Nagy hegyet lát a közelben. - Csak legalább arra a hegyre menekülhetnék! Talán ott vár a róka is!” - gondolja, s az öregemberhez fordul.

- Kedves bácsikám, megmondom őszintén, én nagyon félek magától! Hol, hol nem, azt hallottam, maga gonosz szellem volt, de a tündérek emberi formát adtak magának, és bűneiért idekötötték a nagy vízhez, hogy ezen keresztül vigye-hozza az embereket. Adok magának a körtéből, ha elereszt, hogy felmehessek arra a hegyre, s onnan a körték felét legurítgatom magának!

- No, ha már ilyen okos vagy, és ennyit tudsz rólam - mondta az öregember -, nem bánom, eriggy, de tartsd meg a szavadat, mert különben megkeserülöd!

A királyfi fogta magát, és elindult fel a hegy tetejére.

Mikor felért, utána kiált az öreg:

- Gurítsd már a körtéket, édes fiam!

- Majd ha bolond leszek! - kiáltott vissza a királyfi.

Abban a pillanatban ott termett mellette a róka, a királyfi ráugrott a farkára, és mint a szélvész, menekültek. De az öreg olyan hatalmas vizet árasztott utánuk, hogy ha a róka egy nagyot nem ugrik, bizony bele is fulladtak volna mind a ketten. Hogy a lóval mi lett, nem tudom, de a zsák arany ott maradt az öregnek.

A királyfi gondolt ezzel, leszállt a róka farkáról, hogy gyalog mendegéljen tovább. Hát, ahogy leszáll, ott terem mellette a lova! Felültek a hátára, s mentek tovább.

Ahogy mentek, mendegéltek, elértek ahhoz a palotához, ahol az aranytollú madár volt a kilencvenkilencedik szobában. A királyfi beállított, s a körtéket az asztalra tette.

- Meghoztam a körtéket! - mondta.

Azzal fogta a madarat, s vitte magával.

A rókával aztán továbbmentek, amíg ahhoz a nagy kastélyhoz nem értek, ahol az aranyhajú lány volt a hetvenhetedik szobában. Mielőtt odaértek volna, azt mondja a kis róka:

- Kedves gazdám, fogd meg a bundámat jó erősen, vágj a földhöz, de ne sajnálj: aranytollú madárrá változom. Engem adj oda az igazi helyett, de mondd meg nekik, a kalitkát ne zárják be, mert a madárnak nagyon melege van. A többit majd bízd rám.

A királyfi úgy is tett. A hetvenhetedik szobában megtalálta az aranyhajú lányt, átadta a láthatatlan valakinek a rókából lett aranytollú madarat, majd ölbe kapta az aranyhajú lányt, felült a lovára, és elvágtatott.

Nem is nagyon messzire jutott, amikor észreveszi, hogy utolérte a rókából lett aranytollú madár. Mielőtt elértek volna az aranyszőrű paripához, megszólal a kis madár:

- Kedves gazdám, most ismét vágj engem jó erősen földhöz, de ne sajnálj! Aranyhajú lány lesz belőlem, engem vigyél el, de hagyd meg nekik, hogy sétálgassanak velem, mert nagyon nagy melegem van. Ne menj nagyon messzire, és ott várjál rám.

A királyfi nem sokat tévovázott: földhöz vágta, s a róka aranyhajú lánnyá változott. Bevitte, s meghagyta, engedjék ki sétálgatni, mert nagy melege van. Azzal felült az aranyszőrű paripára, s elindultak. Alig jutottak pár kőhajításnyira, mikor a rókából lett aranyhajú lány utolérte őket.

- No, édes gazdám, most vágj engem megint a földhöz, hogy ismét a te húséges rókáddá változzam!

A királyfi földhöz vágta, s az aranyhajú lányból róka lett és megszólalt:

- Kívánságaid teljesültek. Tied az aranyhajú lány, az aranyszőrű paripa, az aranytollú kis madár! Menj, vidd el édesapádhoz, és éljete boldogan. De egyre nagyon vigyázz! Akasztott embert ki ne váltsál! Többet nem mondhatok, mert most már mennem kell. Isten áldjon meg!

S a róka úgy eltűnt, hogy a királyfi meg sem tudta köszönni szolgálatát. Felült a lovára, ölben az aranyhajú lány, vállán a csicsergő aranytollú kis madár, s elindult az apjához. Mellettük lépkedett, ficáinkolt az aranyszőrű paripa.

Volt otthon nagy öröm! Az aranyhajú lány éneklésére, az aranyszőrű paripa nyihogására, az aranytollú madár fütyörgésére az öreg király rögtön tizenhat éves lett. Elmúlt a búsulása is, mindig örült, vidám volt, de nemcsak ő, hanem vele együtt az ország népe is.

Egy napon azt mondja a királyfi az apjának:

- Kedves édesapám, nem nyughatom addig, amíg testvéreimet fel nem kutatom! Adja még egyszer ide az öreg lovát, a rozsdás kardját s az útra egy zsák aranyat, hátha szerencsével járok ismét.

- Jól van, édes fiam - mondja a király -, menj, és járj szerencsével.

A királyfi útnak indult nagy vígan. Mikor a csárdához ért, még a lélegzete is elállt. Mit látott? A két bátyját összekötött kézzel viszik valahová.

- Hová viszik ezt a két embert? - kérdezi.

- Ezeket bizony akasztani - mondja az egyik kísérő -, mert annyit mulattak, hogy saját magukat is elzálogosították.

„Hm, hm” - gondolkodik a királyfi.

- S mennyi az adósságuk?

- Az bizony nagyon sok! Kereken egy zsák arany!

- No, ha annyi, hát itt van! Adják vissza ruhájukat, s engedjék őket szabadon.

Volt nagy öröm, mikor a királyfiak megismerték öccsüket! Nagy vidáman hazamentek, s apjuknak most már teljes lett az öröme.

A két idősebb királyfi persze nagyon sajnálta, hogy nem ők szerezték meg az aranyhajú lányt, az aranyszőrű paripát, s az aranytollú madarat, hanem az öccsük. Szörnyű bosszút forraltak ellene: egyszer, mikor aludt, elvágta a nyakát, s elásták a kert végébe. Apjuknak azt hazudták, hogy bizonyára megszökött, vagy vadászaton tévedt el, s majd csak hazakerül. Az öreg király nagyon sajnálta legkisebb fiát, de gondolta, elég ügyes ahhoz, hogy akármilyen veszedelemből is kimeneküljön.

A legnagyobb baj azonban az volt, hogy amint a királyfi meghalt, megnémult az aranyhajú lány, nem fütyörgött a kis madár, nem nyihogott az aranyszőrű paripa. A király ismét csak búslakodott, és ugyanolyan öreg lett, mint volt azelőtt.

- Kedves fiaim - szólt egyszer a király, mikor látta, mennyire sajnálkoznak rajta -, tudom, nem ti okoztatok ezt a fájdalmat nekem, azért hát házasodjatok meg nyugodtan!

Csaptak is hetedhét országra szóló lakodalmat. A két királyfi elvette a két szomszédos király lányát. Szólt a lakodalmas muzsika, mindenki vigadott, csak az öreg király búslult még jobban, mint az aranyszőrű paripa, az aranyhajú lány s az aranytollú kis madár, sehogy se tudott beletörődni legkisebb fiának elvesztésébe. Nem is szólva arról, hogy már hetek óta mindennap érkezett a világ bal sarkából egy távirat a legkisebb királyfi címére azzal, hogy azonnal menjen, mert kisfia született. Híre is ment ennek mindenfelé, megtudta a sánta róka is. De megtudta azt is, hogy a bátyjai milyen gonoszul bántak el a királyfival. Csak azt nem tudta kifirtatni sehogyan, hová temették el az ő kis gazdáját.

No de a róka azért róka, hogy addig szagolgasson, szimatolgasson, amíg rá nem akad gazdája sírjára. Addig-addig szimatolgatott, amíg rá nem talált.

- Tudtam, hogy így jársz! - mondta sírban fekvő gazdájának. - Nem hallgattál szavamra, amikor mondtam neked, hogy akasztott embert ki ne váltsál! Kellett neked ilyen jószívűnek lenned két gonosz testvéredhez, akik nemcsak hogy gonoszak, de irigyek is voltak, mert egy falat nem sok, még azt is sajnálták tőlem! Bezzeg a szép lányokkal tudtak dorbézolni a kocsmában!

De a királyfinak ugyan beszélhetett! Por volt már, fekete föld annak a fülében!

Aztán a sánta róka visszament az erdőbe. Útközben találkozik egy nagy kígyóval.

- Hol voltál, édes komám? - kérdi tőle.

- Bizony, nagyon messze voltam - feleli a kígyó -, amerre a madár se jár! Forrasztófűért jártam, mert a fiamat kétfelé vágta a vonat.

- Adjál belőle egy szálat, az Isten is megáld! - könyörgött neki a sánta róka.

- Dehogyan adok! Sietnem kell, örülök, ha még napszállatig a fiamhoz érkezem.

No de a sánta róka sem volt rest, rácsapott a kígyó nyakára, kikapta szájából a forrasztófűvet, s mint a szélvész, szaladt vele gazdája sírjához. Lekaparta róla a földet, és a forrasztófűvel összeforrasztotta elvágott nyakát. A királyfiba visszatért az élet, szemét kinyitja, s látja, ott van mellette a sánta róka.

- Jaj, de sokat aludtam, édes, kedves kis rókám! - ébredszik, törölgeti az álmat a szeméből.

- Sokat ám, mert a két bátyád elvágta a nyakadat, és meghaltál. Abban a pillanatban elnémult az aranyhajú lány, az aranyszőrű paripa s az aranytollú kis madár is; apád újra öreg lett, mint amilyen volt. Látod, látod, nem hallgattál rám, mikor figyelmeztettelek, hogy akasztott embert ki ne váltsál! De most már nem baj, csak gyorsan fuss haza, mert nagyon sok táviratot kaptál a világ bal sarkából, hogy fiad született. El kell hozd őt is meg az anyját is. Azt remélem, tudod, hogy a nagy vízen téged már át nem visz az öregember, mert nem adtál neki a körtéből. Tehát ha hazamégy, ülj fel a paripádra, de egyenest a világ kovácsához repülj, ott szintisza arannyal patkoltasd meg a lovadat, de olyan élesre, hogy ha végigmegy egy szőnyegen, szalagokra hasogassa!

- Köszönöm, kedves kicsi rókám! Úgy lesz minden, ahogy mondtad.

Mikor hazaért, ráült az aranyszőrű paripára, az aranyhajú lányt maga elé vette, az aranytollú madár a vállára szállt, s uramfia, mi történt! Az öreg király rögtön tizenhat éves lett, újra visszakapta régi vidámságát, mert az aranyhajú lány még szebben énekelt, az aranyszőrű paripa még szebben nyihogott, s az aranytollú madár még szebben füttyögött.

A királyfi azonban nem vesztegette az időt, megtöltött egy zsákot arannyal, fogta a rozsdás kardot, s oldalára kötötte.

Felpattant a paripájára, és felvágatott vele egyenest a fekete felhők járásába. A fekete felhők égi útján érkeztek meg a világ kovácsához. Ő már várta a műhely előtt, s odaszólt neki:

- Szállj le gyorsan a paripádról, mert már régen várlak!

S mindjárt megpatkolta paripáját arannyal, de olyan élesre, hogy a közelben levő összes szőnyeget szalagokra hasította, ahogy végigment rajtuk. Azzal ismét felugratott a felhők járásába, s meg sem állt, míg a világ bal sarkában levő körtefához nem ért. A körtefa alatt búslakodott a lány, az, aki valamikor egy csésze kávéval s egy zsömlével vendégelte meg. Az arannyal patkolt paripa olyan fényességet árasztott maga körül, hogy a lány a királyfit nem ismerte meg.

- Ki vagy te, hogy idemerészkedtél? - kérdezte félénken.

- Én vagyok az a királyfi, aki az egész világon létezik, s aki téged nagyon szeret!

A lány megismerte, sírva borult a nyakába. A királyfi derékon kapta, s kisfiával együtt nyerge elé ültette, s a felhők járásán hazaszáguldott velük szüleikhez.

Volt otthon nagy öröm! Most már mindhárom lakodalmat együtt ülték meg, mert testvéreinek megbocsátott, attól fogva szent volt köztük a békesség, még a menyecskék sem perlekedtek, s még most is élnek, ha meg nem haltak.

ÁRPÁD KIRÁLY HÁROM IKERFIA

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy öreg király meg egy öreg királyné. Már százévesek is elmúltak, gyermekkel azonban nem áldotta meg őket az ég. Azt mondja egyszer az öreg Árpád király a feleségének:

- Kilencvenkilenc országunk van: ha meghalunk, a kilencvenkilenc ország kire marad?
- Ezért ne fájjon a fejed! - felelte a királyné. - Sok derék, becsületes legény akad ebben az országban, lesz kire hagyjuk!

Ahogy ezt kimondta, hirtelen nagy fáradtság fogta el, lefeküdt az ágyba, és csodák csodája, három ikerfiacskája született. Mind a három egy-egy labdával jött a világra. Az egyik gyermek tiszta gyémánt, a másik tiszta arany, a harmadik pedig tiszta ezüst volt. De gyémánt, arany, ezüst volt kinek-kinek a labdája is. Az öreg király alig tudott megszólalni boldogságában:

- Szívem szép szerelme, áldott legyen az Isten akarata, de én még soha nem láttam ilyen csodát, pedig százévesnél is vénebb vagyok!

Még jobban elcsodálkozott, amikor az ikerfiak, alighogy megszülettek, mindjárt szaladgálni kezdtek a palotában, s játszadoztak három gyönyörű szép labdájukkal. A király alig győzött eleget gyönyörködni játékukban, majd így szólt feleségéhez:

- Szívem szép szerelme, ezt a csodát ki kell hirdetnem királyoknak, hercegeknek és báróknak, hogy mind jöjjenek el, és nézzék meg az én szépséges fiacskáimat!

Hallották ezt a szépséges gyermekek is, s egyikük megszólalt:

- Ugyan, kedves édesapánk! Nemhiába, hogy százéves, mert lám csak, az esze is meggyöngült. Hát állatok vagyunk mi, hogy bámuljanak és csodálkozzanak rajtunk?

Alighogy ezt kimondta, a három fiú úgy eltűnt a palotából, mint a kámfor, egyenest Alsó-Indiába! Mikor már tizenhét esztendő telt el Alsó-Indiában, s megtanultak egyet-mást az élet csavarosságából, az alsó-indiai postás angyal elé álltak.

- Kedves postás angyal - kérték -, fend ki a szárnyadat, repülj azonnal édes király apánkhoz, s mondd meg neki, már ne búsuljon tovább, mert holnap, tizenhét év után, otthon lesznek a gyermekei!

A postás angyal azonnal útnak indult, és jelentette az öreg királynak, mit üzentek gyermekei. Reggelre aztán, hogy, hogy nem, otthon is teremtek.

- Szerencsés jó napot, édesapánk! - köszöntötték.
- Szerencsés jó napot nektek is, kedves gyermekeim! Megjöttetek?
- Megjöttünk, édesapánk.

No, erre a nagy öröme csaptak is nagy vigasságot! Mulatozás közben az öreg király egyik szeme sírt, a másik nevetett. Észrevette ezt az ezüstgyermek, Mihály.

- Kedves atyám - mondta -, mióta hazajöttünk, és örömkönni mulatozunk, nem a mulatást figyelem, hanem azt, hogy kedves édesapám egyik szeme sír, a másik meg nevet! Megkérdezném, engedelmével, miért van ez így?

- Elsorolnám én neked meg nem is - mondta az öreg király -, mert nagy az én bajom, s úgysem tudnál rajtam segíteni.

- Látom, nem is tudja, kedves édesapám, milyen nagy erővel vagyok én megáldva! Mondja csak el a baját, hátha tudnék segíteni.

- Hát, ha mindenképpen tudni akarod, elmondom - kezdte az apja. - A szomszédos országban lakik egy király, a neve: Ördögös. Régi ellenségem, és mindenáron el akar pusztítani. Ezért sírok és búsulok: ezt mutatja az egyik szemem. Mikor pedig tirátok gondolok, hogy ily szép gyermekekkel áldott meg az ég, akkor örülök: ezt mutatja a másik szemem.

- No, ha csak ez a baj, sose búsuljon édesapám! - vigasztalta Mihály. - Elmegyek én abba az országba, ahhoz az Ördögös királyhoz!

Nem is teketóriázott, kiment az udvarra, hátát az eperfának vetette, dobantott egyet a bal lábával, és az eperfáról kezébe pottyant egy ezüstkantár. Fogta Mihály a kantárt, megrázta, hát rögtön ott termett egy nyolclábú ezüstitáltos! Mihály felpattant a hátára, megsarkantyúzta, és egyenest Ördögös király országa felé vágatott. Egyetlenegy nap alatt ezer kilométernél is messzebb jutott, s ahogy így vágattak, a táltos minden lábnyomából egy ezüstkatoná, egy ezüstpuska és egy ezüstágyú ugrott elő. A katonák mind felsorakoztak Mihály után. Látta ezt Ördögös király, ő is sorba állította katonáit, és megindult velük Mihály elé. Mihály, mit tehetett volna mást, megtámadta Ördögös király hadseregét. Szörnyű nagy háború kerekedett, Mihály katonái úgy szétverték Ördögös király katonáit, hogy hírük-poruk sem maradt.

Mihály éppen fordult volna vissza, mint aki jól végezte dolgát, mikor álmélkodva látja, hogy több katona állja el az útját hazafelé mentében, mint amennyit szemközt szanaszét kergetett. „No, nem baj - gondolja -, nesztek csihi-puhi!” - s lett megint nagy háború. De csak hiába kaszabolták Mihály vitézei Ördögös király katonáit, azok sehogy se fogytak! Csodálkozott Mihály, de a dolog nyitját nem találta. Míg így tépelődik, észrevesz egy ezüstrokkát s mellette egy öreg boszorkányt, aki - közben legyen mondva - nem volt más, mint Ördögös király felesége. Hát, lássatok csudát! A rokkából az fonja ki szakadatlanul Ördögös király katonáit!

- No, megállj! - mondta Mihály, s buzogányával olyat szózott a rokkára, hogy darabjai a boszorkányt is elpusztították.

Erre Ördögös király katonái egy szálig elfogytak, s vége lett a háborúnak.

Megszólalt Mihály táltos lova:

- Most már hazamehetünk, kedves gazdám: befellegzett az ellenségnek!

Mihály szót fogadott a táltosának; el se ment Ördögös királyhoz, hanem mint aki jól végezte dolgát, rögtön hazaindult.

- Adj' isten, kedves édesapám! - köszönt be. - Nyugodt lehet, mert egy szálig elpusztítottam Ördögös király seregét!

- Jól van, édes fiam, derék fiú vagy - hálálkodott az apja -, már nem félek attól, hogy Ördögös király rárohan az országomra!

Ettől fogva a királyi család jó ideig gond és baj nélkül élt.

Az öreg király egyszer magához hívatta három ikerfiát: Boldizsárt, Istvánt és Mihályt, és így szólt:

- Derék szép legények lettetek, édes fiaim! A csatában is vitézül megálljátok helyeteket. Úgy gondolom, itt az ideje, hogy mindhárman megnősüljetek.

Azt felelte erre István az aranygyerek:

- Kedves édesapám, szórul szóra igaza van, de valamit még meg kell mondjunk! Mikor megszülettünk, mind a hárman egy-egy labdával jöttünk a világra. Mi azt a labdát el kell gurítsuk három irányba három ország felé, és azután bárkinél találjuk is meg a labdát, ha szegény, ha nyomorék, el kell vennünk feleségül!

Elszomorodik erre az öreg király, tépelődik, tanakodik magában, aztán így szól:

- Hát jól van, fiaim, ha ez a módja, hogy asszonyt szerezzetek, én meg nem tilthatom. Csak attól félek, ha elmentek, megint ki tudja, mily sokáig nem láthatunk benneteket!

Ez mégiscsak apjuk beleegyezése volt; ki-ki fogta hát a labdáját, és más-más irányba gurította. A labdák gurultak, gurultak, egyre messzebb s egymástól elfelé.

- No, most már elindulunk a feleségünkért, ki-ki a labdája nyomában - mondták a fiúk. Elköszöntek apjuktól, anyjuktól, egymástól, és ki-ki ment a maga labdája után.

Mihály, az ezüsthajú király Ördögös király lányához gurult. A lány meglátta, felkapta, és szaladt vele apjához.

- Nézze csak, kedves édesapám, milyen labdát gurítottak nekem! Mit gondol, ki gurította? Az a királyfi, aki seregével szétszórta édesapám seregét. Mégis arra kérem, jó szívvel fogadja, mert a neve mellé azt is a labdába véste, hogy én leszek a felesége!

Dehogyan mert ellenkezni Ördögös király! Már Mihály nevének hallatára is hidegrázást kapott, hisz ő volt az egyetlen ember a világon, aki legyőzte a seregét.

István, az aranyhajú addig ment, mendegélt labdája nyomában, míg feljutott egy nagy hegy tetejére. Azonban hét évig kellett egyfolytában mennie. A hegytetőn egy barlangot talált, rajta aranyajtó, aranyablak. Leült megpihenni, mert bizony, mi tagadás, nagyon elfáradt. Alighogy a fejét lehajtotta, már el is aludt. Mikor már hét éve aludt, az aranyajtó kinyílt - mert közben legyen mondva, ez az ajtó minden hét évben egyszer nyílt ki -, s kilépett rajta egy öreg királyné; tiszta arany volt minden hajaszála. Meglátta Istvánt az ajtóban, visszafordult, és beszólt a lányának:

- Kedves lányom, az ajtó előtt alszik egy vitéz. De mintha csak téged látnálak: az is tiszta aranyból van!

Hogy megörült a királylány!

- Jaj, kedves édesanyám - mondta -, eredj ki gyorsan, vedd az öledbe, hozd be, mert az a vitéz már hét éve jár utánam!

Az öreg királyné kiment, felkapta Istvánt, bevitte, és ágyba fektette. István végre felébredt: körülnéz, s szeme-szája tátva marad a nagy csodálkozástól.

- Uramisten, hol vagyok én?! Vagy csak álmodom? - mondta.

- Dehogyan álmodsz, szívem szép szerelme! - borult a nyakába az aranyhajú királylány. - Oly régen vártalak! Csakhogy végre megjöttél! Nézd: az aranylabdád is itt van.

Erre megölelték, megcsókolták egymást, mint akik egymásra találtak.

A harmadik ikerfiú, a gyémánt Boldizsár is elindult, s ment, mendegélt a labdája után. Már az Óperenciás-tengeren, de még az Üveghegyen is túl, még azon is túl járt, de útjában nemcsak hogy emberrel, még verébbel sem találkozott. Talán már hét esztendeje is barangolhatott, mikor betévedt egy gyémánterdőbe. Abban az erdőben olyan furcsán nőttek a fák, hogy minden ág hét ágba és minden hét fa egy fába fonódott. Csodálkozott is Boldizsár, mert ilyen furcsa erdőt még nem látott.

Az erdő közepén volt egy gyönyörű tisztás. A tisztás közepén megpillantott egy gyémántsobrot, olyan volt, mint egy gyönyörű lány, éppen csak meg nem szólalt. Köszön a királyfi a szoborlánynak, de az csak bámul rá, s nem szól semmit. Köszön újra, de a lány megint nem szól, csak a fejével biccent. Harmadszor is köszön neki, de a lány csak int a fejével.

Megmérgeződött Boldizsár, hogy még köszöntését sem fogadják, fogta buzogányát, s ráemelte a szoborra, de azután mégis meggondolta magát: hátha a szegény lány azért nem köszön neki, mert néma, vagy talán el van átkozva... Elköszönt hát a lánytól, és tovább-bandukolt. Alig ment egy puskalövésnyire, tizenkét ördöggel találkozott. Azt mondja az egyik ördög a társainak:

- Itt jön Árpád király legidősebb ikerfia, a gyémánt Boldizsár. Jókor jött! Megesszük vacsorára, éppen elég lesz nekünk!

Meghallja ezt Boldizsár, előnti a méreg, és elébük áll:

- Álljatok meg! Melyikőtök merte azt mondani, hogy megesztek, és elég lesznek nektek vacsorára?

Úgy rájuk ijesztett bátor szavával, hogy az ördögök rémületükben rámutattak egy sánta ördögre, Luci Ferire.

- Te mondtad ezt, Luci Feri? - kérdezte Boldizsár.

Az tagadott. Boldizsár még jobban feldühödött, kardot rántott, kaszabolni kezdte a tizenkét ördögöt, de hiába aprította őket ízínkekre, megint csak ép, egész ördögök lettek. Így nem boldogul velük, gondolta, s kardját visszadugta a hüvelyébe.

Más módon próbált: teleszívta tüdejét levegővel, és rájuk fújt. A tizenkét ördög abban a szempillantásban egyetlen hatalmas terméskövé változott.

„Megint csak elhirtelenkedtem a dolgot - gondolta magában Boldizsár -, hiszen csak egyikük bűnös, aki azt mondta, hogy jó lesznek nekik vacsorára. Ez így mégsem lesz jó.” Visszaszívta hát leheletét, és a terméskő újra tizenkét ördöggé változott. Boldizsár ismét rájuk parancsolt:

- Melyikőtök mondta, hogy jó lesznek vacsorára?! Megszeppentek az ördögök, s ismét a sánta Luci Ferire mutattak.

- Te voltál, gézengúz, bevallod-e már?

- Bevallom - szólt reszketve Luci Feri.

- Megbántad-e, amit mondtál?

- Jó, akkor nem bántalak. Hanem ide figyeljete! - szólt az ördögökhöz. - Nálatok megszállhatok-e éjszakára?

Dehogyan mertek volna az ördögök nemet mondani! Örültek, hogy meghívhatják barlangjukba. Ott aludt Boldizsár egyhuzamban reggelig. Maguk az ördögök vigyáztak, hogy senki se háborgassa.

Reggel, mikor felébredt, eszébe jutott a kis ördög, gondolta, elviszi magával, hátha hasznát látja útközben.

- Ide figyelj, Luci Feri, eljössz-e velem? - szólította meg a barlang előtt.

Megijedt a kis sánta ördög.

- Jaj, Árpád király gyémántfia, Boldizsár! Ha meg akarsz ölni, inkább itt ölj meg! - könnyörgött.

- Dehogy öllek meg! - nyugtatta meg őt Boldizsár. Csupán azt szeretném, ha útitársammá szegődnél.

Mit volt mit tennie? A nyomorult kis ördög elbúcsúzott a társaitól, és Boldizsárhoz szegődött. Most már ketten mentek tovább. Éjszakánként hol egy királynál, hol egy hercegnél, hol egy bárónál szálltak meg. Mindenütt szívesen adtak szállást, mert Boldizsár királyfi volt. Az ördög mindig mellette maradt, és úgy hozzászokott Boldizsárhoz, mint kutya a gazdájához. Boldizsár egy idő után mégis aggodalmas lett: hátha szállásadói nem veszik szívesen, hogy egy sánta ördögöt visz magával mindenüvé, csak nem szólnak.

Így szólt hát Luci Ferihez:

- Ide figyelj, Luci Feri! Mint ördög nem járhatsz tovább velem, mert az emberek nem örülhetnek annak, hogy házukba ördögöt viszek. Épp ezért egy negyedóra alatt olyan embert csinállok belőled, amilyen én vagyok. Megértetted?

- Már hogyan értettem volna meg, felséges gazdám! - szólt Luci Feri, örömeiben majd kiugorva a bőréből, olyan régóta szeretett volna ember lenni.

Boldizsár elvezette a kis ördögöt a gyémánterdő szélére, ahonnan elindultak, s rávágott a buzogányával. Mikor elterült, Boldizsár keresztet vetett rá. Luci Feri rögtön feltámadt, s így szólt:

- Olyan embert csináltál belőlem, amilyen magad is vagy, felséges gazdám! Most már arra kérlek, kereszteljél meg, hogy valami rendes nevem is legyen.

Boldizsár fogta Luci Ferit, a gyémánterdőben folydogáló patakhoz vezette, fejére locsolt egy marék vizet, majd bement az erdő közepébe, látott egy vadkóst, megölte, belső részét kivette, és betette a kis ördögbe.

- Mostantól kezdve Kosfejű Barát a neved! - mondta.

A kis ördög olyan lett, mint a patyolat: királyfinak is nézhette volna az ember.

- Ide figyelj, Kosfejű Barát! - szólt Boldizsár. - Mostantól kezdve mint édestestvérek vándorolunk tovább egymás mellett, s jóban-rosszban kitartunk. Ezt a testvériséget azonban vérszerződéssel pecsételjük meg.

Erre megvágta egymás ujját, a kicsorduló vért megitták, és megesküdtek, hogy egymást soha el nem hagyják. Mentek, vándoroltak tovább. Egyszer csak két folyóhoz értek, éppen a torkolatuknál. Az egyik folyóban víz, a másikban tej folyt. Ott, ahol egymásba ömlött a két folyó, egy öregasszony állt, kezében egy vasgereblye, és gereblyézte a vizet. Nézi, nézi Boldizsár, furcsállotta is nagyon, mert soha ilyet még nem látott, odaszólt hát az öregasszonynak:

- Hát maga mit csinál itt, öreganyám?

- Én bizony már hét éve csinálom ezt, kedves fiam! Mert Jeges király megparancsolta, válasszam el a vizet a tejtől ezzel a vasgereblyével. De hiába gereblyézem, mindig összekeveredik a tej a vízzel, sehogy sem tudom szétválasztani. Addig pedig innen el nem mozdulhatok.

- Adjon hálát az Istennek, öreganyám, amiért engem idevezérelt!

Nekigyürkőzött Boldizsár, fogta a gereblyét, arra a helyre ment, ahol a víz és a tej összekeveredett, és egy csapásra elválasztotta őket egymástól.

Hálálkodott is az öregasszony, hogy így, kedves fiam, úgy, kedves fiam, már kezet is akart csókolni Boldizsárnak, hogy megszabadította, de az nem engedte.

- Sose hálálkodjék, kedves öreganyám! Inkább azt mondja meg: merre lakik az a kegyetlen Jeges király, aki magát ide állította, és kiféle-miféle ember az?

- Megmondom én neked, kedves fiam! Jeges király gonosz óriás, nincs messze ide a palotája, csak gyere utánam!

Elvezette Boldizsárt egy darabon, s nemsokára megmutatta, hol lakik Jeges király.

- Látod, fiam, ott azt a palotát? Ott lakik a kegyetlen Jeges király!

- Látom, kedves szülém, de ez még nem elég. Figyeljen jól, és el ne felejtse, amit mondok: ez itt az édesöcsém, úgy hívják, hogy Kosfejű Barát. Én most elmegyek Jeges királyhoz, hogy megbirkózzam vele; addig azonban Kosfejű Barátot itthagynom magánál. Maradjanak együtt még akkor is, ha én hét évig vagy még annál is több ideig távol lennék. Ha török, ha szakad, visszatérek, s majd elmondom, hol-merre jártam, mit csináltam, s azt is, mi lesz akkor a tennivaló.

Boldizsár elbúcsúzott az öregasszonytól meg Kosfejű Baráttól, és elindult Jeges király palotája felé. Jeges király éppen kint állt a kapujában, meglátta Boldizsárt, és ráförmedt szörnyű vicsorgással:

- Mégiscsak eljöttél hozzám, te, Árpád három ikerfia közül a leghitványabb?! Mikor még csak akkora voltál, mint egy kásaszem, már tudtam, hogy azért születted, hogy engem elpusztíts! No de vesztetre jöttél, mert bőrdet innen nem viszed el!

- Ne pattogj, Jeges király - felelte Boldizsár -, mert ha te óriás vagy, tudd meg, én is óriás vagyok!

- Hallgass, te kutyafiggy, mert betapasztom a szádat! - ordított Jeges király. - Nosza rajta, ha így feleselsz, lássuk, ki az erősebb!

Azzal megfogta Boldizsár vállát, s rángatni kezdte egy gödör felé a kapuja mellett, hogy bedobja, de Boldizsárt a helyéről egy hüvelyknyit sem tudta elmozdítani.

- Hagyjuk abba - mondta elkeseredve Jeges király.

- Gyere inkább utánam! - És elvezette Boldizsárt két magas kösziklához.

- Látod-e ezt a két kösziklát? - kérdezte ott.

- Látom.

- Akkor állj a két köszikla közé, vedd neki a vállad az egyik kösziklának, és ha csak egy ujjnyit is elmozdítod akár a kezeddal, akár a válladdal, akkor elhiszem, hogy egyforma erősek vagyunk!

- Lehet - mondta Boldizsár Jeges királynak -, hogy erősebb vagyok nálad. De csak állj előbb te a két szikla közé, és mutasd meg, mekkora az erőd!

Jeges király erre a két köszikla közé állt. Több se kellett Boldizsárnak! A két kösziklát két tenyerével egymáshoz nyomta oly erővel, hogy Jeges király feje úgy szétlottyant, mint a mezőn felejtett rohadt tök. Azzal rohant is be Boldizsár Jeges király palotájába, a vénasszonyt hajánál fogva kicibálta a gödörhöz, amelybe Jeges király be akarta dobni.

- Te átkozott banya - förmedt rá a gödörnél -, mondd meg, de rögtön, miféle gödör ez! Annyit már tudok, hogy a fiad szokta használni!

- Nem tudom - hebegte az öregasszony.
- Másodszor is kérdezlek: miféle gödör ez?
- Jaj, jaj, honnan tudhatnám?! - rimázkodott az öregasszony.
- Harmadszor is kérdem, boszorkánya: miféle gödör ez?

Az öregasszony akkor is csak azt mondta, hogy nem tudja.

Most már Boldizsár elvesztette béketűrését, fogta az öregasszonyt - egy életem, egyhalálom -, s beugrott vele a gödörbe. Három évig gurultak, bukdácsoltak mindig lefelé, mire a fenekére értek. Hová értek, hová nem, el sem találnátok: Alsó-Indiába!

Járt már Boldizsár gyermekkorában is Alsó-Indiában, de ezen a helyen, ahol kikötöttek, még nem fordult meg. Körülnéz. Mindenütt sötétség. Megráncigálja a banya haját, úgy kérdezi tőle, hova jutottak, de attól kérdezhetette! Itt sem volt hajlandó megmondani, miféle helyre jutottak. Mit volt mit tennie? Bal kezével markolta az öregasszony farkocását, jobb kezével pedig tapogatózott.

„Nem jársz túl az eszemen!” - gondolta magában.

Amíg így tapogatózik, egyszer csak egy ajtóra bukkan. Ajtó volt bizony, csak éppen kilincs nélkül.

- Hol van erről a kilincs? - Keresgéli, keresgéli, míg végül rátapint egy gombra. Ahogy azt megnyomta, az ajtó magától kinyílt, és rögtön világosság támadt.

- Hej, te banya - mondta Boldizsár -, eddig is gondoltam, de most már bizonyos vagyok benne, hogy Alsó-Indiában vagyunk!

Az ajtó mellett a falban volt egy vaskarika, ehhez kötötte a vénasszonyt hajánál fogva, azután jobban körülnézett, s látta, hogy hét ajtó is van ott egy sorban, de egyen sincs kilincs, hanem csak gomb. Sorra megnyomta azokat a gombokat, s az ajtók mind kitérültek. Csak úgy káprázott a szeme a nagy tündökléstől, ragyogástól: mindegyik szobában halomnyi arany, ezüst, pénz és rúd formájában, de gyémánt és rubint is rekeszszámra! Boldizsár sejtette, hogy ezek a Jeges király kincsei.

A hetedik szobában azonban nem kincseket talált, hanem egy kígyót. Meghökken, mi tagadás, majd kardot rántott, hogy lecsapja a kígyó fejét. De a kígyó megszólalt:

- Ne bánts engem, Boldizsár!
- Hát ez a kígyó beszél? - csodálkozott Boldizsár. És még a nevemet is tudja?

A kígyó ismét megszólalt:

- Jeges király anyját is lehoztad?
- Lehoztam - felelte Boldizsár.

- Ide figyelj, Boldizsár! - csúszott közelebb a kígyó. - Mondok én neked valamit, majd hasznát látod! Ha itt egy kicsivel továbbmész, ráakadsz egy nyolcadik ajtóra. Nyomd meg a gombját, kinyílik az is. Abban lesz egy leányzó fából kifaragva. Vidd oda Jeges király anyját, és parancsolj rá, hogy lépjen fel a pallóra, ölelje meg és csókolja meg azt a leányzót! Mihelyt ez megtörtént, gyere gyorsan vissza, mert lesz még hozzád egy-két szavam.

- Jól van - mondta Boldizsár. Visszament Jeges király anyjáért, eloldotta a vaskarikáról, elvezette a nyolcadik ajtóhoz, megnyomta az ajtó gombját, s mikor az ajtó kinyílt, azt mondta az öregasszonynak:

- Lépj fel erre a pallóra! Menj ahhoz a fából faragott lányhoz! Öleld meg és csókold meg, de ne mondasd kétszer magadnak.

Elindult az öregasszony, de alig lépett hármát, megbillent a palló, s a banya zsupsz, a mélybe zuhant! Boldizsár utána tekintett, hát a mélyben kardok meredeznek, hegyükkel felfelé!

Ez volt Jeges király csapdája, ahol áldozatait el szokta pusztítani. Mihelyt valaki a pallóról a mélybe zuhant, a kardok elkezdtek működni, és agyonszúrták-kaszabolták.

Az ám, de a kardok most meg sem mozdultak! Nézi, nézi Boldizsár, mi lehet az oka, hát látja, hogy a kardok úgy összevissza rozsdásodtak, hogy forgásukat semmi erő meg nem indíthatja. Az öregasszony közöttük sértetlen maradt; s mielőtt bármit is tehetett volna Boldizsár, bukfencet vetett, és vadkacsává változott. Egy-két szárnycsapás, kint volt a veremből, és meg sem állt a tengerig.

Most már mindegy - gondolta Boldizsár, és visszament a kígyóhoz.

- Beesett az öregasszony? - kérdezte a kígyó.

- Beesett - mondja Boldizsár -, de vadkacsává változott, és ügyesen kirepült a gödörből.

- No, nem baj - mondja a kígyó. - Tudod-e, hol vagy most?

- Tudom, Alsó-Indiában - felelte Boldizsár.

- Jól tudod, és most tedd meg, amire kérlek! Az ajtófélfánál, a falon van egy tör; vedd le, szúrd meg az ujjadat, és cseppents a fejemre három csepp vért. Majd meglátod mindjárt, hová kerülünk innen!

- Várj, előbb összeszedek egy-két véka aranypénzt - mondta Boldizsár. - Jó lesz az még valamire!

Megtöltött két vékát aranypénzzel, azután levette a tört a falról, megszúrta vele az ujját, véréből cseppentett hármát a kígyó fejére, és - lássatok csudát - egy szempillantás alatt Felső-Indiába kerültek! Ott a kígyó megrázta magát, kibújt a bőréből, hát, uramfia, szépséges, aranyhajú lány lett belőle!

- Ugye, nem ismeresz meg engem, Boldizsár királyfi? - mosolyog Boldizsárra.

Nézi, nézi Boldizsár, de nem ismeri meg.

- Amálíka a nevem. Emlékszel, mikor a gyémánterdő közepén abban a szoborban egy aranyhajú lányt találtál?

- Hogyne emlékezném! - felelte Boldizsár.

- Nohát, az a lány én voltam!

- Hogy kerültél abba a szoborba? - kérdezte Boldizsár.

- Jeges király zárt oda.

- Miért?

- Mert nem mentem hozzá feleségül. Később kígyóvá varázsolt, édesanyámat pedig két folyó torkolatához állította; az egyikben víz, a másikban tej folyt, és megparancsolta neki, hogy az összefolyásnál a vizet a tejtől gereblyével válassza el. Már hét év óta ott van szegény.

Felragyogott Boldizsár arca!

- Dehogy van ott, kedves Amálíka! Arra jártam, megláttam, megsajnáltam és megváltottam! Nincs neki semmi baja, otthon van már rég. Te is szépen hazamehetsz édesanyádhoz;

öcsémet, a Kosfejű Barátot is a gondjaira bízom. Mondd meg neki, várjon rám, akár ötven évig is! Én most nem mehetek veled, de mielőtt eljön az ideje, ott leszek! Itt van két véka arany, az egyiket neked adom, felezd meg édesanyáddal, a másik legyen Kosfejű Baráté, add oda neki.

Elköszönt hát Amálikától, és tovább vándorolt. Egyszer csak egy rettentő magas házhoz ért, kéménye az eget verte. Megállt Boldizsár a ház előtt, bekukucskált az ablakon, hát egy óriást lát a házban. Éppen eszik. Amilyen magas volt a ház, olyan magas volt a lakója is, feje a fellegeket súrolta.

„Ez nem lehet más, mint a Fellegember” - gondolta. Mi tagadás, bizony megijedt tőle Boldizsár.

„Ha bolond fejjel bemegyek hozzá, végem van. Itt csak csellel boldogulhatok. Na, majd túljárok az eszén!”

Bukfencet vetett, és léggé változott. A kulcslyukon berepült a szobába, és rászállt az asztalra. A Fellegember addigra jól is lakott, levetkezett, és lefeküdt aludni. A légy csak ezt várta, bemászott a gatyaszárába, bukfencet vetett, s gyermekké változott, elkezdett sírni, mint már a csecsemők szokása.

A Fellegember csak csodálkozik, nem érti, mi történt. Ijedtében felhasította a gatyáját, hogy csak úgy gurult ki belőle a sivalkodó gyerek.

„No, ez a gyermek biztosan a légyből lett - gondolta -, de már mit csináljak? Felnevelem.”

Tizenhét évig nevelte Fellegember a gyermeket. Mikor tizenhét esztendő lett, azt mondja neki:

- Fiam, tizenhét évig neveltelek. Most már nagylegény vagy, úgy illik, hogy nőülj meg. Majd én kerítek neked asszonyt.

Arra gondolt Fellegember, hogy ha a gyémánt királylány nem lehet az övé, legalább a fiáé legyen. Majd így folytatta:

- Amíg én odaleszek és visszajövök, húsz esztendő is eltelik, de te ne törődj vele, csak várj rám nyugodtan!

Ezután Fellegember elindult, mégpedig ahhoz a lányhoz, akihez Boldizsár királyfi gyémántlabdája gurult. Boldizsár pedig egyedül maradt a házban. Bemegy az istállóba, ott van a Fellegember táltosa. Meglátja Boldizsárt, s így szól:

- Hallod-e te, Árpád gyémánt ikerfia, Boldizsár! Mikor te még oly kicsi voltál, mint egy kásaszem, már tudtam, te leszel a gazdám! Eddig nem szóltam hozzád; nem akartam, hogy Fellegember észrevegyen valamit! De most már, hogy elment, nyugodtan beszélgethetünk. Tudod-e, hová ment Fellegember? Ahhoz a gyönyörűséges lányhoz, akihez a te gyémántlabdád gurult. No de sebj! Felülsz a hátamra, elviszlek egy pinceajtóig. De csak úgy gyere velem, ha elég erőt érzel magadban ahhoz, hogy azt a csapóajtót el tudod dobni. Ha az ajtót eldobod, és bemész a pincébe, egy negyedóra alatt feleségednél leszel!

Boldizsár megköszönte a táltos tanácsát, és felült a hátára. A fehérhattyú-táltosló elvitte a pinceajtóhoz, s letette.

- Gondold meg még egyszer, kedves gazdám - figyelmeztette újra -, fel bírod-e emelni a vasajtót! Mert ha nem, rögvest halál fia vagy! Kilencvenkilenc óriás próbálkozott már, de mind itthagyták a fogát!

- Kisebb gondom is nagyobb annál! - mondta Boldizsár, a kisujját beleakasztotta az ajtókarikába, felemelte az ajtót, és elhajította a világ végére. Aztán így szólt a táltosához:

- Most eredj haza, kis lovam! De mihelyt rád gondolok, itt legyél!

- Bárhonnan is hívsz, eljövök, kedves gazdám! - szólt a táltos, és hazabandukolt. Boldizsár pedig bement az ajtón. Éppen tizennyolcat lépett, mire egy másik ajtóhoz ért; be akart menni, de két katona útját állta.

- Hová-merre, vándor? - kérdezték a katonák.

- Megyek a felséges gyémánt királykisasszonyhoz - felelte Boldizsár.

- Oda bizony nem engedhetünk be senkit!

- No, ha nem, legalább annyit mondjatok meg a gyémánt királykisasszonynak, hogy a gyémánt királyfi keresi! - kérte őket Boldizsár.

- Akármilyen gyémánt királyfi is maga, nem engedhetjük be! Azért állított ide bennünket a gazdánk, hogy a gyémánt királykisasszonyhoz senkit be ne engedjünk!

A katonák gondolták, hogy Boldizsár valóban az, akinek mondja magát; végül elhatározták, megkérdik a gyémánt királykisasszonyt; s ha azt mondja beengedhetik, hadd menjen be hozzá.

Bement az egyik katona, és jelentette a királylánynak, hogy kint várakozik egy vitéz, aki Boldizsár gyémánt királyfinak mondja magát. A királylány már tudta, hogy ki az, s így szólt a katonához:

- Mondd meg neki, hogy bejöhet, ha hagyja, hogy bekössék zsebkendővel mind a két szemét!

A katona visszament a kapuhoz.

- Mit szólt a királylány? - kérdezte Boldizsár.

- Azt mondta, csak akkor engedhetem be, ha zsebkendővel beköti mind a két szemét.

- No, katona, hátra arc, és mondd a királykisasszonynak, hogy rendben van, én bekötöm mind a két szememet, de azt üzenem, hogy ő is kösse be zsebkendőjével mind a két szemét!

A katona megvitte a királykisasszonynak Boldizsár üzenetét.

Ugye, most mindenki kíváncsi, hogy miért kellett mindkettőnek bekötni a szemét?

Megmondom: azért, mert mindketten gyémántból voltak, és féltek, hogy megvakulnak egymás szerelmétől.

Mikor bekötötték a szemüket, a királyfit bevezették a királylányhoz. Boldizsár illendően köszöntötte a királylányt, az fogadta a köszönést, és hellyel kínálta. Beszélgetni kezdtek. Mikor már egymás hangját, közelségét kezdték megszokni, kioldották zsebkendőjüket. Csak úgy káprázott a szemük egymás gyönyörűségétől! A királylány vacsorával kínálta meg Boldizsárt, vacsora után ágyat vetett neki. Ő pedig egy másik szobában feküdt le. Egyelőre arról, hogy miért is jött, Boldizsár egyetlen szót sem ejtett.

Egyszer csak, két hajnal közt egy hajnalban, megérkezett a gazda, vagyis maga Fellegember.

- Szerencsés jó reggelt, kedves Zsuzsikám!

- Jó reggelt - fogadta a gyémánt királykisasszony -, de csendesebben, mert vendégem van!

- Hát mért állítottam két fegyveres katonát az ajtóhoz? - pattogott Fellegember. - Ki az a vendég, hadd lássam!

- Ihol ni, itt fekszik az ágyban!

Odamegy Fellegember, és látja, hogy a nevelt fia fekszik az ágyban. Pedig azt gondolta, a Havasok Királya, akitől Zsuzsikát iderabolta.

- Kedves fiam, hát te mikor jöttél? - kérdezte örömeiben.

- Tegnap, kedves apám - felelte Boldizsár.

Fellegember ekkor így szólt a gyémánt királykisasszonyhoz:

- Kedves Zsuzsikám, én hét évig jártam hozzád, és idezártalak, de máától kezdve szabad vagy! Hadd vegyen a fiam feleségül, legalább a menyem leszel! Hozzámész-e a fiamhoz, kedves Zsuzsika?

- Örömet - felelte a gyémánt királykisasszony.

Boldizsár azonban hallgatott. Reggel felvette a papucsát, kiment az udvarra friss levegőt szívni. Az udvaron ténfergett Zsuzsikának egy százéves kopó kutya. A kutya meglátta Boldizsárt, és így szólt:

- Jó, hogy kijöttél az udvarra, kedves gazdám! Nagyon fontos dolgot szeretnék neked mondani! Vigyázz magadra, mert egy kétszáz fejű sárkány már rég el akar téged pusztítani, s alig várja az alkalmat, hogy lecsapjon rád!

- Hol van az a sárkány? - kérdezte Boldizsár.

- Most éppen lent van a pincében, a boroshordók között bujkál, hogy észre ne vegyük.

Boldizsár fogta magát, lement a pincébe, megtalálta a hordók közt bujkáló sárkányt, kidobta az udvarra, és ott elkezdtek birkózni életre-halálra. Fellegember is meghallotta a nagy lármát, kijött az udvarra, s látja, hogy a fia birkózik a kétszáz fejű sárkánnyal, kihúzza a kardját, hogy rávágjon a sárkányra, de az megszólal:

- Ó, te Fellegember, nemhiába vagy te olyan magas, mert olyan bolond is vagy!

Csodálkozik Fellegember, miért mondja neki ezt a sárkány.

- Azért vagy bolond, mert el akarsz engem pusztítani, hogy megmentsd, akivel birkózom. Bezzeg ha tudnád, hogy ez nem más, mint esküdt ellenségednek, Árpád királynak Boldizsár fia: inkább nekem segítenél!

Fellegember úgy meghökkent, még a lélegzete is elállt.

- Csakugyan te vagy az? - kérdezte.

- Nem tagadom - felelte Boldizsár.

- Ejnye, már nem is tudom, hogy, hogy nem, de azt hittem, az én fiam vagy! Jó szívvel voltam hozzád tizenhét esztendeig, de te mégsem mondtad meg soha az igazat. Bántani nem foglak, de Zsuzsika, ha már az enyém nem lehetett, a tiéd sem lesz! Elviszem, és beledobom a tengerbe.

Erre Boldizsár, hogy megmentse Zsuzsikát, ráfűjt, és Zsuzsika abban a pillanatban szoborrá változott. Fellegember felkapta a szobrot, táltos lovára pattant, egyet ugratott, és máris a tenger partján voltak. Boldizsár sem volt rest, rágondolt fehérhattyú-táltoslovára, az abban a szempillantásban nála termett, Boldizsár a nyeregbe vetette magát, és uzsgyi, utánuk!

Egykettőre utolérte.

- Kiállsz velem viadalra, Fellegember?

- Kiállok!

Kardot rántottak, összecsaptak, sokáig küzdöttek, de végül Boldizsár akkorát sújtott Fellegemberre, hogy bezuhant a tengerbe.

- No, most megkaptad, amit Zsuzsikának szántál! - mondta dolgavégezetten Boldizsár. Aztán ráfűjt a szoborra, és Zsuzsika megelevenedett. Boldizsár felült hattyúfehér lovára, Zsuzsika pedig Fellegember táltosára, és most már szép lassan ügettek hazafelé. Mikor hazaértek, elbeszélték egymásnak életüket, és így tudták meg, kicsodák és micsodák.

Otthon Boldizsár a gyémántlabdát visszakérte Zsuzsikától.

- Ugyan miért kéred vissza a gyémántlabdát, szívem szép szerelme? - kérdezte Zsuzsika.

- Azért, mert mikor én neked a gyémántlabdát gurítottam, még nem tudtam, hogy neked két szeretőd is volt: a Fellegember és a Havasok Királya! A Havasok Királyát még megbocsátanám, de azt sehogy sem tudom, hogy szóba álltál a Fellegemberrel, aki csak félig volt ember, félig pedig sárkány!

Zsuzsika nem tehetett mást, oda kellett adnia a gyémántlabdát; Boldizsár a tarisznnyájába tette, otthagyta Zsuzsikát, és elballagott.

„Megállj, Havasok Királya - gondolta -, most veled is leszámolok!”

Éppen azon tanakodott magában, hol találhatja meg ellenfelét, amikor, hogy, hogy nem, eszébe jutott Kosfejű Barát. Fogta magát, bukfencet vetett, és szakasztott olyan lett, mint fogadott öccse, Kosfejű Barát; még a ruhája is annyira rongyos lett az átváltozás után, hogy a térde s hátulja is kilátszott.

Így ment, mendegélt tovább, míg egyszer csak beért egy erdőbe. Most már remélte, hogy jó helyre került, mert sejtette, hogy idejár vadászni Zsuzsika másik szeretője, a Havasok Királya. S csakugyan, alig ment beljebb egy kőhajításnyira az erdőben, szembetalálkozott a Havasok Királyával.

- Hol jársz itt errefelé, kedves öcsém, miféle-kiféle vagy? - szólította meg a király.

- Szegény vándorlegény vagyok, szeretnék beszegődni valahová béresnek. Hát maga, kedves bácsi, mit csinál az erdőben?

- Kedves fiam, én a Havasok Királya vagyok! Az erdőt járom, és hogy miért, annak nagy oka van. Nézz csak fel az égre! Látod odafent azt a fekete foltot?

- Látom.

- No, hát az egy barlang bejárata. Abban a barlangban lakik az én legnagyobb ellenségem. Megkeseríti egész életemet: a harmincnyolc fejű sárkány! Hét éve járom az erdőt, hogy lelőjem a sárkányt, mert csak innen lehet odalőni, de még sohasem bírtam eltalálni. Fiam, próbáltál-e te valaha is löni, célozni?

- Próbáltam - hazudott Boldizsár -, mikor még édesapám élt, elég sokat, de mióta meghalt, még verébre sem lőttem.

- Fiam, itt van ez a kétsövű puska! Lőj bele abba a barlangba, hátha neked sikerül eltalálni a harmincnyolc fejű sárkányt!

Boldizsár fogta a puskát, és így szólt a Havasok Királyához:

- Jól van, felséges királyom, de álljon félrőbb, mert ha a sárkányt eltalálom, még a maga fejére talál zuhanni!

Boldizsár célzott, elcsattantotta a ravaszt, s alighogy eldőrent a puska, a harmincnyolc fejű sárkány úgy suppan a lábuk elé, mint egy homokzsák. A Havasok Királya megveregette Boldizsár vállát.

- Derék fiú vagy! Látod, én király vagyok, mégsem tudtam lelőni. Mi tagadás, ügyesebb vagy, mint én. Látom, szegény legény vagy; jutalmul a mai naptól fogva házamba fogadlak, gyere velem!

Boldizsár megköszönte, s elindult a király nyomában. Ugyan hová mentek? Nem máshoz, mint Zsuzsikához. Bekopogtak. Bementek.

- Foglaljon helyet! - kínálja kedvesen Zsuzsika a Havasok Királyát, s az mindjárt a királylány mellé ült. Boldizsár pedig egy sarokba húzódott. Kosfejű Barát képében és a rongyos ruhában Zsuzsika persze nem ismert rá. Csak üldögéltek, nem nagyon beszélgettek, mert Zsuzsika kedvetlen volt. Aztán gondolt egyet, leült a zongorához, és elkezdett játszani, de közben eleredt a könnye. Megkérdezi a Havasok Királya:

- Miért sírsz, szépséges Zsuzsika?

- Sírok bizony, hogyne sírnék, siratom az én szerelmetes uramat!

- Hát mikor mentél férjhez és kihez? - álmélkodik a Havasok Királya.

Zsuzsika bánatosan mondotta el, hogy Árpád ikerfiai közül a gyémánt királyfihoz, Boldizsárhoz ment férjhez, de az elhagyta őt, s azóta se híre, se hamva.

- Ejnye, ezért egy könnyet sem érdemes ejteni! - mondta a Havasok Királya. - Itt vagyok én, elveszlek feleségül! Vagyok én mindig olyan ember, mint az a taknyádi gyémánt királyfi.

Azt mondja erre Zsuzsika:

- Nem szeretném megsérteni kendet, de máshoz sohasem megyek feleségül!

Azzal felkelt a zongorától; helyébe a Havasok Királya ült, ő kezdett el zongorázni. Neki is csak úgy pergett a könny a szeméből. Most már Zsuzsika kérdezte meg, miért sír.

- Nagy örömben! - felelte a Havasok Királya.

- Miféle örömben? - csodálkozott Zsuzsika.

- Látod, Zsuzsika, azt a szegény fiút ott a sarokban? Kiváló vadász ez a fiú, ez agyon fogja lőni nekem a nagy vadkóst, s ha az elpusztult, te az enyém leszel!

- Ha agyonlővi is ez a rongyos fiú a nagy vadkóst, akkor sem leszek a maga felesége! - így Zsuzsika.

Tudni kell a történethez, hogy Zsuzsika apját, anyját és testvéreit már régebben elátkozták, s elevenen a nagy vadkos szarvába zárták. Zsuzsika már akkor kihirdette harmincnyolc megyében, hogy aki a nagy vadkóst elpusztítja, annak lesz a felesége. Sokan pályáztak Zsuzsika kezére, de a vadkóst senki sem tudta lelőni. A Havasok Királya is hiába próbálkozott...

No, a Havasok Királya most abbahagyta a zongorázást, s így szólt Boldizsárhoz:

- Gyere, kis öcsém, zongorázz te is, ha tudsz!

Boldizsár a Kosfejű Barát képében a zongorához ült, és ő is játszott. És őt is utolérte a sírás. Zsuzsika megkérdi:

- Miért sírsz, te szegény legény?

- Én is siratom a testvéreimet.

- Hát neked kik a testvéreid?

- Nekem Árpád király három ikerfia.

- Hát te ki vagy?

- Én a Kosfejű Barát vagyok.

- Hát te volnál az? - kérdezi Zsuzsika. - Árpád egyik ikerfia, gyémánt Boldizsár csak nemrég mondta, hogy öccse neki a Kosfejű Barát. Ha te vagy az csakugyan, nálam maradsz örökre! Ha már Boldizsár elhagyott, akkor legalább az öccse legyen a vigasztalóm!

Szomorúan hallgatta ezt a Havasok Királya. Felkelt, és se szó, se beszéd, otthagya őket.

- Megmondaná-e, kedves sógorasszony, mért hagyta itt szó nélkül a király? - kérdi a Kosfejű Barát, mihelyt az kitette a lábát.

- Jaj, fiam, hosszú lenne azt elmondani! - sóhajtott Zsuzsika.

- Sose búsuljon, visszajön az még magához! - vigasztalta a Kosfejű Barát.

Nemsokára vacsorához ültek, vacsora után nagyot ásított a vendég.

- Álmos vagyok, szeretnék lefeküdni - mondta.

- Jól van - felelte Zsuzsika -, tiszta gyémántos ágyat vetek!

- Jaj, ne! Én abba bele nem fekszem! - könyörgött Boldizsár, mert hisz ő volt a vendég. - Inkább az istállóba megyek, elhállok én ott a szalmán is!

- Aludj csak, kedves sógor, itt, a gyémántos ágyban! - kérlelte Zsuzsika.

- Ilyen piszkosan, rongyosan oda nem fekszem - tiltakozott a vendég.

Zsuzsika végül is engedett, és bevezette a Kosfejűt a negyedik szobába, ahol nem volt gyémántágy, s jó éjszakát kívánt neki. Ahogy elkészönt tőle, a szemébe csillant Boldizsár gyémántszeméből egy sugár, és Zsuzsika ebből rögtön felismerte, hogy ő a férje. Észrevette ezt Boldizsár is, de miért, miért nem, tovább is titkolni akarta Zsuzsika előtt. Zsuzsika kiment, és örömeiben egész reggelig zongorázott. Bezzeg most már nem sírt, hanem nevetett a zongora mellett.

- Szerencsés jó reggelt, szívem szép szerelme, Boldizsár királyfi! - köszöntötte reggel Zsuzsika Boldizsárt.

- Ugyan, sógorasszony, ne bolondozzék, nem vagyok én Boldizsár királyfi, hanem csak Kosfejű Barát.

- Te ne bolondozzál! Ismerem a tudományod. Avagy kinek csillanhat úgy a szeme, ahogy az én kedves férjemé csillan e pillanatban is?!

Addig-addig, míg végül beismerte Boldizsár is:

- Igazad van, én vagyok a gyémánt Boldizsár királyfi! Most menj ki egy pillanatra, aztán gyere vissza.

Amíg Zsuzsika kint volt, bukfencet vetett, és ismét Boldizsár lett belőle.

- Most már jöhetsz - szólta ki Zsuzsikának. - Elmondom, miért „bolondoztam” így veled! Sok-sok próbát kiállottam, tűznek-víznek nekimentem, gyakran az életemet kockáztattam érted. És közben megtudtam, hogy a Havasok Királya és a Fellegember szeretője voltál. Ezért nem kellettél! De azután meggyőződtem hűségéről, látom, hogy szeretsz! Megbocsátok hát neked.

De ha még egyszer hűtlenségen kaplak, miszlikbe aprítalak, hogy senki sem szedi össze porcikáidat!

- Hogy tennék ilyet, kedves uram?! Eddig sem tettem semmi rosszat, amiért haragudhatnál rám, s ha tettem, csak azért, hogy egy kicsit féltékenykedj reám!

No, jó. Így ügyesen elvarrta az elvarrnivalót, vagyis békességet szerzett köztük. Azután előhozta újra apja, anyja, testvérei szomorú sorsát.

- Bizony, ezt a nagy vadkost agyon kellene lőni valahogy - mondta.

Boldizsár megígérte. Csak rágondolt a vadkosra, s az rögtön előttük termett.

- Mit parancsolsz, kedves gazdám? - kérdezte. - Szerencsém, hogy nem lőttél rám, mert egyetlen golyódtól is elpusztultam volna! Te azonban nem lőttél rám, hanem csak magadhoz hívtál. Mit parancsolsz hát?

- Azt, hogy engedd ki a szarvadból azokat, akiket odaátkoztak!

- Jól van, csak csavard le a bal szarvamat! - mondta a vadkos.

Boldizsár lecsavarta. Hát csakugyan, sértetlenül benne voltak Zsuzsika apja, anyja, testvérei! Mikor meglátták Zsuzsikát, mindjárt a nyakába borultak.

Ezután Zsuzsika elmondta, hogy ismerkedett meg Boldizsárral, és hogy ökelme kicsoda és micsoda. Hát persze hogy az apja boldogan beleegyezett házasságukba. Boldizsár máris ölelte-csókolta volna örömeiben, de Zsuzsika félreugrott.

- Addig nem vagyok a feleséged - mondta -, míg hétszer egymás után meg nem esküszöl velem a templomban!

- Jól van, megteszem a kedvedért - felelte Boldizsár -, csak hogy ebben a megyében nincs templom! Hová menjünk hát esküdni?

- Gyerünk a Fekete város Fekete templomába - javasolta Zsuzsika.

Felültek Boldizsár lovára, és elmentek a Fekete városba. Hát az vajmi különös város volt! Emberek nem laktak benne, hanem csupa ördögök! Észrevették az ördögök, milyen szép lány ül a táltos hátán, körülfogták Boldizsárt, hogy elvegyék tőle.

Boldizsár látta, hogy baj van; nem tehetett mást, ráfűjt Zsuzsikára, hogy azonnal fejkendővé változott; a kendőt rákötötte a derekára, hogy majd így jusson be a templomba. Az ördögök főnöke azonban észrevette, mit csinál Boldizsár. Odalépett hozzá, megrántotta a kendőt, s az kétfelé szakadt: fele az ördögé lett, fele Boldizsáré maradt. Boldizsár mégis bement a templomba, ráfűjt a fél fejkendőre, de az csak fejkendő maradt.

Szörnyen elkeseredett erre Boldizsár, mérgében összezúzta a templom berendezését, és mint aki jól végezte dolgát, felült táltosára, és hazaszáguldott apósához.

- No, szerencsésen jártatok-e, kedves fiam? - kérdezték otthon.

- Inkább szerencsétlenül, kedves szüleim - mondta Boldizsár -, mert feleségemet elvitték az ördögök, s nem tudom, hogy lehetne tőlük visszaszerezni.

- Remélem - mondta az apósa -, hogy három táltos csikóm megmondja, hol van az az ördög, aki a feleségedet elrabolta.

- Hozzátok ide nekem a három táltos csikót! - parancsolta.

- Mindent kérhet tőlünk, kedves kisebbik gazdánk - mondták a béresek -, csak ezt az egyet nem! Mert a három táltos csikó már három éve elpusztult, s a dudvában szerteszét porlik a csontjuk.

- Hányjátok szét a dudvát - parancsolta Boldizsár -, szedjétek össze a három csikó minden porcikáját, és hozzátok ide!

A béresek elmentek, összeszedték és Boldizsár elé rakták a három csikó minden egyes csontját. Boldizsár a csontokra fűjt, s lássatok csudát, egyszeriben felugrott a három csikó teljes épségben!

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk? - kérdezték.

- Mondjátok meg, de rögvést: melyik ördögnél van ennek a kendőnek a másik fele, és hol van az az ördög? - kérdezte Boldizsár.

- Mi nem tudjuk, de az Ezermétermázsás Ember biztosan meg tudja mondani.

- Vigyetek hát tüstént az Ezermétermázsás Emberhez! - parancsolta Boldizsár.

A csikók elvitték. Az Ezermétermázsás éppen a tornácon ült. Boldizsár megkérdezte, nem tudná-e megmondani, melyik ördögnél van a felesége, és merre van az az ördög.

- Jó, hogy hozzám jöttél, fiam - felelte az Ezermétermázsás -, mert ezt senki más nem tudná megmondani ezen a világon! Eredj le a pincémbe. Amíg te lent leszel, én a kulcslyukon tartom az ujjam, hogy az ördög ne tudjon kijönni.

Boldizsár lement a pincébe, elfogta az ördögöt, elvette tőle a fél kendőt, ráfűjt az ördögre, abból rögtön terméskő lett, azután összeillesztette a két fél kendőt, arra is ráfűjt, mire épségben előtte termett Zsuzsika!

Boldizsár örömeiben ismét meg akarta ölelni, de az most sem hagyta magát.

- Nem lehetünk egymáséi, szívem szép szerelme, amíg legalább egyszer meg nem esküszünk egymással!

- Örömet, csakhogy a Fekete templomot mérgemben összezúztam! - vallotta be Boldizsár.

- Akkor gyerünk a Fehér város Fehér templomába!

- Ha mindenképpen akarod... - egyezett bele Boldizsár.

Mihelyt odaértek, hirtelen nagy zúgás keletkezett, s a levegőből leereszkedett egy harmincnyolc fejű sárkány. Felkapta Zsuzsikát, és elrepült vele.

Boldizsár nagy szomorúan ballagott haza. Ki mástól érdeklődhetett volna felesége után, mint az Ezermétermázsás Embertől? Az sem tudott semmit. De volt egy tizenkét lábú táltos lova.

- Ennek segítségével majd elhozod a feleségedet a sárkánytól - mondta.

Kivezette a táltost az istállóból; amikor az meglátta Boldizsárt, így szólt:

- Tudom, hova indulnál, kedves gazdám! A feleségedért! Azt is megmondom, hol van: az égben, egy barlangban. De ne csüggedj, csak ülj fel a hátamra, kapaszkodj jó erősen a sörényembe, és vigyázz, hogy a szél le ne sodorjon, mert sebesebben vágatunk a legvadabb szélviharnál!

Boldizsár felpattant a táltosra, sörényét jól megragadta, s a táltossal egyenesen az égbe ugratott, ahhoz a barlanghoz, ahol a sárkány rabságában sínylődött Zsuzsika. Meglátta

Boldizsár a sárkányt, kardot rántott, és - egy életem, egy halálom, gondolta, most leszámolok vele!

S a sárkány hiába csapkodott, vagdalkozott, Boldizsár összevissza aprította s otthagyta. Zsuzsikát aztán maga mellé ültette a táltosra, és egyenest a Fehér város Fehér templomába száguldott vele, ahol most már mi sem állott esküvőjük útjába. Így lett Zsuzsika Boldizsár hites felesége!

Néhány nappal az esküvő után Boldizsár elment a Kosfejű Baráthoz, aki hűségesen várt rá ott, ahol hagyta volt. Élt még az aranyhajú Amália meg az öregasszony is. Volt miből élniük, a véka aranypénzhez nemigen nyúltak. A Kosfejű Barát és Amália bevallották Boldizsárnak, hogy ők bizony megszerették egymást; Boldizsár persze beleegyezett házasságukba. Csaptak is nagy lakodalmat!

Azután Boldizsár Zsuzsikával együtt felkerekedett, hogy meglátogassa szüleit. Betértek útközben a testvéreihez. Mihály és István régóta attól félt már, hogy öccsük sohasem tér vissza, talán elpusztult valahol. Annál nagyobb volt most az örömük, mikor Boldizsárt és gyönyörű feleségét, Zsuzsikát meglátták! Összevissza csókolták mindkettőjüket. A sógor-asszonyok is összecsókolóztak. Azután ki-ki hazaindult.

Otthon az öreg Árpád király és a felesége határtalan örömmel fogadták őket, és három ikergyermeüknek olyan lakodalmat csaptak, amilyen még nem volt, mióta világ a világ.

Még ma is boldogan élnek valamennyien, szép egyetértésben, ha meg nem haltak.

ÉJFÉL, ESTE ÉS HAJNAL

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer három testvér: Hajnal, Este és Éjfél. És volt egy király is, akinek három gyönyörű szép lányát ellopták a sárkányok. A király bánatában feketébe borította az egész országot, és kiíratta, hogy aki a város szélén vadászat és lövöldözik, felakasztják.

Hajnal éppen a király városa szélén cserkészett; meglátott egy gyönyörű szép madarat, és rálőtt. A király katonái azonnal elfogták, bevitték a városba, a király elé állították. A király megmondta Hajnalnak, hogy amiért megszegte parancsát, felakasztják. Hajnal erre megszólalt:

- Jó, akasztasson fel, király uram, de én tudom egyedül a világon, hol van felséged három lánya! El is mennék a három leányért, és kiszabadítanám, csak csináltasson nekem egy ötvenmázsás buzogányt!

Persze hogy megkegyelmezett neki a király, és teljesítette kívánságát, hisz eddig is mi mindent meg nem tett már lányai kiszabadításáért, de hasztalan volt minden próbálkozása.

Hajnal elment a kovácsokhoz, és megcsináltatta a buzogányt. Mikor elkészült, megnézte, s gondolta, hogy kipróbálja, milyen hatása van. Megfogta a buzogány végén levő kis karikát, ujját beleakasztotta, és úgy elhajította, hogy háromszázötven méter magasra repült a csillagok felé! Mikor lefelé jött, markát odatartotta, s elkapta a levegőben; a buzogány nyele azonban elgörbült.

- Gyenge ez a buzogány, felséges királyom! - panaszkodott Hajnal a királynak. - Ezzel ugyan nem sokra megyek.

- Kedves fiam, több vas nincs az országomban! Még a falakból is kiszedetem a szegeket ehhez a buzogányhoz - sopánkodott a király.

- No, nem baj, majd csak lesz valahogy! Ne búsuljon, felséges királyom, három napon belül itt lesz a három leánya. Elhívom a testvéreimet is, Estét meg Éjfélt, ők majd segítenek nekem.

- No, fiam, ha ez valóban így lesz, ahogy mondod: nektek adom lányaimat és fele királyságot! - fogadkozott a király.

Hajnal üzent testvéreiért; kértek a királytól útravalót, ami nem volt más, mint egy zsák puliszkaliszt; felszedelőzködtek, elkészöntek, s nekivágtak mind a hárman.

Ahogy mennek, mendegélnek, egy nagy pocsolya szélére érnek. Abban nyolc megrakott szekér, tengelyig, tele vasráfokkal, mindegyik előtt négy ökör. Az ökrök mozdulni sem bírnak a pocsolyában.

- Mit csinálnak, hova igyekeznek? - kérdezték a béreseket.

- Hazavinnénk az urasághoz ezeket a ráfokat, de elakadtunk ebben a pocsolyában, és az ökrök sehogy sem tudják kihúzni - vakarták a fejüket a béresek.

- Ha én kihúzom a kocsikat a pocsolyából - szólt Hajnal -, mennyi vasat adtok?

- Ha úgy lesz, ahogy mondod, minden kocsiról annyi vasat szedhetsz le, amennyi jólesik - felelték a béresek.

Hajnal nekigyürkőzött, a szekereket egymás után kihúzta, majd levett két vasráfot, és kötelet sodort belőlük. A béreseknek még a szájuk is tátva maradt a nagy csodálkozástól. Úgy

megijedtek, hogy ahányan voltak, annyi felé szaladtak. Hajnal, mikor ezt látta, a szekereken levő egész vasterűt meghurkolta a vasráfból sodort kötéllel, felkapta és indultak tovább. Addig mentek, míg egy kovácsot nem találtak.

- Mi a kívánságotok? - kérdezte a kovács.

- Ezt a buzogányt szeretném kifoltoztatni - felelte Hajnal.

- Szerencsétek, hogy hozzám jöttetek, mert én a kovácsok kovácsa vagyok!

Azzal fogta a buzogányt s a vasráfokat, rájuk fűjt, és már kész is volt a foltozással.

Hajnal ujját a buzogány karikájába akasztotta, s felhajította a csillagok felé, ötszáz méter magasra. Mikor lefelé zuhant a buzogány, már nem a tenyerét tartotta alája, hanem a hátát. A buzogány nem görbült meg.

- No, ez már jó lesz - mondta Hajnal. - Kovács bácsi, mit fizetek a munkájáért?

- Semmit, fiam, mert én, a kovácsok kovácsa ingyen dolgozom.

Szívésségét megköszönték, elbúcsúztak és továbbindultak. Hét évig vándoroltak az Óperenciás-tengeren is túl, hetedhét országon is túl, míg egy nagy sűrű erdőbe nem értek.

- No, most már ideje, hogy egy kicsit letelepedjünk - szólt Hajnal -, aztán megkeressük Alsó-India bejáratát. Éjfél, te velem jössz, te Este, itt maradsz, amíg visszajövünk, s főzöl nekünk puliszkát.

Hajnal és Éjfél elindult, hogy megkeresse Alsó-India bejáratát, mert azon jártak ki és be a sárkányok. Este pedig hozzáfogott a puliszkafőzéshez.

Ahogy főzi, kavargatja a puliszkát, odamegy hozzá egy törpe. Úgy hívták: Hincsek Szakállú. Ez arról volt nevezetes, hogy benne is annyi erő volt, mint Hajnalban.

- Mit csinálsz itt, Este? - kérdezte Hincsek Szakállú.

- Puliszkát főzök - felelte Este.

- No, csak főzzed minél hamarabb, mert én is akarok enni belőle!

- Hogy gondolod? - kérdezte Este. - Nem olyan sok ez a puliszka, és hárman vagyunk hozzá.

- Ne pattogj, hé! - förmedt rá Hincsek Szakállú. Úgyis a hasadról fogom megenni a puliszkát!

Azzal se szó, se beszéd, letepergte Estét, ráöntötte a hasára a forró puliszkát, s megette az utolsó falásig. S azzal eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Szegény Este, mit tehetett mást, újra nekilátott a főzésnek.

Visszajött Hajnal és Éjfél, mert nem találták meg Alsó-India bejáratát.

- Megfőzted-e? - kérdezték Estét.

- Megfőztem - felelte Este.

Hajnal és Éjfél a bogrács mellé telepedett, és nekifogott a falatozásnak. Ahogy esznek, megszólal Hajnal:

- Te Éjfél, nem érzel valamilyen különös szagot ezen a puliszkán?

- Érzek bizony, de nem is csoda: hisz ez a puliszka nincs jól megfőzve! - felelte Éjfél.

De hát mit tehetek; nyers puliszka ide, nyers puliszka oda, megették.

Másnap Hajnal Estével indult útnak, s Éjfél maradt ott puliszkát főzni.

Éjféllal is az történt, ami Estével: megérkezett Hincsek Szakállú, kért a puliszkából, ő nem adott neki, erre leteperzte, a puliszkát a hasára öntötte, és onnan ette meg. Éjféllal is mit tehetett mást? Újra hozzáfogott puliszkát főzni.

Hajnal visszajött Estével, nekiültek az evésnek.

- Ez a puliszka is nyers! Úgy látom, te sem tudsz főzni - szólt Hajnal, mert hisz ő már tudta, ki hogyan és honnan eszi a puliszkát, de nem szólt erről egy szót sem.

Másnap Este és Éjféllal indultak útnak, Hajnal maradt puliszkát főzni.

Mikor Hajnal főzte a puliszkát, Hincsek Szakállú hozzá is odasomfordált, és enni kért. Hajnal adott neki. Amíg Hincsek Szakállú evett, Hajnal bal kézzel megfogta földig érő szakállát, jobbajával pedig a buzogányát nagy erővel egy kétágú fa közé sújtotta, úgyhogy az menten kétfelé nyílt, s a nyílásba aztán belecsípte a törpe szakállát.

- No, most már a kezemben vagy! - mondta Hajnal. Azt gondoltad, hogy az én hasamról is megeszed a puliszkát, velem is azt csinálhatod, amit a testvéreimmel?

Fogott egy botot, és Hincsek Szakállút alaposan eldöngette.

Mikor Éjféllal és Este visszajött, Hajnal megkérdezte tőlük, megtalálták-e Alsó-India bejáratát.

Dehogya találták.

- Gyertek, egyetek - kínálta őket Hajnal.

Mikor Este és Éjféllal jóízűen lakmároztak, megkérdezte tőlük:

- No, milyen ez a puliszka? Ízlik-e?

- Nagyon jó - felelték, már ahogya tudtak, tele szájjal.

- Azt elhiszem! Mert ez nem másodika főzésű puliszka! Az első főzetet nem ette meg Hincsek Szakállú! Mutassátok a hasatokat! Lám, lám, nem voltatok hozzám őszinték. De mindent tudok. Azt is megmutatom néktek, aki hasatokról a puliszkát megette.

Odanéz a fához, hogy megmutassa nekik Hincsek Szakállút, de annak már híre-pora sincsen: megszökött, szakállával együtt a fát is magával vitte.

- Semmi baj! - mondta Hajnal. - Menjünk gyorsan a nyom után, mert a nagy fával valószínű barázdát vont maga után.

El is indultak mind a hárman, és szerencsésen eljutottak Alsó-India bejáratához. A bejárat már megvan, de mármint ki megy le a három lány után? Azt mondja Este:

- Én is lemehelek!

Éjféllal megszólal:

- Én is lemehelek!

Hajnal azonban nem engedte őket.

- Majd én lemegyek - mondta -, mert ti nem bírtok olyan erővel, mint én.

Megeskette őket hétszer egymás után, hogy semmi huncutságot nem csinálnak sem azalatt, míg ő Alsó-Indiában lesz, sem akkor, mikor már felfelé jön.

Alsó-India bejáratánál egy lánc lógott a mélybe. Hajnal elbúcsúzott testvéreitől; ha leér - mondta -, megrázza a láncot, abból megtudhatják, hogy semmi baja. Mikor lent dolgának végére jár, és fel akar jönni, megzörgeti a láncot: akkor húzzák fel! Azzal fogta magát, és

leereszkedett. Lejutott Alsó-Indiába. Körülnéz, hogy hol-merre van, hát, egyszer csak rátalál egy kovácsra.

- Hol jársz itt, ahol embert nem lehet látni - kérdezi a kovács -, csak sárkányokat meg ördögöket?

- A három királylányért jöttem! Itt vannak a sárkányok fogságában.

- A három lány valóban itt van, és mindegyiknek egy-egy sárkány az ura. Az egyik harmincnyolc fejű, a másik negyvennyolc fejű, a harmadik hatvanhat fejű sárkány. Borzalmas erejük van! Nem hiszem, hogy ki tudnád szabadítani a királylányokat. Vigyázz, ne is indulj tovább, mert az életteddel játszol!

- Nem baj, kovács bácsi, én is elég erősnek érzem magam - felelte Hajnal, és bátran továbbindult. Egyszer csak megérkezik az egyik királylányhoz.

- Hol jársz itt, ahol még verebet sem lehet látni, nemhogy embert? - kérdezte meglepődve a királylány.

- Én bizony érted jöttem, szépséges királylány, hogy kiszabadítsalak!

- Jobban tetted volna, ha nem jössz, derék vitéz! - mondta szomorúan a királylány. - Mert az én uram a harmincnyolc fejű sárkány, ha meglát, azonnal megöl! Hova is tudlak elbújtatni?

- Nem azért jöttem, hogy elbújjak, hanem azért, hogy megszabadítsalak a sárkány rabságából! - mondta Hajnal.

Tizenkét órákor hazaérkezett a harmincnyolc fejű sárkány.

- Milyen idegen szag ez? Ki van itt? - kérdezte ordítva a sárkány.

- Én vagyok! - állt elébe Hajnal.

- A három királylány után jöttél? Hiába is tagadnád! Elviheted, ha nálam erősebbnek bizonyulsz! - mondta hetvenkedve a sárkány.

Erre kardot rántottak, és egymásnak estek. Lett nagy csihi-puhi! Hajnal erősebbnek bizonyult, és a sárkánynak mind a harmincnyolc fejét levágta. A királylány, mikor látta, hogy megszabadult a sárkány fogságából, könnyezve köszönte meg Hajnalnak.

- Maradj itt, szépséges királylány, és várd meg, míg visszajövök - kérte Hajnal -, mert most megyek, és kiszabadítom a két nénédet is.

Nemsokára megérkezett a negyvennyolc fejű sárkányhoz.

- Azt hiszed, én is csak olyan erős vagyok, mint az öcsém, akit megöltél? - fogadta a sárkány Hajnalt, s toporzékolt nagy mérgében.

Több beszédre azonban nem volt idő: egymásnak estek, és Hajnal legyőzte a negyvennyolc fejű sárkányt is. A királylánynak meghagyta, várjon rá addig, amíg a harmadik testvért is kiszabadítja.

Hajnal nemsokára rátalált a hatvanhat fejű sárkányra. Igaz, hogy nehéz küzdelemmel, de végül ezt is legyőzte. Megszabadult hát a harmadik királylány is. Visszament vele a két nénjéhez, aztán elindultak négyen Alsó-India kijáratához. Mikor odaértek, Hajnal megzörgette a láncot, az leereszkedett, s a királylányok belekapaszkodtak. Este és Éjfél felhúzták őket egymás után. Mikor már a királylányok fent voltak, Hajnal következett volna. Kíváncsi volt, hogy bátyjai megtartják-e esküjüket. Egy kosarat szerzett, köveket rakott belé, s megrántotta a láncot. S

íme, félíg sem ért fel a kosár, máris zuhanni kezdett! Hajnal ebből tudta, Este és Éjfél elvágták a láncot, hogy megszabaduljanak tőle.

- Most már nem tudok felmenni! - sóhajtott Hajnal keservesen.

Visszafelé ballagott, gondolta, lesz, ami lesz. Ahogy bandukolt, találkozott a Vasorrú Bábával. Ez se szó, se beszéd, megfogta Hajnalt, és lenyelte.

„Miért is nyeltem le ezt a vitézt?” - gondolta, s már bánta, hogy ismét egyedül maradt, hiszen a fiatal vitéz jó lett volna urának is - hát gyorsan kiköpte.

- Lenyeltelek - szólt a Vasorrú Bába -, de ne félj, nem esett bajod. Meghagyom az életedet, ha elveszel feleségül.

Mit tehetett Hajnal? Megígérte.

- Miért vagy olyan szép? - kérdezte tőle a Vasorrú Bába.

- Gyere, majd megmutatom a titkát! Ha akarod, te is szép leszel - felelte Hajnal.

Fogta a banyát, és elvezette ahhoz a kovácshoz, akivel először találkozott Alsó-Indiában.

- Látod-e azt az aranypénzt? - mutatott rá Hajnal a fűjtató parázsára.

- Látom - felelte a Vasorrú Bába.

- Most tátsd el a szádat akkorára, amekkorára csak bírod!

Hát ha hiszitek, ha nem, félőles szája volt a banyának! Hajnal erre odasúgta a kovácsnak, hogy a parazsat öntse bele a banya szájába. A kovács nem mondatta kétszer, zsupsz, beleöntötte a szájába a vékányi parazsat, és a Vasorrúból abban a pillanatban sisteregve kiment a pára!

Hajnal megköszönte a kovács szívességét, majd elpanaszolta, hogy járt a testvéreivel, és megkérdezte, mi módon lehet feljutni Felső-Indiába. A kovács hálából, amiért a környéket megszabadította a három sárkánytól és a Vasorrú Bábától, szépen útbaigazította.

- Van itt nem messze egy hatalmas csonka fa. Tetején fészek, abban madárfiak. Minden hetedik esztendőben megered az ólmos eső, és agyonveri a madárfiakat. Nemsokára esni fog. Siess, mássz fel a fa tetejére, takard be a fiókákat, hogy az ólmos eső agyon ne verje őket. Anyjuk, a griffmadár, ha hazajön, és meglátja, hogy megmentetted fiókáit, hálából majd felvisz Felső-Indiába.

Hajnal megköszönte és mindenben követte is a kovács tanácsait. Éppen a fa tetején volt, mikor hazajött az öreg griffmadár. Meglátta Hajnalt a fiókáinál, azt hitte, el akarja őket rabolni, s úgy megragadta karmaival, hogy moccanni sem bírt. A fiókák azonban éktelen sivalkodással magyarázták meg anyjuknak, hogy Hajnal nem akarja őket ellopni, sőt az életüket mentette meg az ólmosőtől. Az öreg griff erre kiengedte Hajnalt a körmei közül, és így szólt:

- Mit kívánsz tőlem, te derék vitéz? Minden kívánságodat teljesítem, amiért megmentetted fiaimat!

- Vigyél el Felső-Indiába - kérte Hajnal.

- Elviszlek jó szívvel - felelte a griffmadár -, de csak akkor, ha csináltatsz nekem két gályát. Az egyikben negyven bivaly húsa legyen, a másikban negyven hordó víz!

Hajnal a kovácsok kovácsa segítségével teljesítette a griffmadár kívánságát. Mikor mindennel elkészültek, ráült a hátára, és elindultak Felső-India felé. Már jó ideje röptek, mikor megszólalt a griffmadár:

- Hajnal, adj húst és vizet!

Hajnal odaadott a griffmadárnak egy egész bivalyt, s egy egész hordó vizet öntött bele a szájába. És így táplálta egy-egy bivallyal és egy-egy hordó vízzel a griffet még jó darabig. De még Felső-India határára sem értek, elfogytak a bivalyok és el a negyven hordó víz, s a griffmadár megint kért, mert már fogytán volt az ereje. Hajnal, mit tehetett mást, levágott egy darabot a saját combjából, és beledobta a griffmadár szájába. Ennek köszönhette, hogy szerencsésen feljutottak.

Mikor már fent voltak, megszólalt a griffmadár:

- Szállj le a hátamról, és mondd meg: legutoljára milyen húst dobtál a számba?

- Saját combomból vágtam le egy darabot - felelte Hajnal.

- Hej, ha tudtam volna, hogy olyan jó édes a húsdod, téged ettelek volna meg! - mondta a griffmadár. - Sok kínt viseltél el te is, én is, gyermekeimet is megmentetted: hát nem kell a húsdod! - mondta, és a levágott combdarabot odaragasztotta Hajnal combjához.

- Eredj utadra, amerre jólesik - búcsúzott a griffmadár, és visszarepült Alsó-Indiába.

Hajnal pedig elindult, és hamarosan megérkezett a királyhoz. Hej, de elszomorodott, mikor megtudta, hogy testvérei, akik oly rútol sorsára hagyták, azt a lányt, akit ő vett volna el feleségül, kikergették libát őrizni a mezőre, s hogy szegénynek a sok sírástól azóta is piros a szeme!

- Én mentettem meg felséges uram leányait - állt Hajnal a király elé.

- Jó, jó, fiam, de Este és Éjfél azt mondták - felelte a király -, hogy ők pusztították el mind a három sárkányt, és ők mentették meg lányaimat. Én, ígéretemhez híven, nekik adtam a két nagyobbikat feleségül.

- És a felséged harmadik leánya hol van? - kérdezte Hajnal.

- Kinn van a libákkal a mezőn, mert semmihez nincs kedve.

- Tudom én azt, miért nincs neki kedve! Hívják haza azonnal!

A harmadik királylányt hazahívták a legelőről. Mikor meglátta Hajnalt, a nyakába ugrott, és így szólt:

- Szívem szép szerelme, hát nem haltál meg, megjöttél?

A király nagyot nézett, sejtette már, mi történhetett. De azért megkérdezte a lányától:

- Miért nem panaszkodtál el mindjárt a sorsodat?

- Nem tehettem semmit, mert a sógoraim megeskettek, ha egy szót is szólok, elpusztítanak.

- Mit érdemel a két testvér, aki így bánt el az öccsével és a király lányával? - kérdezte őfelsége tanácsadóitól.

A bölcsek tanácsára a király akasztófára ítélte őket, Hajnal könyörgésére azonban meghagyta életüket, és világgá kergette őket. Elcsapta a két hazug lányát is. Hajnal pedig megesküdt hétézer egymás után a legszebb királylánnyal, és még ma is élnek, ha meg nem haltak.

HOGY LETT A SZEGÉNY LAJOSBÓL KIRÁLY?

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember; mindenki úgy hívta: Lajos. Mikor Lajos otthon már megunta a teddide-teddodaságot, elhatározta, elmegy országot-világot látni: hátha valami szerencséje akad.

Egy szép napon elindult hát hetedhét országon túlra, de még az Óperenciás-tengeren is túlra. Senkitől sem búcsúzott el, hisz senkije sem volt. Már hetedik esztendeje vándorolt, mikor egy városba érkezett. Mivel már esteledett, gondolta, megéjszakázik. Gazdag házban nem akart szállást kérni, csak a város szélén nézett körül. A legkisebb házacskába, ahol a legszegényebeket gyanította, bekopogtatott.

- Szabad! - hangzott belülről.

Lajos belépett. Nagyon öreg, jóságos tekintetű asszony fogadta. Lajos köszönt is illendőképpen:

- Adj' isten jó estét, drága öreganyám!

- Neked is, fiam - fogadta a köszöntést az öregasszony. - Látom, elnyűtted a bocskorodat, poros a ruhád, bizonyára vándorlegény vagy, és szállást akarsz tőlem. Istené a szállás, ülj le, fiam, megalhatsz nálam.

Megköszönte Lajos a szíves fogadtatást, majd az öregasszony kérdésére elmondotta, hogy ő szegény vándorlegény, járja a világot, amíg meg nem unja, közben ha valami neki való mesterséget talál, akkor abbahagyja a vándorlást. A jószívű öregasszony megkínálta vacsorával. Lajos jóízűen evett, majd vacsora után elfogta az álmosság.

- Drága jó öreganyám - mondta -, már hét éve gyalogolok, nagyon össze vagyok törve, szeretnék egy kicsit aludni!

Az öregasszony megvetette az ágyat, Lajos lefeküdt. Mikor már ágyban volt, odament hozzá az öregasszony, s azt mondta, csak aludjék nyugodtan, ne féljen semmitől. Lajos nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze tőle:

- Miért mondja nekem, öreganyám, hogy aludjam nyugodtan, s ne féljek semmitől?

- Azért, mert van nekem egy fiam. Medve Jankónak hívják. A környéken hatalmasabb termetű ember nincs több nála, s a király udvarában dolgozik, vagyis udvaros.

Ő már tudja, hogy van itt egy idegen. Ha hazajön és kérdezi, ki van itt, én azt mondom, a legkisebb fiam; ha tőled kérdezi, ki vagy, te azt feleled, hogy a legkisebb öccse.

Erre az öregasszony jó éjszakát kívánt, s magára hagyta Lajost. Éppen elaludt volna, mikor nagy dübörgést hall kívülről. Gondolta, ez biztosan Medve Jankó. Valóban ő jött meg.

- Micsoda idegen szag van itt? - hallatszott Medve Jankó brummogása.

- Kedves fiam, hazajött a legkisebb öcséd, ott fekszik az ágyban - mondta az öregasszony.

Medve Jankó brummogott egyet, majd odacammogott Lajos ágyához.

- Jó estét, kis öcsém!

- Jó estét, kedves bátyám, Jankó!

- Eredj arrébb egy kicsit, hadd feküdjem le én is.

Lajos a fal mellé húzódott, Jankó pedig mellé heveredett, de olyan nagy volt, hogy testének csak egyik fele fért el az ágyban, a másik fele kiért az udvarra.

Reggel felkeltek, megreggeliztek. Azt mondja Medve Jankó az édesanyjának:

- Elmehetek-é az öcskössel a templomba?

- Jól van, csak menjetek - felelte rá az öregasszony.

Medve Jankó felvette ünnepi szűrét, Lajost a szűr ujjába dugta úgy, hogy a szűr teljesen eltakarta, és elindult a templomba.

Egyenest a szószék alatt állt meg Medve Jankó. Mikor a pap abbahagyta a prédikációt, odaszól Jankó Lajosnak:

- Kis öcsém, hadd látom, mit tudsz te! Folytasd a prédikációt!

Lajos folytatta is szépen. Hallották a hívek a templomban, hogy valaki prédikál, de nem láttak senkit. Mikor Lajos abbahagyta a prédikálást, rákezdte a pap; mikor pedig a pap hagyta abba, Lajos folytatta. Mikor mindketten abbahagyták, megszólalt az orgona; mikor a kántor az orgonálást abbahagyta, Lajos a szűr alól fújta tovább az orgonahangokat. Az emberek csak néztek jobbra-balra, és nem láttak senkit.

Azon a napon a király lánya is elment a templomba, és ott állt meg az oltár előtt, közel Medve Jankóhoz.

Ő is tekingetett a hangok felé. Mikor tekintete Medve Jankóra esett, Jankó szétnyitotta kissé szüre ujját, s megmutatta neki Lajos fejét a szűr alól. Hazamenet azonban senki sem beszélt a dologról.

A következő vasárnap Medve Jankó ismét hóna alá vette Lajost, és megint elment vele a templomba. Ugyanúgy történt most is minden, mint az előző vasárnap. Hol prédikálás, hol orgonahangok hallatszottak a szűr ujjából. A királylány megint ott volt a templomban, s Medve Jankó megint megmutatta neki Lajost a szűr ujjában.

Harmadik vasárnap csak úgy történt minden, mint előbb. De most már a királykisasszony a templomból kimenet megszólította Medve Jankót:

- Ide figyelj, Jankó! Ha nekem most azonnal meg nem mutatod, amit a templomban három vasárnap mutogattál, nem sokáig lesz a fejed ott, ahol most van!

Azt mondja erre Medve Jankó:

- Ugyan, felséges királykisasszony, nem mutogatni, hanem szeretni való dolog az!

- Ugyan, kedves Medve Jankó! Ne bolondozz, mutasd meg, mi van a szűröd ujjában!

- Mondtam már, hogy nem mutogatni, hanem szeretni való dolog az - szabadkozott Jankó.

Harmadszor is kérte a királykisasszony, de most már könyörgésre fogta a dolgot:

- Mutasd meg nekem, Medve Jankó, mi van a szűröd ujjában, mert ha nem mutatod meg, belebetegszem.

Medve Jankó erre megrázta a szüre ujját, hogy kikukkanthasson Lajos. Mihelyt a királykisasszony és Lajos tekintete összevillant, abban a pillanatban megszerették egymást, de a királylány jobban Lajost, mint az a királylányt. A királylány erre hazaküldte Medve Jankót azzal, hogy másnap jöjjön el hozzájuk, és apjától kérje meg az ő kezét Lajos nevében. Beállít másnap reggel Medve Jankó a királyhoz:

- Szerencsés jó napot, felséges uram!

Csodálkozik a király, hogy ilyen korán állít be hozzá Medve Jankó.

- Miért jöttél ilyen korán, kedves udvarosom, mikor akadna még lent dolgod, hiszen amint látom, az udvart még fel sem seperted?

- Majd felseprem, felséges királyom, ne fájjon ezért a feje! Most az egyszer azért jöttem, ha meg nem sérteném, hogy megkérjem a felséges királylány kezét.

Csodálkozik a király.

- Mi ütött beléd, hogy ilyesmire gondolj, hiszen te nekem csak udvarosom vagy, hallod-e?!

- Már megbocsásson, felséges uram, de nem magamnak kérem a felséges királykisasszony kezét, hanem a legkisebb öcsémnek!

Nem ismerte a király Medve Jankó öccsét, nem tudta, mi lehet a dolog mögött, hát gondolt egy nagyot, és így szólt:

- Nem bánom, odaadom a lányomat, ha öcséd teljesíti egy-két feltételemet! Nem lesz könnyű dolog, de ha legény a talpán, próbálja meg! Látod azt a nagy, rengeteg erdőt? Holnap reggel nyolc órára irtsa ki, a fát hordja be az udvaromba, tegye rakásba, az irtás helyét szántsa fel, vesse be búzával, s az reggelig nőjön meg, érjen meg, arassa le, csépelje el, őrölje meg, a lisztjéből gyúrjon tésztát, és süssön nekem egy cipót! Ha a cipó kész lesz, hozd el hozzám, és tedd az asztalomra. Ha mindezt elvégzi a legkisebbik öcséd, Medve Jankó, nem bánom, nekiadom a lányomat!

- Megpróbáljuk, felséges királyom - mondta Jankó.

Ezzel hazaindult nagy búsan az édesanyjához, és elpanaszolta, milyen feltételeket szabott a király. Hallja ezt az öccse is. Vakarják a fejüket búslakodva. Ezt bizony lehetetlen megcsinálni.

Látja az öregasszony búslakodásukat, megsajnálja őket, s így szól:

- Sose búsuljatok! Majd csak lesz valahogy! Most pedig feküdjetek le, és aludjatok rá egyet nyugodtan.

Reggel korán kelti az öregasszony Medve Jankót:

- Kelj fel, Jankó fiam! Itt a cipó, szaladj vele a királyhoz, míg ki nem hűl!

Töröli az álmot Jankó a szeméből, nagyot néz, brummog egyet, de már rohan is a cipóval, és átadja a királynak.

- Itt a cipó, felséges királyom!

Nagyot néz a király. Kitekint az ablakon, látja, az erdőt kivágták, helyét felszántották, a fáját pedig szépen felrakták az udvaron.

Nem volt mit tennie, szavát kellett állnia, bár még titkon reménykedett, hogy ebből a lakodalomból mégsem lesz semmi.

- Jól van, kedves Jankó, látom, teljesítettétek minden feltételemet! Most eredj szépen haza, és hozd el kis öcsédet. Szeretném már látni, no meg bizonyára a lányom is szeretné tudni, kihez is megy feleségül, mert hát mégis a lányomé a döntő szó: márpedig ha neki nem tetszik a kis öcséd, akkor nem mehet hozzá.

Hazaszaladt Medve Jankó a kis öccséért, hóna alá vette, a szűre ujjában elvitte a királyhoz, és megmutatta. Behívták a királylányt is, és annak is megmutatták.

- Hozzámégy-e, leányom? - kérdezte a király.

- Ha az Isten is egymásnak teremtett, felséges atyám, legyünk egymáséi.

Megharagudott erre a király, nagyon restellte, hogy ilyen veje és rokonsága lesz, de haragját nem mutatta, szavát nem vonta vissza, hanem látszólag beletörődött, s így szólt:

- Jól van, lányom, ha hozzámész, én nem ellenzem. - Majd Lajoshoz fordult s folytatta: - Most pedig fogd a lányom kezét, és vidd oda, ahová jólesik! Ha feleséget akartál, bizonyára arra is gondoltál, hogy el is kell tartani.

Azzal kizavarta őket a palotából még csak el sem búcsúzott a lányától. Ajándékot sem adott, lakodalmat sem csinált neki. Lajos, mit tehetett mást, fogta a királylány kezét, és elvitte az öregasszony kunyhójába.

Egy-két nap múlva így szólt Lajos a királykisasszonyhoz:

- Szívem szép szerelme! Nekünk nem itt van a lakásunk, engem csak szállásra fogadtak be ide. Én egy más országban lakom, gyerünk el oda, az én hazámba! Igaz, hogy senkim sincs, sem apám, sem anyám, sem testvérem, de ha így fordult a sorsunk, kettecskén csak megélünk valahogy.

- Jól van, kedves férjem - felelte a királylány.

Megköszönték az öregasszony jószágát, amiért ilyen hosszú ideig gondozta őket, és segített tudós hatalmával abban, hogy egymáséi lehettek; megköszönték Jankónak is a közbenjárását, és elindultak hazafelé. Ahogy mentek, mendegéltek, elérkeztek egy nagy mocsárhoz. Látják, hogy a mocsárban egy koldus nyakig merülve kapálódzik, fulladozik. Megállnak, és Lajos azt mondja a feleségének:

- Szívem szép szerelme, nem engedhetem meg, hogy ez a szerencsétlen a szemem láttára fulladjon a mocsárba! Várjál itt, megyek és kimentem, nehogy az élete a lelkemen száradjon.

Mikor ezt hallotta a királylány, elsápadt, megragadta férje kezét.

- Szívem szép szerelme, Lajoskám - könyörgött -, neked tűz, nekem füst, kérlek, ne mentsd ki azt a koldust a mocsárból!

Lajos azonban nem hallgatott rá.

- Nem akarom, hogy halála az én bűnöm legyen! Én bizony kimentem őt! - kiáltotta, s azzal elindult a fuldokló felé; feléje hajolt, megfogta a haját, és kihúzta.

Alighogy kihúzta, az ember eltűnt szeme elől. Hátranéz, keresi feleségét, de az is eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Megijedt Lajos: mi történhetett, hogy így egyszerre tűnt el a felesége és a kimentett koldus? Mit volt mit tennie, visszament az öregasszony kunyhójába.

- Jaj, az isten áldjon meg, kedves jó öreganyám, nagyon nagy baj történt az úton!

És elmondta, hogy a felesége hiába tiltotta, kimentette azt a koldust, s aztán koldus is, felesége is úgy eltűntek, mintha a föld nyelte volna el őket.

- Tudod-e, fiam, ki volt az a koldus? - kérdezte az öregasszony.

- Nem tudom én.

- Mert én tudom! Az a koldus a világ ereje, Vörös Álnok Vitéz neve szerint. Ő vitte el a feleségedet, mégpedig örökre, saját feleségének!

Nagyot nézett erre Lajos, s erősen fogadkozott, hogy ha életébe kerül is, felvadássza azt a híres Álnok Vitézt.

- Jobb, fiam, ha el sem indulsz - mondta az öregasszony -, mert ha száz évig is mész egyfolytában, oda nem érsz, olyan messze lakik.

- Nem bánom én, kedves öreganyám, azonnal útnak indulok! Ha már egyszer nem hallgattam a feleségemre, nem hagyhatom szegényt egy ilyen gonosz ember rabságában!

- Látom, erősen elszántad magad, s nagyon szereted a feleségedet: ezért megpróbálok segíteni rajtad. Csak ne hebehurgyáskodj! Gyalog ugyan oda nem érsz soha, van nekem azonban az istállóban egy hatlábú lovam, az ismeri az utat, s elvisz téged.

Az öregasszony kivezette az istállóból a hatlábú lovat. Mikor a ló meglátta Lajost, megszólalt:

- Tudom, kedves gazdám, hogy hova akarsz menni: a Vörös Álnok Vitézhez! Szívesen elviszlek, de nem tudom, sikerrel járunk-e, mert én csak olyan sebesen tudok repülni, mint a varjú, hiszen csak hat lábam van.

- Nem baj, kedves táltos paripám, megpróbáljuk!

Lajos felnyergelte a táltost - mert az volt -, és elindultak. Rövidesen abba a megyébe érkeztek, ahol Vörös Álnok Vitéz lakott. Odaérnek a házhoz, hát ott találják a kútnál Lajos feleségét, amint éppen vizet merít. Ahogy megpillantotta Lajos a feleségét, hívta is azonnal:

- Eljöttem érted, szívem szép szerelme! Ül fel gyorsan a ló hátára, mert már indulunk is vissza.

Nagyon megörült a királylány a férjének.

- Hogy tudtál ide eljutni, kedves férjem, ehhez a gonosz Vörös Álnok Vitézhez? Látod, látod, nem hallgattál rám! Ha nem mented ki a mocsárból, nem rabolhatott volna el engem. Ha eljöttél értem, elmegyek veled, de tudom, hiába indulunk el táltos paripáddal, Vörös Álnok Vitéz úgyis utolér bennünket: neki hétlábú táltos paripája van! Szerencséd, hogy most éppen vadászik az erdőben, de minden pillanatban itt teremhet.

Lajos nem teketóriázott, fogta a feleségét, maga elé ültette a táltos paripára, és azon nyomban elindultak hazafelé.

Mindent látott és hallott az istállóban Vörös Álnok Vitéz hétlábú táltosa! Mikor Lajos és felesége elszökött, elnyerítette magát. Nyerítésére azonnal otthon termett Vörös Álnok Vitéz, és odaszólt a táltoshoz:

- Kuttyák egyék meg a húsozat, varjúk szívják ki a véredet, mért nyerítettél?! Nincs mit enned, nincs mit innod, vagy nincs szép gazdaasszonyod?

- Nincs bizony - felelte a táltos -, mert elvitte Lajos!

Nagyot nézett erre Vörös Álnok Vitéz.

- Ehetem még, ihatom még? Mert utánuk indulunk!

- Ehetsz is, ihatsz is, nyugodtan, kedves gazdám - felelte a táltos -, még így is utolérjük őket.

Vörös Álnok Vitéz erre megevett egy kökenyeret, egy oldal szalonnát, megivott ötven akó bort, elszívott egy zsák dohányt, és így jól felkészülve felpattant a táltos hátára, ugratott egyet, és máris utolérte a menekülőket. Vörös Álnok Vitéz odakiáltott Lajosnak:

- Állj meg, Lajos! Amikor még nem is ismerted a szépséges szép királylányt, én már régóta szerettem. De nem tudtam feleségül venni, mert nem akart hozzám jönni; elraboltam hát tőled, és most már az enyém! Most az egyszer megbocsátok neked, hogy vissza akartad vinni tőlem; de azt tanácsolom, másodszor meg ne próbáld, mert többször kegyelmet nem adok, hanem összekaszabollak!

Ezzel Vörös Álnok Vitéz csak megfogta a lányt, áttette paripájára, és hazavitte.

Lajos azonban ebbe nem nyugodott bele. Alig várta, hogy másnap legyen, és újra elindult feleségéért. Szegényt megint a kútnál találta, Vörös Álnok Vitéz pedig újból vadászni volt. Mikor meglátta a királylány Lajost, inkább megijedt, mint örült neki.

- Lajoscám, szívem szép szerelme! Szerencséd, hogy nincs itthon Vörös Álnok Vitéz, de ha hazajön és megfog, összekaszabol!

- Nem bánom én, csak még egyszer láthassalak! - felelte Lajos, de már feleségét kapta is fel maga elé táltosára, és újból megindultak hazafelé.

Alighogy ez történt, Vörös Álnok Vitéz táltosa elnyerítette magát istállójában, mire gazdája nyomban otthon termett.

- Kutya egyék meg a húsozat, varjúk szívják ki a véredet, mért nyerítettél? Nincs mit enned, nincs mit innod, nincs szép gazdasszonyod?

- Nincs bizony - felelte a táltos -, mert elvitte Lajos.

Nagyot nézett erre Vörös Álnok Vitéz, és kegyetlen haragra gerjedt.

- Ehetem még, ihatom még? - kérdezte. - Mert utánuk indulunk!

- Ehetsz-ihatsz nyugodtan, kedves gazdám - felelte a táltos.

Vörös Álnok Vitéz erre megevett két kökenyeret, két oldal szalonnát, megivott száz akó bort, elpipált két zsák dohányt. Utána felült a táltos hátára, ugratott egyet, és máris utolérte Lajost.

- Állj meg, Lajos! Megint csak utolértelek! Emlékszel, mit mondtam neked: ne gyere másodszor, mert összekaszabollak! S te mégsem hallgattál figyelmeztetésemre!

Kardját kirántotta, és összevissza kaszabolta szegény Lajost.

- Na, most már nem jön harmadszor is érted, szívem szép szerelme - mondotta gúnyosan a királylánynak -, mert alaposan elláttam a baját!

- Jaj, bizony nem jön! - felelte bánatosan a királylány. - Ízínkekre aprítottad. Csak azt engedd meg nekem, hogy porcikáit össze szedjem egy zsákba, ne maradjon itt szerteszét!

A királylány Lajos legkisebb porcikáját is szomorú szívvel szedte össze, berakta egy zsákba, s rákötötte a hatlábú paripa hátára. A táltos azonnal hazavitte. Mikor az öregasszony házához ért, benyerített az ablakon. A nyerítésre kijött az öregasszony, s látja, mit hozott haza a ló. Tudta ő, hogy ez lesz Lajos vége. Levette a zsákot a táltos hátáról, Lajos darabjait egy hosszú asztalra szórta, és szépen összeragasztotta úgy, ahogy azelőtt voltak. A mestergerendáról elővett egy nádveesszőt, keresztet vetett rá, s megsimogatta vele az összerakott maradványokat. És csodák csodája, Lajosból újra ép ember lett, olyan, mint azelőtt! Leugrott az asztalról, megköszönte az öregasszony jószágát, és így szólt:

- Na, én már megyek is, kedves jó öreganyám!

- Nono, várjál egy kicsit, Lajoscám! - csitította az öregasszony. - A hatlábú táltos lóval sohasem fogod visszahozni a feleségedet, mert amint látom, Vörös Álnok Vitéznek hétlábú

táltosa van, és az sokkal fürgébb a tiédnél. Hanem figyelj ide! Menj ki a nagyerdőbe, annak kellős közepében fekszik egy szürke kanca, annak most lesz egy csikaja, mégpedig egy nyolclábú táltos! Az erdőben teméntelen sárkány, tigris meg egyéb vadállat tanyázik, mind lesi a szürke kancát, hogy ellje meg csikáját, amit aztán el akarnának rabolni tőle. Neked kell odamenned, és megszerezned a táltos csikót! Így azonban nem mehetsz oda, mert a vadállatok összetépnék. Van azonban nálam egy medvebőr, vedd azt magadra, és abban menj közéjük.

Lajos megköszönte a tanácsot, magára vette a medvebőrt, elindult az erdőbe, s elvegyült a medvék között. Amikor a csikót felkapta, azok azt hitték, ő is medve; nem bántották, hanem utána kiáltottak:

- Ne félj, vidd csak nyugodtan! Mert mi itt mindnyájan megállapodtunk abban, hogy aki először elkapja a kiscsikót, azé lesz! - Viszi Lajos a táltos csikót, hát ahogy viszi, a csikó egyszer csak megszólal:

- Lajoskám, kedves gazdám, tegyél le engem egy kicsit erre a gyepre, hadd pihenjek!

Mikor a táltos csikó kipihente magát, hirtelen felugrott, megrázkódott, hát uramfia, csupa arannyá változott s megnőtt, de oly gyönyörű szép táltos paripává, hogy minden szőre csillogott, ragyogott, még csengők is teremtek rajta, oly csodálatosak, hogy amikor csilingeltek, még a percek is megmondták!

Megszólalt a táltos ló:

- Lajos, kedves gazdám, tudom, hogy te miben sántikálsz! Ki akarod szabadítani feleségedet a Vörös Álnok Vitéz rabságából. Ne félj, a kútnál megtaláljuk. Ül fel a hátamra, kapaszkodj jól a sörényembe, s nagyon vigyázz, hogy a szél le ne sodorjon a hátamról, mert mi még a szélnél is sebesebben száguldunk!

Lajos megveregette a ló nyakát, egy ugrással a hátán termett, belekapaszkodott a sörényébe, s még jóformán meg sem igazította magát rajta, máris Vörös Álnok Vitéz kútjánál teremtek. Felesége éppen vizet húzott. Amikor meglátta Lajost, most már sírva fakadt.

- Hát már megint értem jöttél, szívem szép szerelme? Hogy tudtál eljönni? Hiszen Vörös Álnok Vitéz összedarabol téd. Én már el is sirattalak a halottak közé.

- Ne beszéljünk most erről, hanem ül fel azonnal a táltos lovam hátára! - türelmetlenkedett Lajos.

Felesége azonban vonakodott; úgyis minden hiába, mondta, mert Vörös Álnok Vitéz utoléri őket, Lajost ismét feldarabolja, s most még azt sem fogja megengedni, hogy porcikáit összeszedhesse egy zsákba, hanem elégetteti, és hamuját a szélbe szórja.

- Azt hiszed, szívem szép szerelme, hogy megint a hatlábú táltossal vagyok itt? Nézd csak, most nyolclábú aranytáltossal jöttem érted: ezt utol nem éri soha! - bátorította Lajos a feleségét, majd ölbe kapta, felültette a lovára, és szép kényelmesen elindultak hazafelé.

Vörös Álnok Vitéz táltos lova mindent hallott, és mindent látott. Elnyerítette magát. Nyerítésére hazajött Vörös Álnok Vitéz, és veszettül rátámadt a lovára:

- Mit nyerítesz már megint, te világ legrusnyább férgé? Nincs mit enned, nincs mit innod, nincs szép gazdasszonyod?

- Nincs bizony, mert elvitte Lajos!

- Még hazudsz is, átkozott féreg?! Hogy mondhatasz ilyet, mikor összekaszaboltam apró darabokra?! - mérgelődött Vörös Álnok Vitéz.

- Hiába kaszaboltad, Lajos viszi az asszonyt!

- Hű, azt a kénköves, huncutságos fűzfánfűtyülő rézangyalát! - tépte a haját Vörös Álnok Vitéz. - Kis lovam, ehetem-e, ihatom-e még?

- Nem ehetsz és nem ihatsz egy falatot, egy kortyot sem, mert Lajost nem a hatlábú, hanem a nyolclábú táltos viszi, s az pedig, ha nem tudnád, az édestestvérem, mert nekem is, neki is ugyanaz a szürke kanca az anyánk!

Vörös Álnok Vitéz felpattant táltosa hátára, és Lajosék után eredt. Mikor már majdnem utolérte őket, Lajos megállt, mintha várná őket, de aztán ugratott egyet, hogy máris túl volt hetedhét határon. Vörös Álnok Vitéz sehogy sem tudta utolérni. Egyszer csak utána kiáltott a hétlábú táltos a nyolclábúnak:

- Várjál, kis öcsém! Mondani akarok valamit! Hallgass rám, mert én a te bátyád vagyok. Azt akarom mondani, hogy nagy bolond vagy, hallod-e: ebben a pillanatban születél, és máris két ilyen rusnya férget viszel a hátadon! Nem szégyelled magad, hogy egy ilyen semmirekellő vándorlegény szolgálatába álltál? Én a te helyedben felugranám az égig, ott hátamról lefordítanám őket, s mikor lepottyantak, szétrúgnám a fejüket!

Hátraszólt a nyolclábú táltos:

- Hallom ugyan, bátyám, de hogy mondatsz ilyen? A te helyedben felugranám az ég tetejéig, onnan leejteném azt a gonosz Vörös Álnok Vitézt, s mikor már leesett, patkóimmal puhítnám gonosz, rusnya fejét! Én a hátamon egy tiszta szívű emberpárt viszek, te pedig egy félig embert, félig sárkányt, a megtestesült gonoszsgot hordod a hátadon!

- Igazad van, kis öcsém! S hogy én ezt eddig nem tudtam?! Megvársz-e engem?

Erre felugrott Vörös Álnok Vitézzel az égig, ott lefordította a hátáról, majd amikor lezuhant onnan, patkóival alaposan ellátta a baját, hiszen minden lábán hétmázsás volt a vasalás!

Lajos táltosa megvárta a hétlábú táltost. Lajos átült a hétlábúra, felesége a nyolclábú táltos hátán maradt, és egyenest az öregasszonyhoz vágattak. Megköszönték a jóságát, szívességét, majd elbúcsúztak tőle, el Medve Jankótól is, s indultak hazafelé.

Hazaérve Lajos megesküdt a királylánnyal, hétszer egymás után. Lajosból daliás ember lett, felesége a legszebb asszony hetedhét országon. Apósa is megbékélt később velük, lányát visszafogadta szeretetébe, s átadta Lajosnak fele királyságát. Így lett Lajosból király. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

BORSSZEM JANKÓ

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy öregasszony. Egyes-egyedül élt kis házacskájában, az erdő szélén. Éppen szombat volt, gondolta, kitakarít. Felkapta a seprűt, hogy kisseperjen. Ahogy sepreget, egyszer csak elébe gurul egy szem feketebors.

- Nicsak! Nicsak! - nézi. - Hát ez hogy került ide?

Sajnálta kisseperni, felvette és lenyelte. Rövidesen gyermeke született. Ura nem volt, senkit sem ismert.

„Hisz ez valóságos csuda - gondolta magában -, ejnye, annak a szem borsnak köszönhetem!”

El is nevezte a gyermekét Borsszem Jankónak.

Jankó nőtt és erősödött. Különösen az ereje lett egyre nagyobb, úgyhogy tizenhét éves korában, járás közben súlyától majdnem térdig szakadt a földbe. Egyszer csak azt mondja Borsszem Jankó az anyjának:

- Kedves édesanyám, úgy gondolom, már elég nagy vagyok. Elmegyek hát országot-világot látni! Szeretnék nálam erősebb emberre találni, akivel megküzdhessek. Süssön nekem, legyen szíves, olyan pécet, melynek tésztáját a saját tejével gyúrja össze, s aztán ne búsuljon, meglátja, hét év múlva hazajövök!

Anyjának nem esett jól, hogy egyedül marad, de látta, hogy Jankót úgysem tudná visszatartani. Megsütötte neki a pécet, és sírva-ríva elbúcsúztak egymástól.

Borsszem Jankó ment, ment, vándorolt, hét esztendeig meg sem állt, de ez alatt az idő alatt nemhogy emberrel, de még egy verébbel sem találkozott. Mikor megéhezett, evett a pécéből. Ez olyan csodálatos pécet volt, hogy sohasem fogyott el, mindig egész maradt. Egyszer, úgy hét esztendő múlva, ahogy mindig csak ment, ment, rátalált egy malomra. A malomnak nem volt teteje, csak négy fala; a malomban pedig óriási malomkerekek.

Nézi Jankó körbe-körbe.

„Ugyan milyen malom lehet ez, hogy ilyen kidőlt-bedőlt oldalú, bagolyrúgta, és senki se használja?” - morfondírozott magában.

Egyszer csak, ahogy nézegeti a malmot, meglát valami gerendán egy icipici emberkét. Nagyon öreg volt, szakála a földig ért. Hej, megörült neki Jankó! Ez volt az első ember, aki hét hosszú esztendő alatt először útjába akadt.

- Adjon isten, kedves jó öregapám! - köszöntötte.

- Fogadj isten, öcsémuram! Hát honnan jössz? - kérdezte.

- Nagyon messziről. Hét éve indultam el hazulról, s azóta meg sem álltam. Megbocsásson, hogy érdeklődöm, kedves jó öregapám, de mit csinál kend ebben az öreg malomban? - kérdezősködött Jankó.

- Én, kedves fiam, már hetvenhét éve vagyok itt, és lesem az erőt!

- Miféle erőt les, öregapám?

- Annak az erejét, akié a malom.

- Kié ez a malom?

- Ez a malom, fiam, olyan emberé, akinek sem ezen, sem a másvilágon erő dolgában nincs párja. Talán az egész világ ereje benne van!

- No és ki az az ember, hogy hívják?

- Az, fiam, egy király.

- És milyen király?

- Úgy hívják, hogy Basa király!

- Akadt-e már olyan ember rajta kívül, ki ezzel a malommal megbírt volna?

- Olyan ember, fiam, még nem akadt.

- Hát, kedves öregapám, azt elhiszem, hogy eddig nem akadt; de hogy most akadt olyan erős, mint Basa király, azt kend higgye el! Csak tudnám kendnek bizonyítani!

- Látod, fiam, ezeket a malomkerekeket? - csóválta fejét az emberke. - Basa király ereje ezekben a kerekekben van. Aki ezekkel a kerekekkel megbirkózik, Basa királlyal is könnyen elbánik az!

- No, nézzen meg engem jól, öregapám! - hetvenkedett Borsszem Jankó. - Én vagyok az, aki legyőzi Basa királyt!

- Lassabban, fiam! Gondold meg, mit beszélsz! Hogy mérheted te magadat Basa királyhoz?

Borsszem Jankó nem szólt semmit, csak körülnézett a kerekek között. Láta bizony, oly nehezek azok, hogy a legkisebb is nyomhat vagy negyven mázsát. Borsszem Jankó se szó, se beszéd, megfogta az egyik kereket, és egyetlen lendülettel felhajította az édig. Megvárta, míg lefelé esik és mikor már-már a földre ért, elkapta a levegőben. Fogta azt a kereket, és azzal úgy szétzúzta az egész malmot, hogy tiszta liszt maradt a helyén.

Látta ezt az öreg, szakállas emberke, s ugrándozott örömeiben.

- Kedves fiam - mondta -, most már látom, akár el is mehetek innen. Nem kell őriznem tovább a malmot. De vigyázz, mert Basa király lesi, hogy akad-e erősebb ember nála. Nem is hinnéd, de hidd el, ha mondom, Basa király tudja, hogy te itt vagy. Ő már otthon fekszik erőtllenül, mert te elvetted az erejét. Tudom, hogy most hozzá mégy. Nagyon vigyázz! Ahogy haladsz ezen az úton, találsz két pusztát. Jobb kezed felől élnek a vadlibák, azokkal szokta Basa király az erejét próbálni.

Jankó megköszönte az öregember tanácsát, elbúcsúzott tőle, s útjára indult. Harapott egyet a perecből, és ment egyenest a vadlibákhoz. Ahogy azok meglátták, rárohantak, hogy elpusztítsák. Jankó azonban nem ijedt meg, hanem elkapott egyet a farkánál fogva, és a többi egy suhintással agyonverte vele. Aztán tovább ment, mendegélt, amíg Basa király házához nem ért. Benyitott, és ráköszöntött Basa királyra:

- Szerencsés jó napot, felséges uram, Basa király! Eljöttem, hogy összemérjük erőnket, mert ha nem tudná, én vagyok Borsszem Jankó!

Megijedt a király, és könyörögve mondta:

- Ne bántsál engem, kedves fiam, nincs már nekem semmi erőm! Elvetted te azt, mikor izzéporrá zúztad a malmot, és agyonverted a vadlibákat. Ezekben volt az én erőm, és ezekkel együtt engem is tönkretettél.

- Ide figyelj, Basa király! - szólt Jankó. - Kegyetlen ember voltál világeletemben, erődet mindig rosszra fordítottad. Ugye, sose hitted volna, hogy akad nálad erősebb ember, aki egyszer téged is elpusztíthat?!

- Nono, fiam, ne szidalmaz! - csitíttatta Basa király Jankót. - Ül csak le egész nyugodtan. Én olyan erős ember voltam, hogy sem ezen, sem a másvilágon, sem Felső-, sem Alsó-Indiában nálam erősebb ember nem akadt. Te bizony százezer grádicsal vagy erősebb nálam. Azt is tudom, hogy te miből lettél. Borsból. Ez a te erőd titka. Könyörögve kérlek, Jankó, hagyd meg az életemet, hadd éljem le öreg napjaimat nyugodtan. Légy inkább a segítségemre! Figyelj csak ide jól. Van a kertemben egy körtefa, azon olyan aranykörték teremnek, mint az öklöm; de ahogy estére megnőnek, reggelre már egy sincs belőlük, mert éjszaka valaki mindig elloppja. Hogy ki az, miféle betyár, kilesni nem tudom; de ha te megtennéd, odaadnám neked az egyik lányomat és fele királyságomat!

- Megteszem én, Basa király, légy csak egész nyugodt - fogadta Borsszem Jankó.

És estére ágyat csinált magának a körtefa alatt. Leült az ágyra. Várt, lesett. Éjjel tizenkét órakor látja ám, jön egy asszony kocsival. Megáll a körtefánál, leszáll a kocsiról, odamegy a körtefához, letép egy körtét, és kezdi enni. Jankó meg se moccan, várta nyugodtan, míg a jövevény megeszi a körtét, hogy meggyőződjék róla, valóban ő-e a tolvaj. De mikor az a második körte után nyúlt, Jankó felugrott, elkapta a kezét, és rákiáltott:

- Na, most már megvagy, tolvaj!

- Jaj, eressz el! - rimánkodott az elfogott asszony.

- Dehogy engedlek! Nem is engedhetlek, mert Basa király azt mondta, hogy ha elfogom a tolvajt, nekem adja egyik lányát és fele királyságát.

Az asszony csak tovább rimánkodott:

- Engedj el, mert ha nem engedsz, rögtön vége az életemnek! És abból neked nem lesz semmi hasznod. Megígérem, hogy többé tájékára sem jövök a körtefának!

Gondolkozott Jankó, megsajnálta; Basa királyt meg úgysem kedvelte, hiszen jól tudta, hogy gonoszságra használta nagy erejét; hát addig-addig töprengett, amíg végül is elengedte a tolvajt.

Reggel virradatkor kinézett az ablakán a király, és látta, hogy egy körte sem hiányzik a fáról. Kezdte volna dicsérni Jankót, de ő bevallotta, hogy egy mégiscsak hiányzik; a tolvajt is megfogta, de elengedte, mert az megígérte, hogy többet tájékára sem jön a körtefának.

- Az a fontos, hogy a többi körte megvan! - örvendezett a király. - No, ha a lányomat és fele királyságomat neked ígértem, szavamat be is tartom: legyél a vejem, hiszen méltóbb, erősebb utódod úgysem találhatnék a kerek világon!

Ezután bevezette Basa király a lányát. A fiatalok egy szempillantás alatt megtetszettek egymásnak. Díszhintón hozták el az erdőszéli házikóból Jankó édesanyját, és csaptak olyan lakodalmat, hogy még a sánták is táncoltak örömeikben, jókedvükben. Meg is koronázták Jankót királynak, és még ma is élnek, ha meg nem haltak.

BETYÁR VOLT-E CIGÁNY JÓSKA?

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény cigány. Mindenki úgy hívta, Cigány Jóska. Télen-nyáron sátorban lakott a faluvégen, ketteskén a feleségével, mert gyermekük nem volt.

Jóska egyszer felvette subáját, s bement a városba elintézni egyet s mást. Mikor hazafelé tartott, megeredt az eső, és a subája alaposan megázott. Eső után, mikor kisütött a nap, Jóska levetette a subáját, ráakasztotta egy kökénybokorra, hadd száradjon meg. Nézte, nézte és elgondolkozott:

„Ha én ezt a subát úgy tudnám levenni arról a kökénybokorról, hogy a bokor meg se rezdülne, bizonyára nagy betyár lenne belőlem!”

Megpróbálta, levette. A bokor ugyan megmozdult, de ő azt képzelte, egy levele sem rezdült meg.

„Jól van, Jóska - gondolta magában -, a bokor meg sem rezdült, tehát jó úton haladsz a betyárság felé!”

Bemegy a feleségéhez, és azt mondja:

- Hallod-e, te Margit, mondok én neked valamit!

- Mit mondasz nekem, Jóska? - kérdezte az asszony.

- Azt mondom neked, Margit, hogy én egy nagy betyár vagyok!

- Ugyan, Jóska, milyen nagy betyár lehetsz te, mikor világeletemben nem bántottál senkit, s még egy tűt sem loptál?!

- Ebben igazad van, de azért én mégis azt mondom, hogy nagy betyár vagyok! Most azonnal eredj el a királyhoz, és mondd meg neki, hogy a te urad, Jóska nagy betyár!

- Ugyan, édes uram, mi jut eszedbe? - ijedezett az asszony.

- De bizony menj el azonnal a királyhoz, és tedd, amit mondtam!

Mit volt mit tennie, Margit felöltözött szépen, és elment a királyhoz. Köszönt illendőképpen:

- Szerencsés jó napot kívánok, felséges királyom!

- Mi járatban vagy? - kérdezte a király.

- Én, felséges királyom, abban a járatban vagyok, hogy bejelentsem az uramat magánál, mert az uram egy nagy betyár. Ő maga mondta, hogy jöjjek azonnal, és jelentsem be felségednél az ő betyárságát.

Megcsóválta a fejét a király, majd így szólt:

- Ide hallgass, cigányasszony! Ha a te urad olyan nagy betyárnak tartja magát, menj haza, és mondd meg neki, hogy ha ma éjjel tizenkét órára el nem lopja a hátságparipámat, akkor a feje nem marad ott, ahol most van!

A cigányasszony nagy búsán hazaballagott. „No, Jóska, most neked lúttok” - gondolta.

- Voltál-e a királynál? - kérdezi az ura, mikor belépett az ajtón.

- Onnan jövök.

- És mit mondtál a királynak?

- Azt mondtam a királynak, hogy az én uram, Jóska: nagy betyár.

- És a király erre mit mondott?

- Azt mondta, hogy ha a te urad, Jóska olyan nagy betyár, akkor éjjel tizenkét órára lopja el a hátsparipámat, mert különben nem marad ott a feje, ahol most van.

Mérgelődött Jóska, nekitámadt az asszonynak:

- Tyű, azt a rongyos...! Nem szégyellted magad?! Hát feljelentettél engem a királynál?

- Csihadj, hé, mert mindjárt hozzád vágom ezt a fazekat! Hát nem te küldtél erővel, hogy menjek?

Addig-addig veszekedtek, pörlekedtek, míg a végén mégiscsak megbékéltek. De az este közeledett. Mit volt mit tennie? Most már csak megpróbálja ellopni a király paripáját, mert hát nagyon jól érezte magát a feje a nyakán, ahol volt.

Elment, és vett egy zsák leveles dohányt meg egy kulacs pálinkát. A pálinkába álomport kevert. Ilyen alaposan felkészült, mert tudta, hogy a király paripájára tizenkét katona vigyáz éjjel-nappal. Mikor mindennel készen volt, elindult, és meg sem állt a király istállójáig. Ott az istálló ablaka alatt megállt, és elkezdett kiabálni.

- Magyar dohányt, jó leveles dohányt vegyenek!

A katonák felütötték a fejüket a kiabálásra, kinéztek az ablakon, s látták, hogy Cigány Jóska van ott. Kiszóltak:

- Maga az, Jóska bácsi?

- Igenis én vagyok!

- Jöjjön már be, Jóska bácsi, hadd lássuk, milyen az a leveles dohány.

Cigány Jóska bement, és megmutatta a portékáját. Megszagolták, morzsolgatták. Mindegyik katona vett belőle. Azonnal rápipáltak, rettentő mód ízlett nekik, alig győzték dicsérni.

Pipázás közben egyszer csak felsóhajt az egyik katona:

- De jó volna e mellé a dohány mellé egy pofa jó kisüsti pálinka!

- Ördögi szerencséd van, fiam - mondta Jóska -, mert éppen van nálam.

- Ide vele! - kiáltotta egyszerre több katona is.

- Igaz, hogy nem sok, de annyi talán jut - mondta Jóska -, hogy mind a tizenkettőtöket meg tudom kínálni egy pohárával.

Azzal elővette az üveget, és sorra kínálta a katonákat. Egyszóval ami pálinkája volt, szétosztotta köztük.

Mikor a katonák a pálinkát megitták, szép sorjában mind a tizenketten elaludtak.

Jóska ekkor odament a király paripájához, eloldotta a kötőfékjét, és szép lassan, csendesen kivezette az istállóból. Mikor kiért, felült a hátára, és egész hazáig olyan vígan lovagolt, mintha csak ő volna a király. Mikor hazaért, így szólt a feleségéhez:

- Látod, Margit, mégis elhoztam a hátsparipát, pedig tizenkét katona vigyázott rá!

Felesége azonban nem örült Jóska ügyességének.

- Nagy bajok lesznek ebből, meglásd - mondta neki aggódva.

De Jóska rá sem hederített. A lovat egy fához kötötte, jól bevacsorázott és lefeküdt.

Mikor a király reggel felkelt, kinyitotta az ablakát, kikönyökölt, és megnézte, milyen az idő, látja ám, hogy ott legel a paripája a falu végén, kikötve Cigány Jóska sátra előtt! Azonnal elküldött egy katonát Margitért.

Mit volt mit tennie, felöltözött szépen a cigányasszony, és ment a királyhoz a katonával.

- Megjöttem parancsára, felséges uram!

- Te cigányasszony, neked volt igazad, mikor azt mondtad, hogy az urad, Jóska nagy betyár! Most már magam is elhiszem, mert elvitte a hátsparipámat. Hát ha elvitte, legyen vele boldog, legyen az övé. Megérdemli, mert ügyes volt. Tizenkét katona vigyázott a lóra, de mind a tizenkettőt kijátszotta! Most menj haza, és mondd meg az uradnak, hogy ha el tudta lopni a hátsparipámat, akkor ma éjjel tizenkét óráig lopja ki az ágyból a papot, hozza a palotámba, különben a feje nem lesz ott, ahol most van.

Hazamegy nagy búsan Margit. Mondja otthon az urának, mit mondott a király. Mikor Jóska hallotta, mit kell tennie, bizony megvakarta a fejét. Most már mindegy, ezt is végre kell hajtani, gondolta magában.

Kiment a patakhöz, és fogott egy pontyot, majd elővett egy gyertyát és egy zsákot. Mikor beesteledett, elment a pap ablaka alá. A gyertyát meggyújtotta, beletette a hal szájába, a másik kezében pedig tartotta a zsákot. Mikor a gyertya égett, bal kezében felemelte a zsákot, jobb kezében a halat a gyertyával, és elkiáltotta magát:

- Aki be akar menni a mennyországba, bújjon a zsákba!

Felül a pap, hogy miféle beszédet hall, de nem szól semmit.

Jóska másodszor is elkiáltotta magát, még hangosabban.

A pap még jobban fülel, de nem szól.

Jóska harmadszor megint elkiáltotta magát:

- Aki be akar menni a mennyországba, bújjon a zsákba!

Gondolta a pap, ennek fele se tréfa, kikiáltott:

- Én akarok!

Felugrott az ágyból, kinyitotta az ablakot. Cigány Jóska gyorsan eldobta a halat gyertyástul, a zsákot az ablak alá tartotta, a pap szépen belebújt. Jóska gyorsan be akarta kötni a zsák száját, de a pap hosszabb volt mint a zsák, úgyhogy a feje kimaradt.

„Semmi baj - gondolta Jóska -, az a fontos, hogy a pap megvan.”

Azzal uzsgyi, vesd el magad, futott egyenest a királyhoz! Húzta a papot a lábánál fogva, fel a grádicsokon, és ahogy húzta felfelé, a pap feje oda-odaütődött egy-egy grádicsához.

- Jaj, jaj a fejem! - panaszkodott szegény. - Messze van még a mennyország?

- Még egy-két koppanás, és itt vagyunk a kapujában, tisztelendő uram - biztatgatta Cigány Jóska.

Közben felért a király szobájáig, kinyitotta az ajtót, és szerencsés jó estét köszönt.

- Teljesítettem a kívánságát, felséges királyom! Elhoztam a papot az ágyából.

Mikor a pap látta, hogy a király szobájában van és nem a mennyországban, nagy szégyenében még köszönni is elfelejtett, jobbnak látta, ha gyorsan futásnak ered. Nemcsak hazáig futott, hanem még a faluból is kifutott örökre; valahol a hetedik határban kötött ki.

- Nohát, Jóska, nem hittem volna - mondta a király -, mikor feleséged, Margit azt jelentette, hogy te nagy betyár vagy! Most már elhiszem!

Jóska csak forgatta a kalapját, a király pedig folytatta:

- Szerencsésen elloptad a hátsparipámat, neked adom, nem sajnálom, legyél vele boldog! Amiért pedig a papot elloptad, no, abba a zsákba, amelyikben cipelted, rakhatsz magadnak annyi aranyat, amennyit elbírsz!

Elkeseredett Jóska magában, hogy csak ilyen kis zsákot hozott, de amikor telerakta, olyan nehéz lett az aranytól, hogy meg sem tudta billenteni, úgyszólván csak fél zsák aranyat tudott hazavinni a hátán.

Így gazdagodott meg hirtelen Cigány Jóska. A pénzt megbecsülte, nem szórta el, nem itta el. Vett magának földet, takaros házat, tanyát, szép új ruhákat meg egy hintót a paripához! Úgy éltek, mint hal a vízben, és még máig is élnek, ha meg nem haltak.

A VASEREJŰ MÓGA

Nagyon régen történt, amit most elmondok. Én is úgy hallottam gyermekkoromban egy nagyon öreg cigánytól. Hogy igaz volt-e vagy sem, ki kell találni.

A cigányok akkoriban nem házban laktak, mint manapság, hanem sátorban.

Egy ilyen sátorfaluban lakott egy roppant nagy erejű cigány. Olyan erős volt, mint a vas. Úgy hívták, hogy Móga. Mindenki ismerte a környéken, nemcsak a cigányok. De amilyen erős, olyan jószívű, csendes ember volt. Éjszakánként hol ebben, hol abban a sátorban hált, ahol éppen helyet adtak neki, mert felesége, családja nem volt.

Egyetlen igaz jó barátja volt: egy fürgé, virgonc cigányfiúcska. Hogy, hogy nem, talán elunták ott a faluban, s egy szép napon elindultak kóborolni. Ahogy mentek, mendégéltek, egyszer csak egy lakatlan, szép tanyához értek.

- Nézzünk be ebbe a tanyába - mondta a fiú.

- Jól van - hagyta rá Móga szokása szerint.

Hát amint benéztek, még a szemük is elállt forgásában a nagy rémülettől. Ott látták a harmincnyolc fejű sárkányt.

- Oda nézz, fiam! - mondja Móga. - Ahol ni, az uraság gyíkja!

Nem látott még Móga sárkányt soha életében. Gondolta, hogy a gazdag uraság ilyen hatalmas gyíkot tart magának tanyaőrzésre. Mert az tudni való, hogy sárkányok most már nemigen vannak, de régen, amikor még voltak, nagyon hasonlítottak a gyíkokra. Csakhogy a gyík egészen kicsi, és egy feje van, a sárkány meg rémítően nagy, és sok-sok feje van. No meg szörnyűségesen csúnya is.

- Üsd agyon, Móga, ezt a szörnyűséget! - kérte a cigánygyerek. - Úgy látom, nagyon veszedelmes jószág!

- Nem ütöm, kisfiam, mert hátha raboskodnom kell miatta - aggodalmaskodott Móga.

A kisgyerek azonban addig könyörgött neki, míg végül is kicsavart egy vastag akácfát, és a sárkányt egy csapásra agyonütötte. Mind a harmincnyolc feje véresen zuhant a földre.

- No, agyonvertük az uraság gyíkját - sóhajtott Móga -, emiatt biztos raboskodni fogok. Szaladjunk, szaladjunk valahová, és bújjunk el!

Szaladtak, mint a nyúl. Futás közben azonban utolérte őket az agyonütött sárkány testvére, a harminckilenc fejű sárkány; meg akarta bosszulni testvére halálát.

Mikor Móga látta, hogy bajban van, nem volt rest, futtában kirántott egy akácfát, hátrafordult, és egy csapásra agyonütötte a harminckilenc fejű sárkányt, hogy csak úgy zuhant az úton keresztül. Ők ketten pedig mentek tovább, mintha mi sem történt volna. Amint bandukolgattak, találkoztak a szolgabíróval, velük szemben hajtatott az úton négyes fogatú hintáján.

Ahogy a szolgabíró meglátta őket, azonnal megállította a hintót. Gyanús volt neki Móga, mert látta rajta, hogy cigány; biztosan megszökött valahonnan - gondolta -, mert cigány abban az időben csoportosan, családotul járt-kelt, vándorolt. Magához intette. Ahogy odaért Móga a szolgabíróhoz, a kocsis azonnal lefogta, és odakötözte a hintósaroglyához, s hajtott is tovább, hogy átadja a községhez a perzekútoroknak és komisszáriusoknak, ahogyan akkoriban a törvény embereit hívták.

Így bandukolt szegény Móga a saroglyához kötve, a kocsi után.

A kisgyerek azonban elszaladt, s csak messziről követte a szolgabíró hintáját; közben azon gondolkozott, hogyan tudná megszabadítani Mógát. Tudta, hogy Móga nagyon szereti a bagót, és már régen nem bagózott. A kocsi után iramodott hát, és elkiáltotta magát:

- Móga! Gyere, adok neked bagót. Állj meg, Móga!

A bagó hallatára Móga hirtelen megállott, de megállott a kocsi is. A négy ló meg sem bírta mozdtítani. Megijedt a szolgabíró Móga nagy erejének láttán. Megkérte kocsisát, szálljon le, oldozza el Mógát, mert még tönkreteszi őket nagy erejével.

Mihelyt a községházára ért, elmesélte a perzekútoroknak, amit az úton tapasztalt. A cigány nevét azonban nem tudta megmondani, mert abban az időben nem volt még igazolvány vagy efféle. A perzekútorok azonnal intézkedtek, hogy minden cigányt hajtsanak a községházára. Úgy is lett.

Móga is engedelmesen elballagott a többi cigánnyal együtt, de vitte magával a cigányfiút is. A sok cigány felsorakozott a községháza udvarán. Mikor mind együtt voltak, a szolgabíró is kiment, s azonnal ráismert a sok cigány között Mógára.

- Ez volt az - mondta a perzekútoroknak.

Mógát vallatóra fogták. Szegény félelmében mindent tagadott. A fiúcskának azonban ahogy sem fért a fejébe, miért kell letagadni azt, ha valaki agyonüt egy sárkányt. Odalépett hát a perzekútorok elé, s megmondta nekik, hogy a két sárkányt bizony Móga ütötte agyon. Egyiket a tanyában, másikat pedig az országúton, futás közben.

A perzekútorok dehogyis haragudtak Mógára, hiszen a két sárkány tenger sok kárt okozott a környéken, elpusztítani azonban senki sem tudta őket. Megveregették Móga vállát, de megkérdezték tőle, mit kér ezért a világraszóló cselekedetéért. Móga szerény volt. Nem kért egyebet, mint a falu minden házából egy kenyeret és egy pofa bagót.

- Jól van, Móga, megkapod, mert derék módon viselkedtél, megszabadítottál bennünket a sárkánytól! mondták a perzekútorok, miközben örültek, hogy Móga csak ilyen keveset kért.

Móga nagy erejének a híre elterjedt az egész környéken. Fülébe jutott ez Hét-Falu-Hét-Legényének is. Azért hívták Hét-Falu-Hét-Legényének, mert hét falutól sem félt, és hét legény ereje volt benne. Elment hát a községházára, és megkérte a perzekútorokat, hadd nézhesse meg a hatalmas sárkányölő Mógát.

A perzekútorok behívták Mógát. Jött is azonnal, de megint hozta magával legjobb barátját, a cigányfiúcskát is.

- Itt vagyunk, mit akarnak velem? - kérdezte szolgálatkészen.

Hét-Falu-Hét-Legénye kezét fogott Mógával: alaposan megropogtatta, hogy csillogtassa erejét. De ugyancsak kicsordultak fájdalmában a könnyei, mikor Móga visszaszorította!

- Hallod, Móga, én vagyok Hét-Falu-Hét-Legénye; hallottam, hogy két sárkányt agyonütöttél. Azért hívtalak, hogy megbirkózzam veled. Látni szeretném az erődöt, mert nem tűrhetem, hogy egy rongyos cigány nálam erősebb legyen.

Móga nagyot nézett, de lenyelte a sértést, hisz nem először hallott ilyesmit; odahajolt a fiúcskához, és sűgva kérdezte meg:

- Menjek? Ne menjek?

A fiúcska csak biztatta, mint mindig:

- Menj, ne félj, Móga!

- Jól van, kipróbálhatjuk az erőnket - mondta erre Móga a legénynek.

Hét-Falu-Hét-Legénye megkérte a komisszáriusokat, hozassanak neki két új istrángot.

Hozattak.

A legény az istrángokat rákötötte a mellére, szorított rajtuk egyet, és pitt-patt, egyből széjjelszakadtak.

- No, ezt csináld utánam, ha tudod! - dicsekedett a legény.

Látta ezt Móga, s nem két, hanem négy istrángot kért, jó zsírosakat, vastagabbakat, erősebbeket. Rákötötte ő is a mellére, szorított rajtuk egyet: hát pitt-patt, az istrángok széjjelszakadtak.

A komisszáriusoknak még a szájuk is tátva maradt. A hengegő Hét-Falu-Hét-Legénye szégyellte ezt nagyon, s így szólt:

- Hát, Móga, ezt nem hittem volna rólad! Ilyen erős emberrel még életemben nem találkoztam. Most azt akarom, hogy gyere, s birkózz meg velem!

- Komisszárius uraim - szólt Móga -, alázatosan megkérem nagyságtokat, csak úgy megyek birokra, ha megígérik, hogy nem lesz semmiféle bántódásom, ha ennek a legénynek akaratom ellenére baja esik!

A komisszáriusok megígérték.

Birokra keltek. Arra nem is került sor, hogy Móga földhöz vágja Hét-Falu-Hét-Legényét, mert alighogy hozzányúlt, s egy kicsit megszorította, azonnal összetört három oldalbordája. Móga, mielőtt érezte, hogy ropognak a csontok, azonnal elengedte.

Hét-Falu-Hét-Legénye most már nem hengegett.

- Hát, Móga, te százezerszer erősebb vagy, mint én! Nem hittem volna - hebegte, s a nagy fájdalomtól összeesett.

Hét-Falu-Hét-Legényét feltették egy kocsira, és hazavitték.

Utána Móga a kisfiúval együtt elindult házról házra, hogy a komisszáriusok megígérte kenyeret és bagót elkérje. Ahogy járnak házról házra, egyszer csak rátalálnak Hét-Falu-Hét-Legényének a házára is. Móga nem akart bemenni, de a kisgyerek beunszolta. Legnagyobb csodálkozásukra Hét-Falu-Hét-Legénye nagyon kedvesen fogadta őket: kezet fogott velük, mindkettőjükkel, és asztalhoz ültette őket. Behívta az édesanyját, s bemutatta neki Mógát.

- Látod, édesanyám, ez az a nagy erejű cigány, aki összetörte a bordáimat; de megérdemeltem, mert nagyon hengegős, dicsekvő voltam. Azt hittem, nálamnál erősebb ember nincs a földkerekségen. Ne haragudj rá, édesanyám, mint ahogy én sem haragszom, hiszen én voltam a hibás.

Majd Mógához fordult, s így szólt:

- Vártalak, mert éreztem, hogy eljössz hozzánk! Addig nem is tudtam meghalni. Áldjon meg az Isten, és kívánom, hogy légy még erősebb, mint most vagy.

Móga csak nézett maga elé, és könnyezett.

- Édesanyám - fordult ismét az anyjához a legény. Utolsó kívánságom még az, hogy úgy szeresse Mógát, ahogy engem szeretett. Ha betér hozzánk, adjon neki enni-inni, ahogy nekem adott!

Ezzel Hét-Falu-Hét-Legénye lefeküdt az ágyra, és meghalt.

Móga nagyon sajnálta Hét-Falu-Hét-Legényét, hiszen ő nem akarta halálát okozni. Körülállták az ágyát, és mindhárman megsírátták. Aztán Móga megcsókolta Hét-Falu-Hét-Legénye édesanyjának kezét, és a cigányfiúval hazaballagott.

De szomorúsága Hét-Falu-Hét-Legényének halála miatt nem akart elmúlni. Bánatában nem szólt senkihez, csak járt-kelt, szomorkodott. Se enni, se aludni nem bírt.

Harmadnapra elkódorgott egyedül a határba, és egy dinnyeföld végén letelepedett. Nézegette a dinnyéket, hogy melyik milyen. Gondolta, úgyis ő mentette meg ezt a nagy dinnyeföldet a sárkány étvágyától, hát leszakíthat egy dinnyét. Ízlett neki, megette. Majd egy másikat is megmetszett, de az nem volt elég érett, eldobta. Így szedegette egyik dinnyét a másik után. Amelyik jó volt, megette, amelyik rossz volt, eldobta. Igen ám, de a dinnyeföldet őrizték a gazda gyermekei. Mikor látták, hogy Móga hogy pusztítja a dinnyéket, rajtaütöttek, megkötözték, és bekísérték a községházára a perzekútorokhoz. Hogy a hatalmas erejű Móga hagyta magát a gyermekektől megkötözni, nem kell csodálkozni azon, mert amilyen erős volt, ugyanolyan jószívű is, és gyermeket soha még szóval sem bántott.

Mikor a perzekútorok meglátták Mógát megkötözve, és hallották, hogy a gyerekek kötözték meg, elcsodálkoztak.

- Hogy ijedhettél meg te, Móga, ezektől a gyerekektől?

- Gondoltam, hadd szórakozzanak velem - felelte mosolyogva.

- Miért mászkálsz annyit, és miért nyúlsz a máséhoz, Móga? - faggatta az egyik komisszárius.

Móga ekkor így szólt:

- Mennem kell és vándorolnom, mert házam nincs; nyúlnom kell a máséhoz, mert semmim sincs. Tudom, hogy ez nem jól van így, de mit csináljak? Mert ha nekem meg is adják a perzekútor uraim által megígért kenyeret és pofa bagót, a többi cigánynak csak éhes marad a hasa. Nem nyúlnánk mi semmihez, ha lenne otthonunk és abban valamicskénk!

A perzekútorok aztán elengedték Mógát, s neki is meg a többi cigánynak adtak egy-egy házhelyet, amire házat építhettek, meg egy kis földecskét is, amin dolgozhattak. Nem is vándoroltak tovább a cigányok, ott maradtak azon a helyen, és Mógát megválasztották vajdának.

ZÖLD MARCI, ERŐS ZÓGA

Élt egyszer két cigány. Sógorok voltak. Az egyiket Erős Zógának hívták rettentő nagy ereje miatt, a másikat Zöld Marcinak, mert a munka helyett inkább a zöld gyepen heverészett.

Azt mondja egyszer Erős Zóga Zöld Marcinak:

- Te Marci, ló nélkül az ember nem egészen ember, lovat kell szereznünk! Pénzünk nincs, gyere, lopjunk magunknak két lovat.

Zöld Marcit nem kellett sokáig biztatni, rögvest el is indultak, egyenesen a méneshéz. A csikósok éppen tarisznyáztak valahol: gyorsan kiválasztottak négy lovat, azzal uzsgyi, továbbálltak. Erős Zóga, mikor rá akarta akasztani lovára a kötőféket, észreveszi, hogy lovának nincsen álla. Csodálkozik Zóga, hogy mibe is akassza a kötőféket, mondja Zöld Marcinak:

- Hát ez mi az isten csodája? Nézd, ennek a lónak nincs álla!

- Sose bánd - mondja Zöld Marci -, ha már elkötöttük a lovakat, vissza nem engedjük. Tépelődni pedig otthon is ráérünk. Gyerünk gyorsan, mert még elcsípnek bennünket a csikósok.

Azzal két lóra felültek, másik lovukat pedig kötőfékszáron vezették. Minden baj nélkül bandukoltak hazafelé; a csikósok, úgy látszik, nem vették észre őket.

Ahogy hazafelé igyekeznek, valamivel éjfél után észreveszi Zóga, hogy nem a ló hátán ül, hanem a földön. Nyögve feltápáskodik a földről, körülnéz, azonban az áll nélküli lovat se látja.

Nem sokat teketóriázott, felült a másik lóra. Sietve mentek tovább, áthaladtak egypár városon, mire rájuk virradt. Világosan jobban megnézték a lovakat, s azt tapasztalták, hogy a Zóga megmaradt lóva úgy négyéves lehet.

Azt mondja Zöld Marci Zógának:

- Add nekem a kancádat, én adom érte az én két lovamat!

- Már hogy adnám oda neked az enyémet, mikor ez az egy legalább annyit ér, mint a te két lovad?

Zöld Marcinak azonban nagyon megtetszett a Zóga lóva. Azt gondolta, ha Zóga nem adja cserébe, majd ellopja tőle.

Zöld Marci el is lopta a lovat Zógától, aztán eladta. Mikor Zóga észrevette a lopást, mindjárt sejtette, hogy Zöld Marci vitte el. Nagyon megmégelődött, hogy sógora így elbánt vele, s elhatározta, ha a föld alól is, de előkeríti Zöld Marcit, és agyonveri.

Megtudta, hogy Zöld Marci a családjával befogott a kocsiba, és a városba indult. Utánuk eredt. Már majdnem utolérte őket, mikor Zöld Marci észrevette, hogy Zóga üldözi. Az út mellett mély árok húzódott, Zöld Marci gyorsan leugrott a kocsiról, és elbújt a mély árokban. Kókényfa botját is magával vitte. Mikor Erős Zóga előtte elhaladt, Marci botjával rá akart ütni a fejére, de elvétette. Erős Zóga észrevette Marcit, nekiment, és birkózni kezdtek. Több mint egy óra hosszat viaskodtak, de nem bírtak egymással. Zöld Marci tizenkét éves fia apja segítségére sietett, leugrott a kocsiról, elvette apjától a botot, hogy azzal üsse Erős Zógát. Erős Zóga azonban a fiú minden ütése előtt kitért, így csapásai az apját érték. Addig-addig ment ez

a küzdelem, míg Zöld Marci kifáradt, és elengedte Erős Zógát. Ezt látva a fiú futásnak eredt, de Zógának még sikerült a botot elvenni a fiútól. Zöld Marci látta, hogy most már befellegzett neki, azt pedig magáról tudta, milyen szörnyű a cigány haragja. Rémületében a kocsi alá bújott. Erős Zóga a dühtől lihegve ordította neki:

- Zöld Marci, bújj ki a kocsi alól, mert agyonütlek!

Zöld Marci könyörgésre fogta a dolgot:

- Erős Zóga, ne bánts engem, mert ha agyonütsz, árván marad a családom; mi lesz velük?

Erős Zóga azonban hajthatatlan maradt.

- Gyere ki, imádkozz előttem, mert agyonütlek!

Mit volt mit tennie, Zöld Marci kibújt a kocsi alól. Erős Zóga közben lehiggadt, nem bántotta, hanem kötőfékkal a kocsisaroglyához kötötte. Felült a kocsira, és visszahajtott vele Zöld Marci rokonságához. Voltak azok vagy harmincan. Mikor odaértek, így Szólt hozzájuk:

- Ide nézzetek, a híres Zöld Marcira! Hát ilyen erős rokonotok van? Megkötöttem, kipányváztam, bár megérdemelte volna, hogy megöljem, mert ellopta a lovamat. Megérdemelte vagy nem?

- Megérdemelte! - mondták a rokonok.

Erős Zóga otthagytá Marcit, hazaindult.

A rokon azért csak rokon, és mi tagadás, Marci pártjára állottak. Kilesték, amikor Erős Zóga Szőlős községben bement a faluvégi csárdába. Összeszedelőzködtek, és utána mentek.

A kocsmáros jól ismerte Erős Zógát. Mikor egy meszely pálinkát kért magának, kettőt adott neki. Az egész rokonság - mondom, voltak vagy harmincan - berohant a csárdába. Mikor Zóga meglátta Zöld Marcit, barátságosan megkínálta pálinkával. Zöld Marci azonban nem fogadta el.

- Miért nem fogadod el a pálinkámat, talán bizony haragszol rám? - kérdezte Erős Zóga.

- Haragszom biz én, s van is okom rá! Tudod, mit tettél velem, és még pálinkával kínálsz? - pattogott Zöld Marci.

Zóga már látta, hogy ennek a találkozásnak nem lesz jó vége, ezért így szólt:

- Igen, tudom, és most is megteszem veled, mert nem érdemel mást egy olyan gazember, aki ellopja saját cigány sógora lovát!

Zöld Marci erre hirtelen felugrott, odaszaladt a kocsmá ajtajához, s lehúzta a rolót. Ijedt csend lett a kocsmában. Mindenki tudta, itt valami nagy dolog történik. Erő az erő ellen, vére menő leszámolás, mert két cigány becsületéért verekedik. A kocsmáros gyorsan kiszökött, és elbújt a pincében.

Zóga mély lélegzetet vett, összeszorította a fogát, aztán felkapott egy széket, és nekiment az egész cigány rokonságnak. Ordított, ütött, zúzott, addig-addig, míg minden cigány sebesülten nem feküdt a padlón. Erős Zóga akkor felhúzta a kocsmarolót, s a leütött cigányokat az útszéli árok partjára rakta szép sorjában. Ekkorra a kocsmáros is előbújt a pincéből. Látja, mi történt, s így szólt:

- Úgy látom, nincs nagyobb baj, mert mind élnek; bár vagy nyolcat agyonütöttél volna belőlük! Nem lett volna nagy kár értük. Én vagyok a tanú rá isten és ember előtt, téged támadtak meg, és egyedül győzted le mind a harmincat.

Erős Zóga aztán felrakta őket a kocsira, s elvitte az orvoshoz. Estig tartott, mire mindegyiket bekötözték. Egy cigány azonban megszökött. Éppen a Zóga feleségének a bátyja. Erre haragudott Erős Zóga a legjobban. El nem képzelheték, hol talált rá: felesége szoknyája alatt! Oda bújt bizony, ami nem volt nehéz, mert akkortájt a cigányasszonyok nagyon bő, ráncos szoknyát hordtak. Erős Zóga azonban rátalált: megragadta feleségét, akit Pannának hívtak, és a szoba tulsó sarkába dobta, hogy csak úgy nyekkent bele, aztán megragadta a félelmében reszkető, gyáva cigányt. Panna tudta, hogy ha közbe nem lép, Zóga fél markával kiszorítja bátyjából a levegőt; könyörgésre fogta hát a szót:

- Jaj, kedves uram, Zóga! Ne bántsd az én szegény bátyámat, hiszen ő nem hibás, nem oka semminek, csak haragod elől menekült hozzám!

- Nem bántom, Panna - felelte Zóga -, egyet azonban ütök rajta, úgy, hogy míg él, megemlegesse!

Erre Zóga olyat szózott rá, szegény cigány hat hétig csak mutogatott, nem bírt megszólalni.

A dolognak ezzel még nem lett vége: tárgyalás is lett belőle a bíróságon. A kocsmáros volt a koronatanú. Elmesélte, hogy s mint történt a verekedés, hogy Erős Zógát harmincan támadták meg, és ő egyedül küzdött meg velük. A bíró maga is csodálkozott, mert még ilyen tárgyalása nem volt. Fel is mentették Erős Zógát, sőt a bíró azzal búcsúzott, hogy szép szabadulást kíván neki.

Erős Zóga egy ideig otthon volt, de nem sokáig bírta, ki csavargás nélkül. Benne volt a cigányvér: mindig csak menni, menni! Mert a cigányokat még abban az időben egy láthatatlan erő mindig csak hajtotta: menni, menni!

Egyszer Erős Zóga szőlőre éhezett; elhatározta, lop magának egy kis szőlőt. A szőlőnegyedben betévedt egy kunyhóba; ahogy belép, hát mit lát? Egy hatalmas kígyót! Olyan vastag volt, mint Zóga dereka. Volt egy botja, végében vastag, hegyes szög. Nem sokat gondolkozott, fogta a botját, beleszúrt a kígyóba. A kígyó annyira vergődött, hogy még a falakat is kidöntötte, de Zógának nem tudott ártani, mert a bottal oly erővel szegezte a földhöz. Addig-addig vergődött-kínlódott a kígyó, míg végtére kimúlt. Zóga fogta, vállára vetette, és elindult vele a faluba. Olyan hosszú volt a kígyó, hogy háromszor is átalcsavarta a vállán, de a farka még így is a földet súrolta. Egyenest a községházára ment. Megkérdezték, kiféle-miféle, s ő azt felelte, hogy ez és eféle; s mikor látta, hogy nagyon megijedtek az óriáskígyótól, megnyugtatta őket, hogy attól már ne féljenek, megölte a szöges botjával a szőlőben, a csőszkunyhóban. Ehhez tudni való, hogy a kígyótól az egész község régóta rettegett: annyira féltek tőle, hogy még dolgozni sem mertek kimenni a szőlőbe. Most aztán meg akarták jutalmazni Erős Zógát, és ígértek neki egy házhelyet, ahová egy kunyhót építhet magának.

- Nem kell nekem házhely - mondta Zóga -, úgysem tudnék én egy helyben maradni! Ha jól akarnak tenni, adjanak nekem inkább egy vándor-iparendélyt: bizony, még meg is hálálom - mondta Erős Zóga.

Teljesítették a kívánságát, vagyis olyan papírt adtak neki, mellyel mint vándoriparos bármerre járhat az országban. Erős Zóga fogta a papírt, zsebre vágta, aztán elindult hegyen át, völgyön át, maga sem tudta, hová. Ahogy ment, mendegélt, elérkezett egy nagy mocsárhoz. Egy hatalmas döglött ló feküdt benne, lehetett vagy négy mázsa. Két ember kínlódott vele: ráncigálták volna ki a mocsárból, de nem bírták.

- No, majd én segítek maguknak - ment közéjük Zóga -, pihenjenek addig egy kicsit.

Azzal fogta a ló lábát, jó erősen összekötötte, nyakába akasztotta, és egy szusszanás nélkül betette a kocsiba. Az emberek csak ámultak-bámultak.

- Honnan van magában ennyi erő?

Erős Zóga csak mosolygott.

- Hát nem látják, hogy óriás vagyok? - fújta fel magát egy kicsit.

Az emberek jutalmul egy üveg pálinkát adtak neki.

Erős Zóga ment, vándorolgatott tovább; egyszer csak egy nagy erdőbe ért. Megpillantott egy barlangot. Abban a barlangban lakott az erdő réme: egy hatalmas medve. Mikor észrevette Zógát, kicammogott a barlangjából, és máris támadt volna neki. De Erős Zóga sem volt rest, gyorsan felmászott egy fára. A medve észrevette, hová menekült; fára mászni nem tudott, hát elkezdte a fa törzsét vájni, dörzsölni, hogy végül is kidöntötte volna a fát tövéből. Szerencsére volt Erős Zógánál egy kötél; mikor látta, hogy innen másként nem menekülhet, csak ésszel: hurkot kötött a kötél végére, leengedte a fáról, úgyhogy a hurok ráakadt a medve fejére. Akkor Zóga a fán a kötelet megrántotta, felhúzta a medvét annyira, hogy a lába nem érte a földet, majd a kötél végét odacsavarta egy erős gallyhoz.

A medve kínlódott egy darabig, de a végén csak megfulladt.

Erős Zóga lemászott, a medvét felkapta a vállára, s bevitte Kismadaras községbe. A községházán elmesélte, hogy s mint járt a medvével, s végtére hogy sikerült elpusztítania. Ott is házhelyet ígértek neki, de ott sem fogadta el. Bőségesen megjutalmazták, aztán továbbállt azzal, hogy a medvebőr árából vegyenek egy cigánygyerekek télire ruhát.

Nagyon eljárt az idő, ősz lett, megjöttek a hideg napok: gondolta, haza kéne menni a családjához. Igen ám, de korán leesett a hó, megjöttek a kemény fagyok, utolérte a tél.

Akkortájt nem jártak még vonatok, gyalogosan pedig nem bírt volna hazajutni. Talált egy kis kunyhót; nem lakott abban senki: gondolta, itt átvészeli a telet, s tavasszal majd folytatja útját hazafelé. Talált a kunyhóban egy kis kályhát, deszkaágyat, az ágyon bundát, a sarokban egy csomó fát meg egy kannát.

„Megvan itt minden, ami télire kell, csak némi ennivalót kell még szereznem” - gondolta.

El is indult, és beszerzett magának télire lisztet, krumplit, zsírt, egy kis sót, és elhatározta, hogy tavaszig ki sem mozdul a kunyhóból.

Reggelenként begyűjtött a kályhába, üdögélt, pipázott, ki-kinézett az ablakon, és gyönyörködött a szép havas téli tájban, az erdős-hegyes vidékben. No meg aztán főzögetett, evett, és aludt nagyokat.

Ahogy egyszer kitekintett az ablakon, látja, hogy egy hatalmas farkascorda közeledik kunyhója felé. Nem volt gyáva ember, most azonban megijedt. Mit csináljon? Ha kimegy, felfalják a farkasok; ha nem megy ki, a kunyhóban pusztítják el. Emlékezett még édesapja történeteiből, hogy a vándorcigányok miképp védekeznek a farkasok ellen. Úgy tett ő is: meggyújtott egy ócska ruhafélét, ráakasztotta egy botra, és kinyitotta az ablakot. Az égő rongy tüzétől-füstjétől a farkasok megijedtek, és elkullogtak a kunyhó környékéről.

Másnap arra járt a közeli uradalom intézője a kulcsárával, szánkón. Két puska is volt náluk. Látták, hogy füstöl a kunyhó, megállottak, kopogtattak, beszéltek:

- Ki van itt? Nyisson ajtót!

Erős Zóga ajtót nyitott.

- Hát maga, barátom, kiféle-miféle, hogy itt az erdők között egyedül él? - kérdezte az intéző.

Zóga mondja, hogy kiféle-miféle, megmutatta vándoriparos igazolványát, erre aztán az intéző is barátságosabbra fogta a szót. Zóga aztán elmesélte, hogy járt a farkasokkal; csepp híja, majd megették.

- Hát bizony, magát itt el is fogják pusztítani - mondta az intéző -, mi is állandóan lövöldözzük őket, mert ilyenkor télen, mikor nagy a hó, úgy kiéheznek, hogy minden útjukba kerülő élőlényt felfalának. Maga egy pillanatig sem maradhat itt tovább, ha az élete kedves. Van valami cókémókja?

- Egy kis élelmem és egy botom minden vagyonom - felelte Zóga.

- Itt hagynánk magának egy puskát, ezzel boldogulna egy ideig; de azt tanácsoljuk, hogy akármilyen nagy erejű ember is, jöjjön szépen velünk, mert a farkasokkal sokáig úgysem bírna, olyan sokan vannak.

Zóga nem sokat tétozózott. Az élelmet nem vihette magával, fogta a botját, és úgy, ahogy volt, beült a szánkóba. Az intéző elvitte a majorjába. Onnan elindult a legközelebbi községig, onnan pedig, mit volt mit tennie, nagy kinnal-bajjal hazajutott a családjához.

Otthon élt csendesesen, békességben egy jó darabig. Közben hogy, hogy nem, kibékült a sógorával, Zöld Marcival.

Összebékéltek, s megint elmentek lovat lopni. Sikerült, méghozzá fényes nappal, két-két lovat elkötni, mégsem volt olyan szerencsájük, mint az első lólopáskor; észrevették a csikósok! Utánuk iramodtak, s el is fogták őket. A két cigány azonban nem hagyta magát, dulakodásra került a sor. Zöld Marci látta, hogy ennek nem lesz jó vége, gyorsan elbújt az árokba. Erős Zóga egyedül maradt a csikósokkal, de nem hagyta magát, egyedül küzdött. Zöld Marci pedig ahelyett, hogy segített volna Erős Zógának, a mély árokban gyorsan eliszkolt, és két lovat is elvitt magával.

Nem is tudnám megmondani, meddig viaskodtak egymással, elég az hozzá, Zöld Marci azalatt hazaért, s elmondta Zóga feleségének, hogy mi történt velük, az asszony elballagott férje után. Meg is találta nagy dulakodásban. Mikor meglátta Zóga, így szólt hozzá:

- De jó, hogy eljöttél, Panna! Vágd el a csikósok gatyamadzagját, hátha belegabalyodnak, s így majd hamarabb megszabadulok tőlük.

Tudni való, hogy akkortájt még bő gatyában jártak az emberek; ilyen volt a csikósokon, de Erős Zógán is.

Mikor az asszony hallotta, hogy az ura mire kéri, gondolta, most megbosszulja, nem árt neki egy kis csihi-puhi, mert unta már a magányos életet, Zóga csavargásai miatt... Mit csinált, mit nem, nem a csikósok, de az ura gatyamadzagját vágta el. Ezzel ugyan nem változtatott a dolgon, mert Zóga így is jobban bírta erővel, és sikerült legyőznie a csikósokat.

Elindultak hazafelé. Mikor már egy jó darabot haladtak az úton, így szólt Zóga a feleségéhez:

- Megkértelek, asszony, vágd el a csikósok gatyamadzagját, te pedig az enyémet vágtd el! Azt szeretted volna, ha én pusztulok el. Ezt nem sikerült elérned, mert amit te nekem szántál, azt te kapod meg.

Azzal bedobta az asszonyt egy mély kútba. Fejkendője leesett; összehajtogatta, eltette, aztán indult egyenest Panna apjához, anyjához, rokonságához.

Ott kedvesen fogadták, kérdezték, hol-merre járt, amióta nem látták. Zóga elmesélt mindent, majd elővette és megmutatta Panna fejkendőjét. Bevallotta, hogy állt bosszút az asszonyon, amiért el akarta őt pusztítani.

- Jól tetted, fiam - mondta az apósa.

Marci, mikor megneszelte, hogy Zóga megjött, oly gyorsan elszaladt, hogy sehogyan sem tudtak ráakadni.

Zóga gyermekeit apósánál hagyta, és megint elindult vándorútra. De most már kocsival, lóval. Mikor egy nagy erdő mellé ért, megállt kocsijával, kifogta lovát, ő maga pedig lefeküdt aludni. Mikor felébredt, látja, hogy lova eltűnt. „Biztosan az erdőben kóborol” - gondolta, s elindult keresésére. Mikor az erdő közepébe ért, olyan sötét volt a sűrűségtől, hogy alig látott tovább az orránál. Ahogy ott tapogatózik fától fáig, hogy merre is menjen, egyszer csak megfogják az erdei betyárok. Vallatni kezdték, hogy kiféle-miféle. Zóga érezte, hogy most nagy bajba keveredett, innen nem menekül könnyen, hát hazugságra fogta a dolgot. Nem vallotta be, hogy a lovát keresi, hanem azt hazudta, hogy rabló, pontosan az erdei betyárokhoz igyekszik, és nagyon örül, hogy rájuk talált. A betyárok hittek is neki, nem is, bevezették egy barlangba. Ott voltak a többiek is, lehettek vagy negyvennyolcan. Zógát egyenest a rablóvezér elé vezették. A rablóvezér faggatására azt hazudta, hogy ő bizony rabló, mégpedig Rózsa Sándor bandájából való.

- No, ez nem lehet igaz - mondta a rablóvezér -, mert Rózsa Sándor bandájából többen is vannak köztünk. Ismeritek-e? - kérdezte a betyároktól.

Azok bizony mindnyájan azt állították, hogy nem ismerik.

- Cigány vagy te, valld be őszintén - mondta a betyárvezér.

A cigány, ha mindent tagad is, de azt az egyet nem tudja letagadni, hogy cigány. Mi mást tehetett? Bevallotta.

A betyárok vezére elkezdett gondolkozni: „Ha ezt a cigányt most elengedjük, elárul bennünket; kitudódik a rejtekhelyünk. Jobb lesz, ha elpusztítjuk.” Azt mondja az egyik rablónak:

- Eridj, és öld meg ezt a cigányt!

Azt mondja erre a rabló:

- Én betyárkodom; ha kell, éjjel sem alszom, akármit megteszek, de azt az egyet ne kívánd tőlem, hogy embert öljek!

A betyárvezér küldi a másikat, de az sem vállalkozott rá. Küldi a harmadikat, az sem megy, majd így tovább, de senki sem vállalkozott. Mikor ezt látta a betyárok vezére, betétette Zógát egy üres hordóba, melyből belülről szögek álltak ki. Akit ebbe a hordóba tettek, és lefelé gurítottak a hegyről, annak bizony elege lett. A betyárok betették a hordóba, a hordót jól összeabroncsolták, a tetejét rászögezték, és otthagyták Zógát. Sajnálták szegény cigányt legurítani a hegyről.

Egyszer egy farkas éppen arrafelé támforgott. Emberszagot érzett, és elkezdte kerülgetni, szagolgatni a hordót. A dugót közben Zógának belülről sikerült kiütni, hogy egy kis levegőhöz jusson. Ahogy a farkas ott dörgölődött a hordóhoz, a farka valahogy a lyukon keresztül bekerült a hordóba.

Erős Zóga erre megfogta a farkas farkát, az ordas pedig megijedt, elkezdett szaladni, s a hordót Zógástul húzta maga után. Hol ehhez, hol ahhoz a fához ütődött a hordó, végül is darabokra esett szét. Így sikerült megmenekülnie a betyároktól. A farkas is örült, hogy ép bőrrel és ép farokkal megúszta.

Zóga egyenesen a kocsijához szaladt. Látja, hogy öreg lova ott legel a kocsi mellett; visszajött magától. Befogta, felült a kocsijára, és behajtott a közeli faluba.

A községben a perzekútoroknak elmesélte, mit látott, és hogy járt az erdőben, de bizony azok nem mertek a betyárok ellen menni, mert a betyároknak több fegyverük volt, mint az egész megyének együttvéve.

Erős Zóga ezután hazament saját falujába, húzott magának egy sátort, apósától visszavette három gyermekét, szép cigánylegényekké nevelte őket. Ott is halt meg a cigányság között, hetvenhét éves korában.

.oOo.